

เสวนา 05
“ปราชญ์ชาวบ้าน
เกษตรกรรมธรรมชาติ”

HATCH - U
PROJECT

HATCH - U

PROJECT

เสวนา 05

“ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกรรมธรรมชาติ”

ชมสวนกับพ่อคำเตี๋อง

แก้ว

กิ

แก้ว

ฟาง

นิว

เต่า

จิ่ง

หยิน

แก่ง

ปาน

แอน

เน็ต

บับเปิ้ล

ฟิน

กิจกรรม Hatch-U

เสวนา 05

“ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกรรมธรรมชาติ”

วันศุกร์ที่ 23 และเสาร์ที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2552

สถานที่ บ้านพ่อคำเตื่อง

วิทยากร

พ่อคำเตื่อง ภาษี

ผู้เข้าร่วมเรียนรู้

1. แก่ง - นายโชคนิตี คงชุ่ม
2. เน็ต - น.ส.ธันธิมา สุวรรณถาวรกุล
3. บับเปิ้ล - น.ส.ประภาพัชร์ ชุณหวารกรณ์
4. ฟิน - นายณัฐดนัย บุตรา
5. แอน - น.ส.สุภัชญา เตชะชูเชิด
6. ฟาง - น.ส.วรรณเพ็ญ แซ่เปียน
7. หยิน - น.ส.ธนาลัย พูลศิริ
8. จิ่ง - น.ส.พรพิมพ์ แซ่ลิ้ม
9. เต่า - นายภควัต ทวีปวรเดช
10. นิว - น.ส.วรรณวลัย ขอบอิสระ
11. แก้ว - น.ส.สุทธิพร เรืองฤทธิศักดิ์
12. ปาน - น.ส.นันทพร สุทธิพงษ์ไกวล์
13. กิ - น.ส.สิรวดี ภควลีธร
14. แก้ว - ธนันดา เทพสิงห์

สะพานไม้ยี่รทำ

เย็นวันศุกร์

ลุงอ้อย ...จนกระทั่งคิดอะไรขึ้นมาในวันหนึ่ง แล้วเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงก็ทำให้เรามีแนวทาง มีการสร้างอาชีพตามแนววิถีที่แกคิด จนกระทั่งเอาตัวรอดมาได้ แนวคิดของพ่อคำเต็องก็คือ พยายามให้เกษตรกรมีฐาน มีวิธีคิดต่างจากวิธีคิดแบบเดิมที่เป็นวิธีคิดที่มีปัญหา ก็เลยเป็นศูนย์ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด เกษตรกรที่เป็นอยู่ต่างๆ ไปคิดแบบหารายได้ ทำขาย ถ้างั้นเดี๋ยวลองสัมผัสพ่อเขาดู ยุทธศาสตร์สำคัญของแกในการทำกิจกรรมคือเคารพความหลากหลายของความคิด แล้วเกษตรกรที่มีปัญหาหรือใครก็ตามแต่ที่สนใจในเรื่องของวิถีใช้คำว่าเกษตรกรประณีตแล้วก็เป็นคนที่เคยได้เจอกับปราชญ์ผู้ป็นคนหนึ่ง ชื่อฟูโกะที่เขียนหนังสือ *ปฏิวัติยุคสมัยด้วยฟางเส้นเดียว* (มาซาโนบุ ฟูโกะ) เท่าที่ลุงรู้จักก็มีอยู่สองอย่างที่ลุงเห็นว่าเด่นๆ คือเคารพความหลากหลาย แล้วก็ให้ความสำคัญกับความคิด คือ เปลี่ยนแนวคิดจากฐานความคิดเดิมๆ ที่ถูกการพัฒนาถล่มเรามา พ่อคำเต็องมีวิสัยทัศน์ว่า ในปี พ.ศ.2560 จะผลิตเกษตรกรวิถีคิดแบบละเมียด 1 ล้านคนทั้งภาคอีสาน และปัจจุบันพ่อคำเต็องก็จะมึงประมาณจากกระทรวงทำศูนย์เรียนรู้

เดิมทีก็ได้เวลาช่วงค่ำ เพราะว่าฟรุ้งนี้เดี๋ยวลุงพ่อคำเต็องก็จะไม่อยู่ แต่เห็นว่าโอกาสจะเป็นของเราฟรุ้งนี้ พ่อคำเต็องจะเปลี่ยนไปตอนเย็น ตอนเช้าก็อาจจะได้พาเราเดินดู อธิบายที่ได้ทำมาแล้ว วิธีคิดอะไรต่างๆ ก็เดี๋ยวนี้นั่งคิดเดี๋ยวลุงพ่อคำเต็องเป็นเบื้องต้นก่อน แล้วก็อยากให้เราแนะนำตัวเองนะ ว่าเรามาจากไหน แต่ละคนเรียนอะไรอยู่ ก็ให้พ่อคำเต็องได้รู้จัก ส่วนหลังจากนั้นเราก็เดี๋ยวกี่ให้เราซักถามหรือว่า พ่อคำเต็องจะพูดคุยอะไรในประเด็นของพ่อคำเต็อง เปิดเผยตัวแล้วไข่ม้อย (หัวเราะกัน) พ่อคำเต็องเชิญด้านหน้าเลยครับ

ทุกคน สวัสดีค่ะ สวัสดีครับ

ลุงอ้อย เพิ่งเดินทางออกจากประเทศลาวเมื่อตอนบ่ายๆ เที่ยงๆ ไป 5 วัน ไปที่จำปาสัก สี่พันดอน เดียวผมจะให้เด็กๆ แนะนำตัวกันก่อน พ่อคำเต็องจะได้รู้ว่ามาจากที่ไหนกัน แต่ละคนเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มาจาก

หลายมหาวิทยาลัยแล้วก็หลายคนะ ที่เรียนกัน เดียวพวกเราแนะนำตัวให้พ่อคำเต็องรู้จักที่มาก่อนนิดนึง แล้วหลังจากนั้นเราค่อยรู้พ่อคำเต็อง (หัวเราะ) เอ้าเริ่มจากตรงนี้ไปก่อนก็แล้วกัน

بابเบิ้ล ชื่อبابเบิ้ลค่ะ เรียนเทคโนโลยีชีวภาพ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังค่ะ

จิ่ง ชื่อจิ่งค่ะ เรียนนิติศาสตร์ รามคำแหงค่ะ

เต๋า ชื่อเต๋าค่ะ เรียนพลศึกษา วิทยาศาสตร์ มหิดล โดย (หัวเราะกัน)

แก๊ง ชื่อแก๊งค่ะ เรียนชีววิทยาเชิงอนุรักษ์ ม.มหิดล ครับ

ก๊ี้ ชื่อก๊ี้ค่ะ อยู่คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นิว ชื่อนิว เรียนทันตะ จุฬาฯ ค่ะ

หยิน ชื่อหยิน เรียนวิทยาศาสตร์ ชีววิทยา มหิดลค่ะ

ฟิน ชื่อฟินครับ เรียนวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์และระบบคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรครับ

ฟาง ชื่อฟางค่ะ เรียนวิศวะ ไฟฟ้า จุฬาฯ ค่ะ

แอน ชื่อแอนค่ะ เรียนสาขาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลค่ะ

เน็ด ชื่อเน็ดค่ะ เรียนเภสัชศาสตร์ จุฬาฯ ค่ะ

แก้ว แก้ว เรียน ICT ศิลปากรค่ะ

แม้ว แม้วค่ะ เรียนเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (หัวเราะ)

ปาน ปานค่ะ เรียนการโรงแรม ม.ศิลปากร ค่ะ

พีแบด แบดค่ะ เป็นหนึ่งในทีมกระต่ายฯ ค่ะ

พีจ๋า ชื่อจ๋าค่ะ จากมูลนิธิกระต่ายฯ ค่ะ

พีฝ้าย ชื่อฝ้ายค่ะ เป็นพี่เลี้ยงค่ะ

ครูปาน ชื่อปานครับ ตามเขามาครับ (หัวเราะกัน)

พีซัง ชื่อซังค่ะ เป็นเจ้าหน้าที่ที่มูลนิธิฯ

พีปัด ชื่อปัดค่ะ เป็นพี่เลี้ยงค่ะ

พีหนิง ชื่อหนิงค่ะ เป็นผู้จัดการโครงการนี้ ส่วนคนนั้นชื่อแอมค่ะ ถ่ายวิดีโออยู่

พ่อคำเดื่อง

วันนี้ก็ถือว่ามีโอกาสยินดีอย่างยิ่งที่มีโอกาสต้อนรับพวกเรา ก็คาบเกี่ยวกับไปกันมาว่าจะว่างไม่ว่าง พอดีมีงานอยู่หลายงาน พอดีทางเราจะมาก็เลยตัดงาน เมื่อวานก็กลับมาถึงนี้ 4-5 ทุ่ม ตอนนีแปดมากเลย จะได้บรรยายระหว่าง 4 ทุ่ม ถึง ตี 1-2 อยู่เรื่อย (หัวเราะกัน) เพราะต้องปรับไปตามคนที่มา

เอ้อ ก็ไม่รู้จะเริ่มยังไง เป็นครั้งแรกในชีวิตที่ผู้มาหลากหลายมากๆ เลย หลากมหาวิทยาลัยด้วย แต่ละมหาวิทยาลัย ก็คนละภาควิชาด้วย มีซ้ำกันอยู่แค่ 2 คน แค่นั้นเอง นอกนั้นไม่ซ้ำเลย คือว่าหลากหลายมาก แต่ก็คงหลากหลายยังไง ก็คง...สิ่งที่ไม่หลากหลายก็คือคนเราเนอะ มีชีวิตมีตัวคนมีสิ่งแวดล้อมอยู่รอบข้าง เป็นมนุษย์ จะหลากหลายยังไงมันก็คือคนไปตั้งเอา ตั้งว่าชื่ออย่างนี้ เน้นไปตรงเรียกชื่ออย่างนี้ ก็เลยเยอะไป เฉพาะโลกเราก็ก็น่ามีมนุษย์ดาวอังคารมาปนอีก อาจจะหลากหลายวิชาว่านี่ก็ได้เนอะ วิชาที่เราไม่เคยรู้ว่า

ชีวิตหลังคำขวัญ “วานคือเงิน เงินคือวาน บันดาลสุข”

สำหรับที่ตรงนี้ เราเพิ่งทำมา 14 ปี แต่ก่อนก็ทำอยู่ที่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน ก็ไม่เคยคิดว่าจะมาทำแบบที่เราเห็นอยู่นี้ละ พื้นที่แถวนี้แต่ก่อนเป็นป่าดงดิบ เหมือนป่าเขาใหญ่ จะเหมือนเมืองลาวซึกที่ก็ได้ ที่ลุ่มๆ ที่ต้นไม้สูงๆ ใหญ่ๆ เมื่อ 30-40 ปีที่แล้ว

บ้านเดิมอยู่ร้อยเอ็ด แล้วพ่อแม่ย้ายมาอยู่ที่นี่ เป็นเด็กคนแรกที่ย้ายมาตรงหมู่บ้านนี้ เรียกว่ายังแบบเขาอยู่ เกิดได้ 7 วันก็มา ก็มี 2-3 ครอบครัวมาอยู่กันกลางป่า มีช้างป่าแล้วมันดุมากเลยจริงๆ ช้างป่ามันไม่ยอมให้คนอยู่ด้วยนะ แต่ก่อนถ้าทำกระท่อมไว้ กลางคืนจะมาเหยียบ มีครกมีอะไรมันก็จะทุบ มีต้นกล้วยก็จะถอน มีอะไรก็ตามที่คุณทำไว้ แต่คนมันก็ทนน้ำดูเหมือนกัน มีคนเอาลูกมานอนแล้วแขวนเปลไว้ แล้วช้างก็เหยียบเพราะฉะนั้นเวลาเวลานอนแขวนเปลจะต้องต้นไม้สูง ต้นไม้ใหญ่ ผมอาจจะเป็นคนแรกที่ได้นอนสูงที่สุดเลย คือต้องพันช้างขึ้นไปบนต้นไม้ใหญ่ แล้วที่นี่วิธีการก็คือพยายามจะเอาไม้มาทำเป็น เขาเรียกเหมือนกรอ ก็คือผ่าครึ่งเวลาช่างมาก็จะได้ยินเสียงคนนั่นก็เคาะๆ เคาะไปเคาะมา ช้างก็ถอยออกๆ แล้วก็เผาป่าให้กว้าง เพื่อไล่ช้างป่าเข้าไปเขาใหญ่ คนก็ยึดพื้นที่ไป

แล้วเนื่องจากแต่ก่อนเป็นครอบครัวที่เรียกว่าครอบครัวใหญ่ พ่อแม่ลูกอยู่ด้วยกัน 8 คน กินข้าวที่ ทั้งลูกทั้งหลานรวมกันหมด ลูกหลานก็โตไล่กันมา ใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าด เป็นกระบอกๆ ไม่รู้เรารู้จักมัน ชี้ได้ คือเอาน้ำมันมาคลุกกับไม้แล้วจุดนานๆ แล้วแดงแดงแดง ก็เอาไม้ใส่ ลูกใหม่ แล้วเด็กก็จะเล่น เล่นไฟ เวลาตะเกียงวางตรงไหน แสงจะวับๆ เด็กก็จะคลานไป คนนั้นก็เลยเลื่อนไป เด็กก็คลานไป เลื่อนต่อ จนกินข้าวเสร็จ ก็แปลก เอ๊ะ ตอนนั้นยังไม่เคยคิดอะไร ก็เลื่อนไป กลัวเด็กจับไฟไหม้ น่องคนสุดท้อง ผมก็เลย พอย้ายไปย้ายมา พามาถึงผม เด็กคลานมา ผมทำเป็นไม่เห็น คือทุกคนจะรู้หน้าที่ใจ น่องเล็กก็เลยจับไฟ ร้องกรี๊ดขึ้น เจียบ หลังจากนั้นมาไม่

จับอีกเลย ผมลองผลัดเข้าไปดู ถอยออก ผลัดไปดู ถอยออก ผลัดไปดู ถอยออก เป็นไฟอะ เออ จริงๆ แล้ว คนนี้ มันต้องเจอก่อนถึงจะรู้ ตอนหลังไม่จับอีกเลย โอ๊ย หลอกให้เราย้ายอยู่ตั้งไม่รู้กี่เดือน ย้ายไปย้ายมา ให้จับครั้งเดียวตั้งแต่วันแรกซะก็หมดเรื่อง แต่ไฟแสงตะเกียงมันก็ไม่ร้อนมาก แค่อึดใจ แล้วลูกแต่ละคนก็จะชอบไม่เหมือนกัน เวลากินข้าวโพด ลูกคนนี้จะชอบฝักใหญ่ๆ เนื้อหวานๆ คนนี้ชอบมันๆ คนนี้ชอบแบบกะทิ คนนี้ชอบเหนียวๆ ฝักยาวๆ ก็จะเลือกกันไปคนละอันๆ สำหรับลูก 8 คนหาไว้ 8 อย่าง พวกแตงโมก็เหมือนกัน คนนี้ชอบแบบแตงเข้มๆ คนนี้ชอบผิวขาวๆ คนนี้ชอบผิวชมพู คนนี้ชอบผิวเหลืองข้างใน ก็จะเลือกพันธุ์ ก็จะเอาขึ้นไว้ข้างบน เตาไฟอยู่ข้างล่าง ควันก็ขึ้นข้างบน

อยู่ในป่าดงดิบ เป็นเด็กก็เกิดในป่า ไม่มีเพื่อนเล่น เวลาเล่นก็เล่นไล่จับสัตว์ ดักนุ่นดักนี้ ดักสัตว์ อยู่ครอบครัวใหญ่มาระยะหนึ่งมา จนถึงช่วงรู้สึกจะช่วงจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีการประกาศขึ้นมาตรงนั้นว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” มีการประกาศออกมา ตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นมา ก็ชวนให้ชาวบ้านไปปลูกพืชเศรษฐกิจ สมัยนั้นเป็นผู้ใหญ่ลี จำได้มั๊ย ก็ให้ชาวบ้านปลูกพืชขาย เพราะเขาบอกว่าถ้าไม่มีเงิน มันไม่มีความสุข ต้องมีเงินเท่านั้นมันถึงจะมีความสุข ผมก็งงเหมือนกันว่า เอ...ทำไม แล้วจะไปหาเงินที่ไหน เพราะว่าในป่าก็มีแต่หมูป่า คือสมมติว่าตอนนั้นมีเงินขึ้นมาจริงๆ ถ้าอยากกินไอศกรีมก็คงยาก เพราะต้องเดินทางไปกินที่บุรีรัมย์ ต้องไป 2 วัน 2 คืน ถึงจะกลับมา ก็คงจะไม่อยากกินแล้ว

แต่พอประกาศเรื่องเงินขึ้นมา ก็เกิดการถางป่าปลูกพืชขึ้นเลย

ตอนแรกก็มีปอ ปลูกปอขึ้นมา ปอกก็เป็นพืชน้ำเข้าจริงๆ แล้วไม่ใช่พืชในประเทศไทย ราคาตอนแรกแพง ขายกันก็โลละ 7 บาท ตอนนั้นทองคำบาทละ 99 บาท ปอกก็โลละ 7 บาท ถ้าใครปลูกปอ 1 ไร่ จะซื้อทองคำหนักได้ 8 บาท ปอไร่หนึ่งให้เด็กอายุ 7-8 ขวบทำได้ หลังตั้ง ธกส.ขึ้นมา มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกปอ แล้วก็มีเงินกู้ให้ด้วย ก็ปลูกกันทั่วประเทศเลย ปรากฏว่าจากปอ 7 บาท ลงมาเหลือ 2 บาท แล้วปีหลังมาอีกเหลือ 25 สตางค์ เงินที่กู้ติดหนี้เลย ชาวบ้านติดหนี้เลย

ก็มีการเปลี่ยนพืชใหม่

หลังจากนั้นก็มาปลูกมันสำปะหลัง ปลูกแรกๆ ก็มันสำปะหลังกิโละ 1 บาท 25 สตางค์ สมัย 2506 หัวก็ใหญ่นะ มันสำปะหลังหัวขนาดยก 2 คนไม่ขึ้น หลังจากนั้นหัวเล็กลงเล็กลง จนสุดท้ายเหลือ 25 สตางค์ ชาตุนอีก

แล้ว ธกส. ก็เปิดบัญชีใหม่ ตอนแรกให้กู้สั้นหลัก ต่อมาให้กู้สั้นอื่น ต่อมาให้กู้ปานกลาง ปานกลางก็ส่งเสริมให้ปลูกอ้อย แต่ราคา 900 กว่าบาท เมื่อปี 2508 แล้วอ้อยก็ลดลงๆ เหลือ 320 บาท ชาตุนอีก ชีวิตก็วนๆ เวียนๆ อยู่อย่างนี้

ครอบครัวเลยกลายเป็นหนี้ ครอบครัว
ที่เคยอบอุ่น ไม่ใช่แล้ว ทุกคนต้องรีบออกไป
ทำงาน กินข้าว คนนี้กินก่อน ไปก่อน ทำก่อน
คือ ระบบข้าวพวงข้าวโพดไปหมด ขยายพันธุ์
ไม่ได้ เพราะถ้าไม่ปลูกปีเดียวมันสูญพันธุ์เลย
นะ เอาไปปลูกปีอื่นปลูกก็ไม่งอก งอกก็อ่อน
สุดท้ายก็มี super sweet นั้นละอย่างเดียว
จบ แตวมอก็มี sugar baby มากก็จบ

ตอนเป็นหนี้ก็โตขึ้นมาเป็นหนุ่ม แต่เป็นหนี้ก็ไม่ใช่ว่าเป็นหนี้แล้วจบเลยนะ เพราะเป็นหนี้เขาก็หลอกให้เราไปปั่นหนี้ ไปหมุนหนี้ เขาบอกว่าถ้าคุณรักษา การคืนเงินได้ คุณจะมีเครดิต ฉะนั้นวิธีไหนก็ได้ให้มีเงินเข้าบัญชีได้ ก็ไปยืมจากตรงนั้นมาใส่ตรงนี้ ยืมคนนี้มาโปะคนนี้ โปะไปโปะมามันก็มีเครดิต มีเครดิตก็คือคืนเงินได้ก็จะกู้ได้มากขึ้นๆ พอมากถึงระดับหนึ่งเขาก็

ให้กู้ต่อไม่ได้ ก็ต้องทำอะไรไปค้าประกัน ก็ได้โดนดองสาวไปค้าประกัน ค้าไปค้ามา พอมันไปชนพาดานก็กู้ต่อไม่ได้ สุดท้ายก็เจ๊ง พอเจ๊งก็ไม่รู้จะไปยังไง คือมันไม่สามารถจะดำเนินการต่อกี่ จน เครียด กินเหล้า เป็นคนเจอเองก็เลยทำโฆษณาให้ สสส.เลย แล้วก็เป็นอย่างนั้นกันทั้งหมดบ้าน พอหลังจากเริ่มมีปัญหาที่นี้ก็กินเหล้า กินเหล้าไปกินเหล้ามา สูบบุหรี่ ดิดเหล้า เรียกว่า ซี้เหล้า แล้วพอติดเหล้าเสร็จ ตอนที่เรากำลังเครดิตดีขึ้นๆ ไปไหนคนก็เรียกว่าถ้าแก่ มีคนงานเป็น 100-200 คน เราก็มียุหน้าที่สั่งงาน สั่งรถ สั่งอะไร แต่พอเจ๊ง ไม่มีเงินต่อ ก็กินเหล้าติดเหล้า

เลิก “จน เครียด กินเหล้า”

ตอนที่กำลังขาขึ้น น้องสาวก็ไปบวชชี่ น้องสาวอายุ 13 ปี พอ 6-7 ปี เขากลับมา ตอนเขาไปบวชเราเป็นคนเดินกางร่มให้ เป็นคนถือร่มให้ เป็นคนถือขวดน้ำเดินตาม แต่พอน้องกลับมา เราเป็นคนชี้เหล้านอนอยู่ข้างถนน เขาเลยแปลกใจ ถามว่าเกิดอะไรขึ้น ก็อธิบายว่าเกิดเรื่องนี้ นี่ นี่ ทำตรงนี้แล้ว เจ็ง เขาก็บอกที่เลิกเหล้าเลิกบุหรีก่อน ก่อนจะทำอย่างอื่น พอจะมาเลิกเหล้าเลิกบุหรี มันเลิกไม่ได้ มันติดแล้ว เลิกยาก นี่ก็จะเลิกยังงัวยวะ มันติดไปแล้ว พอกินข้าวเสร็จก็อยากสูบบุหรี เขาก็เอาเทพพระพยอมมาให้ฟัง แต่ก่อนพระพยอมท่านเทศน์ดุเดือดมากเลย หลายคนฟังแล้วก็เลิกได้เยอะเลย เราก็เปิดเทพฟัง จะเลิกยังงัวยวะ พระเทศน์ไม่เห็นเกี่ยวกับก็เปิดขึ้น ตอนแรกก็เปิดไม่ดัง

“โอ๊ย โยม มันจะยากอะไร อ้าปากมันก็ร่วงแล้ว”

หา อะไรนะ ก็เปิดใหม่

“โอ๊ย เลิกบุหรีมันจะยากอะไร อ้าปากมันก็ร่วงแล้ว”

คือว่าอ้าปากมันก็ร่วงออก ไม่เห็นยากอะไรเลย ผลปรากฏว่าอ้าปากมันก็ร่วงออกจริงๆ แต่มือก็จับมาสูบต่อ อ้าเมื่อไหร่ก็ร่วงแล้วก็หยิบมาสูบต่อ มันก็เลิกไม่ได้ แสดงว่าพระพยอมไม่เคยเลิกบุหรี คิดว่าอ้าปากเสร็จก็ได้เลย มันไม่่ง่ายขนาดนั้น ถ้าง่ายขนาดนั้นคนเลิกหมดตั้งนานแล้ว แต่ขณะที่เราพยายามต่อสู้ ผมได้รู้ว่าสภาวะจิตใจของคนเราก้ามันเริ่มการต่อสู้ มันเริ่มเก็บสะสมคะแนนนะ เหมือนเราสอบ มันเริ่มทำคะแนนแล้ว เริ่มทำกระบวนการทางจิตใจแล้ว เลิกไม่ได้เหอ เอายาสิฟีนไปแปรง เพราะว่าปฏิกิริยาของน้ำลายของเราถ้าโดนยาสิฟีนเข้าไปแปรงฟันจะไม่อยากสูบอีก พอเราจะอยากอีกเราก็แปรงอีก ก็ลองดู ตื่นเข้ามาปกติก็ต้องพกแปรงสิฟีนเข้าห้องน้ำแปรงฟัน พอแปรงออกมาทำงานไปประมาณซัก 2 ชั่วโมง อยากสูบบุหรีก็เข้าห้องน้ำแปรงอีกรอบ ทีนี้ไม่ถึง 2 ชั่วโมงแล้ว ชั่วโมงเดียวก็อยากอีกแล้ว ก็เข้าห้องน้ำแปรงฟันอีกที ทีนี้พอออกมา 20 นาที มันอยากอีกแล้ว เข้าห้องน้ำแปรงอีก ออกมาอีกประมาณ 5 นาที ยังไม่พ้นห้องน้ำ มันอยาก

อีกแล้ว เอ้า หันหลังไปแปรงอีก ตอนนี้ปากก็ปวดสิ ข้างในเริ่มแสบ ปวดๆ หมุบหมับๆ พองขึ้นไปถึงหัวเลย ร้อน แดง ทีนี้เอาแปรงออกไม่ได้แล้ว มันอยากตลอด จนสุดท้ายต้องกินน้ำข้าวต้ม ตอนเย็นมากินน้ำข้าวต้ม 4-5-6 กว่า จะยุบ พอเลย เลิกไม่ได้ อยากบุหรีก็อยากอยู่ ปากก็เจ็บ ไปคนละเรื่องเลย มันไม่ใช่ที่เดียวกัน

พมมากบฏทวนทีหลัว คือเราไม่รู้ตัว
อยากคือสภาวะจิตใจที่เราอยาก แต่เราจะมา
บังคับร่างกาย อย่างเช่น มีอยากคาบบุหรี
เอามิดมาตัดออก อย่างนั้นะ เราไปทำกัน
คนละเรื่อง คือไม่ใช่เรื่องเดียวกัน แต่เราไม่มี
ปัญญาเนอะ ไม่รู้เรื่อง แล้วตอนหลัว เอา
หนังสือธรรมะไปดู ในหนังสือธรรมะเรียกหลัก
อริยสัจ 4 พระพุทธเจ้าบอกทำให้รู้หลัก
อริยสัจ 4 ท่านตรัสรู้ด้วยหลักนี้แหละ คือ
รู้ทุกข์ รู้เหตุแห่งทุกข์ รู้วิธีดับทุกข์ รู้ว่าต้อง
อยู่เหนือทุกข์

แล้วมันจะเลิกยังงัวยวะ รู้ทุกข์ รู้เหตุแห่งทุกข์ รู้วิธีดับทุกข์ รู้ที่จะอยู่เหนือทุกข์ มันไม่เห็นเกี่ยวกับเลย กับแค่อ้าปากมันร่วงยังคงยั้งยั้งชั่วหน่อย ไอ้แปรงฟันนี่ก็ยังไม่ล้มมีอีกหน่อย แต่รู้ทุกข์ รู้เหตุแห่งทุกข์รู้สึกลับโลกกันมากเลย แต่ขณะที่เราคิด คิดเลิกบุหรีบ่อยๆ นี่มันเป็นเรื่องอะไร เรายังไม่ค่อยรู้จริงๆ

เป็นสภาวะจิตที่เริ่มทำงานต่อเนื่อง พอเริ่มรู้ทุกข์ รู้เหตุแห่งทุกข์ รู้วิธีดับทุกข์ รู้ที่จะอยู่เหนือทุกข์ มันเริ่มท่องข้างใน แสดงว่าเหมือนกลไกมันทำงานแล้ว พอวนอยู่ที่เดิม จะเลิกยังงัวยะ รู้ทุกข์ รู้เหตุแห่งทุกข์ ไม่เห็นเกี่ยวกันเลยแต่พอต่อเนื่อง พระท่านเรียกสมาธิ แต่เราไม่รู้ว่าคุณาสมาธิคืออะไร สมาธิแปลว่าเสมอๆ ยิ่งขึ้น เรียกว่าสมาธิ อย่างเช่นพระท่านใช้ว่า พุทโธ พุทโธ หรือ อัมโม อัมโม หรือสังโฆ ก็แล้วแต่ ยุบหนอ พองหนอ แล้วแต่ คือต้องการให้จิตอยู่ในที่เดิม อย่าให้มัน เอ ยุบหนอ พองหนอ อ้อ รดดัง ยุบหนอ พองหนอ ถ้าไปมันไม่เป็นสมาธิ ต้องอยู่กับที่ แต่ขณะที่รู้ทุกข์ รู้เหตุแห่งทุกข์ ก็อยู่กับที่เหมือนกัน ก็เป็นสมาธิ แล้วพอถึงที่สุดเราอยู่นิ่งๆ กับที่ วนๆ เรื่อยๆ มันนิ่ง พอนิ่งปั๊บ ที่พระท่านว่ามันสว่าง มันทำให้เรารู้อะไรๆ ในตัวเอง

สิ่งที่ผมรู้ตัวเองในวันนั้น ผมมันนิ่งปั๊บ เราเห็นสองคนในตัวเรา มีใครเคยเห็นมัย มีตัวเรา 2 คน (ปาน : เคยเห็น) เคยเห็นเหมือนกัน อ้อ น้อยมากเลย คนอื่นๆ ละ ไม่ค่อยเห็นเลย แต่ถ้านิ่งปั๊บ มีสมาธิเมื่อไหร่ จะเห็นพระท่านเรียกว่าตัวดำกับตัวขาว หรือว่าตัวดำกับตัวขาวก็ได้ แล้วแต่จะเรียกชื่อมัน แต่ดีที่ว่ามันมีสองตัว ตอนแรกๆ ผมไม่รู้ว่าคุณาสองตัวนี้ไม่รู้ว่าคุณาไหนคือตัวเรา มันมีตัวปลอมกับตัวจริงอยู่ ตัวปลอมจะทำท่าเหมือนตัวจริง มันเข้ามาอยู่เหมือนปุ๊อะไรนะ ที่อยู่ในหอยนะ (เสียงกระซิบ : ปุ๊เสฉวน) เออ ปุ๊เสฉวนใช้มัย มันจะเหมือนมันเป็นเจ้าของหอยจริงๆ แล้วไม่ใช่ อันนี้ก็เหมือนกัน มันเหมือน เหมือนมันเป็นเราอะจริงๆ แล้วไม่ใช่ ไอ้ตัวดำนะ ที่เรียกว่าตัวดำ แล้วพอเริ่มเห็นสองตัวปั๊บ มันพูดเลยนะ ได้ยินเสียงชัดเลยนะ พอนิ่งถึงจะเห็นชัด ไอ้ตัวดำ มันว่า “ฮีย เลิกทำไมบูหรี” เหมือนได้ยินเสียงอย่างนี้เข้ามาเลย เลิกทำไม ไอ้ตัวขาวมันก็พูดขึ้น “หมอบอกไม่ดี” “เฮ้ย อย่าไปเชื่อหมอเลย” เสียงตัวดำนี้ เสียงดังชัดเลย “อย่าไปเชื่อหมอเลย เห็นมัยคนนั้นอายุ 30 ปียังตายเลย บูหรีไม่สุบ แต่คนนั้นอายุ 80 ปี บูหรีก็สุบ เหล้าก็กินไม่เห็นตายเลย อย่าไปเชื่อหมอ” ไอ้ตัวดำมันฉลาดมาก จะไปหาข้อมูลเร็วเร็วก็คอมพิวเตอร์ มันเสิร์ชชนิดเดียวข้อมูลมาเลย ข้อมูลมาอ้าง ถ้าเป็นละครทีวีก็เหมือนตัวโกง นางร้ายฉลาดกว่า ไอ้ตัวขาวจะเหมือนนางเอก บ๊อยๆ ไม่เต็มบาทหน่อย (หัวเราะกัน) เหมือนไม่ทันเกมนะ ไอ้ตัวขาวจะเป็นอย่างนั้น

ตัวนางเอกมีเหตุผล สุดท้ายก็ยอม แล้วพอได้สูบปั๊บ ไอ้ตัวดำจะแข็งแรงขึ้นนะ เหมือนป๊อบอายได้กินผักโขม คือ แข็งแรงขึ้นทันทีเลย พอได้สูบ กล้ามขึ้นเลย แต่เชื่อมัยว่าถ้าตัวดำแข็งแรงขึ้นปั๊บ ตัวขาวจะพอมลงทันทีเลย เพราะสองตัวนี้มันจะถ่าอาหารกัน คือ ถ่าตัวไหนได้ ตัวนั้นจะแข็งแรง แต่ส่วนมากตัวดำจะเก่งกว่า แล้วที่นี้พอเลิกบูหรี ตอนกลางคืนมา มันก็จะกลายร่าง ทั้งสองตัวนะ ทั้งตัวดำตัวขาวกลายร่าง ไม่ต่อสู้กันเรื่องบูหรีละ ตอนนอน ตัวหนึ่งก็นอนข้างหนึ่ง อีกตัวหนึ่งก็นอนอีกข้างหนึ่ง แต่เราก็อ่านรู้ทุกข์ รู้เหตุทุกข์อย่างนี้ คือ ใจมันเตรียมไว้แล้วไง แล้วที่นี้ที่บ้านนอก เวลาจะไปทำงานตอนเร่งๆ ช่วงเดือนสิงหาคมตกพราๆ ตอนเช้าชาวบ้านก็จะเอาวัวควายไปไถนา ผนตำพราๆ เสียงวัวควายก็ย่าโคลน ฉีกฉีกๆ ไป ทุกคนก็ต้องรีบลุก รีบไปเหมือนกัน

ไอ้ชาวลูกก่อนเลย “เฮ้ยๆ ไปๆๆ เขาถูกแล้ว เขาไปนานแล้ว”

แต่ไอ้ตัวดำดูว่ายังงัวยังมัย “เหอ...นอนต่ออีกนิดเดียว เตียวผนหยุดแล้วค่อยไปก็ได้” ไอ้ตัวดำมันจะฉลาด

ไอ้ตัวขาวว่า “นำ ไป เตียวจะไม่ทัน”

“เฮ้อ...ไม่เป็นไรหรอก ควายมันเดินช้ากว่าควายเรา” คือจะมีเหตุผลหมดเลย พูดเมื่อไหร่มีเหตุผลเมื่อนั้น สุดท้ายนอนต่อเลย ไอ้ตัวดำอ้วนขึ้น เวลาไปทำนา ไอ้ตัวดำบอกเลย “แดร์ร้อนแล้ว เข่าร้อนเหอะ”

สุดท้ายลาไอ้ตัวขาวเข้าไปเหลือตัวนิดเดียว ไม่เคยเห็นเลยหรือนักศึกษาก็น่าจะมีนะ หรือเพราะว่ามันไม่กล้าอยู่กับนักศึกษาหรือเปล่า ตัวดำตัวขาว ถ่านักศึกษามันจะอยู่อย่างนี้ ผมสมมตินะ แต่ผมไม่เคยเป็นหรือพอตกเย็นปั๊บ เราก็จะเอ...เย็นนี้เราจะดูหนังสือ สมมติว่าตัวเรานะคิดว่าดูหนังสือ ไอ้ตัวดำมันบอกว่ายังงัวยัง “เฮ้ย ไม่ต้องดูหรอก ละครมาพอดี ดนตรีมาเดี่ยวไปดนตรีดีกว่า ครูบอกว่า ดูหนังสือดูตอนดึกๆ ดึกกว่า สมาธิดี ตอนค่ำๆ ไม่ต้องดูก็ได้ ตอนดึกๆ นี้ดูแป็บเดียวก็จำได้แล้ว” ไอ้ตัวดำจะบอกอย่างนี้ ไอ้ตัวขาวก็ “เหอๆ ไปก็ไป” พอไปเสร็จแล้วก็มานอนต่อ พอดึกๆ มาอีก ไอ้ตัวขาวก็ขึ้นก่อน “ไหน บอกว่าจะดูหนังสือดึกๆ อะ” “เฮ้อ เตียวไปดูที่โรงเรียนก็ได้” มันจะต่ออย่างนี้ไปเรื่อยๆ ไม่เคยเห็นเลยหรือน เคยเห็นมัย

(หลายเสียง : เคย) เออ ชักเคยเยอะขึ้นแล้ว เริ่มเห็นไอดำ แล้วไอไหนชนะ บ่อยอะ (หลายเสียง : ตัวดำ) (หัวเราะกัน) ที่นี้รู้เลย แล้วเมื่อไอดำชนะบ่อย แล้วตัวไหนจะแข็งแรงกว่า (หลายเสียง : ตัวดำ)

ผมรู้ว่าไอตัวดำนี่ชนะขาด แต่มีวันหนึ่ง วันนั้นบุหรีเหลืออยู่ 3 มวน ไปทำนา ถ้า 3 มวน มันจะไม่ถึงค่า เอ...จะทำยังไง ไอดำมันก็บอกว่า “เฮ้า จุดบุหรี”

ไอขาว “ไม่ได้หรอก ไม่จั้นมันจะไม่ถึงค่า”

“น่า เอาซะหน่อย เตียวคนมากก็ค่อยขอเขาก็ได้ ไม่เป็นไรหรอก”

“มันจะไม่ถึงค่า” ไอขาวเสียงแรงขึ้น พอไอขาวเสียงแรงขึ้น ไอดำเขาก็อ่อนแรงเหมือนกันนะ คือคนเหมือนกัน ถ้าใครพูดต้งๆ ถ้าคนอื่นต้งขึ้น อีกคนก็อ่อนลงโดยธรรมชาติ เป็นอย่างนั้น พอไอขาวต้งขึ้น ไอดำก็ยอมก็ยอม พอไอดำยอมปั๊บ แค่นั้นแหละบอกว่า “ยังไม่สู้ก็ได้ เตียวค่อยสูบก็ได้” ไอขาวอ้วนเลยนะ แข็งแรงขึ้นมาเลย สุดท้ายก็เลยรู้ว่า มันต้องกินอาหาร สองตัวนี้มันกินอาหารเหมือนกัน ต้องทำให้ตัวหนึ่งได้กินบ่อยๆ ถ้าได้กินบ่อยๆ จะแข็งแรงขึ้นๆ

ตอนนี้ก็จับทางได้ จะทำอะไรก็ตาม ผมจะฝันทุกเรื่องเลย ตั้งแต่ตอนเช้า พอนอนปั๊บ ถ้าจะลุกปั๊บ ไอดำบอกว่า “นอนต่ออีกนิดเดียว” เราจะได้ต้งขึ้นมาเลย คือกลับทางเลย เอาให้ไอดำสู้เราไม่ได้ เจตนาจะสู้ไอดำโดยเฉพาะเลยนะ อย่างเวลาหอบกลับไป หอบกลับไป เราดำนาอยู่ตรงนี้ หอบกลับไป หอบกลับมา มันหนักมากเลย เดินลุยโคลนและตุ้มเป๊ะ ใจมันไปถึงก่อนเลยนะ อยากจะวาง พอมาถึงเราไม่วาง เดินเลยไปอีกสิบยี่สิบก้าวเลยค่อยเดินกลับคืนมามาวาง คือเอาให้ไอดำมันยอม เวลากินข้าวเหมือนกัน ถ้ากับข้าวมา มีเท่านั้นแหละ หลายๆ คน ตรงนี้เป็นปลา อันนี้เป็นไก่ อันนี้เป็นไข่ อะไรอย่างนี้ ถ้ามันอยากกินปลา เราจึมน้ำพริกกินเลย ถ้ามันยังอยากปลาอีก จึมน้ำพริกกิน ถ้ามันอยากปลาอีก จึมน้ำพริกจนอ้ม เลิก ไม่กิน ทำไปทำมาผลปรากฏว่าไอดำผอมลง ผอมลง ถึงจุดสุดท้ายเนี่ย ระเบิดที่เรียกว่าเป็นระเบิดก็คือ ไม่รู้ไอไหน

พอไอดำถึงจุดสิ้นสุดแห่งทุกข์ มันเหมือนพลิกแผ่นดินกลับเลย

ภาษาอีสานเรียกปั้นบับเลย มันพลิกกลับเลย เหมือนเราจะเป็นลม วิวๆ มันก็กลับทาง พอกลับทางปั๊บ มันทำให้โลกของเราเหมือนเราดูวิดีโอ แต่เป็นการกรอกกลับด้วยชีวิตของเราตั้งแต่สมัยเด็กมา ไม่ใช่กรอกกลับอันอื่น กรอกกลับชีวิตของเรา เด็กๆ อยู่ในป่า เห็นหมดเลย ตั้งแต่เราเป็นเด็กๆ เข้าโรงเรียนเป็นยังไงมา ยังไง อุดมสมบูรณ์ยังงัย สบายยังงัย แล้วก็มาเห็นส่วนปัจจุบันที่มันเป็นทุกซังยังงัย ลำบากยังงัย มันเห็นเหมือนยกขึ้นมาเปรียบเทียบ เลย พอมองไปตรงไหน ก็มีแต่คนผิดหมดเลย ที่นี้อะไรก็ผิดมองเห็นอะไรมัน ผิดหมด เอ...ทำให้โลกเรามันเป็นอย่างนี้ เราบ่าอยู่คนเดียว ที่นี้เราบ่าอยู่คนเดียว ทำไม ทำไมเราทำนาจะต้องไถนาด้วย เอ...ทำไมเขาเอาปุ๋ยเคมีมาใส่ นาเอ๊ะ ทำไมไม่เป็นอย่างนี้ ก็กรอกกลับไป แต่เดิมไม่ได้ใส่นะ มันก็งาม จนสุดท้ายก็เลย มีนา เกษตรกรชาวบ้านถึงได้เจ๊งทั้งหมด เพราะว่ามันคิดอย่างนี้เอง ก็เราพลิกวิธีคิดใหม่ กลับใหม่ ตอนแรก พอกลับใหม่ จะหาเงินใช้หนี้ ธกส. ละที่นี้ พอคิดว่าจะหาเงินใช้หนี้ ธกส. ก็เริ่มรู้ว่า ตอนกู้ ธกส. ที่แรก เรากู้นิดเดียว แล้วมันก็ค่อยพอกขึ้นๆ ฉะนั้นการใช้หนี้ ธกส. ต้องใช้นิดเดียว คือใช้ยังไงก็ได้

ถ้าปลูกพริก 1 ต้น ได้ 1 บาท ใช้หนี้

ธกส.เลย สมมติว่ามีเงินอยู่แสนหนึ่ง ถ้าใช้
หนี้ 1 บาทนี้ เงินแสนหายเลยนะ มันจะกลายเป็นเงินหมื่น ถ้าเป็นหนี้หมื่น ใช้บาทเดียว
เป็นเงิน 9 พันเลย มันจะทำให้มีกำลังใจมากขึ้นๆ สุดท้ายก็เริ่มจับ จะทำอะไรก็ได้มันมีผล
ผลิตนะ ทำลงไป ไม่ใช่เงินอย่างเดียว อะไร
ก็ได้ที่ทำได้สุดท้ายกลายเป็นคนลืมเรื่องเวลา

กลางคืนถ้าเดือนหงายก็ออกไปทำงานเลย
มันลืม รู้แต่ว่า ทำไฉนใช้หนี้ ธกส. มันอยาก
อิสระ อยากจะเป็นเหมือนเด็กๆ อยากจะอยู่
กับป่า อยากจะอยู่สบายๆ ไม่มีใครมาบังคับ
อะไร อยากเป็นไท

สุดท้ายใช้หนี้หมด

เริ่มต้นวิถีเกษตรธรรมชาติ

พอหนีหมด วันที่พลิกคิดอีกทีก็คือ ผมปลูกพริกเอาไว้ ปลูกพริกเอาไว้ 3-4 ไร่ แล้วก็เอาฟางข้าวไปคลุม แล้วเม็ดข้าวก็งอกขึ้นจากฟางข้าว หลังจากนั้นเสร็จ ข้าวก็ออกรวงได้ ก็เริ่ม เอ...ทำไมชาวนาต้องไถนา ก็เกิดคำถามว่า เอ...ระหว่างคนกับข้าว อันไหนน่าจะเกิดก่อนในโลก อันไหนน่าจะเกิดก่อนกันซะ (เสียงตอบ : ข้าว) ข้าวเกิดก่อนคนเนาะ ถ้าคนเกิดก่อนแล้วมาปลูกข้าว กว่าจะได้กินก็ตายก่อนเนาะ แสดงว่าข้าวเกิดก่อน แล้วใครไปไถครับ ถ้ามันเกิดก่อนเรา แล้วใครไปไถ แล้วใครเป็นคนดำ (เสียงตอบ : มันขึ้นเอง) มันขึ้นเอง ก็แสดงว่าข้าวมันขึ้นเองได้ แล้วใครละไปคิดขึ้นมา ก็แสดงว่าเป็นคนคิดขึ้นมา แล้วเขาเกิดก่อนคนมัย มันเป็นเองอยู่แล้ว ก็เลยทำให้สนใจในเรื่องธรรมชาติขึ้นมา เอ...ธรรมชาติมันทำได้ แล้วเราทำนาอยู่แล้ว เราก็รู้ว่าข้าวงอกเองได้ด้วยธรรมชาติของมัน

เชื่อมัยข้าวเปลือกเอามาแช่น้ำวางไว้ในร่ม หนึ่งอกเลย เอาไว้ตรงไหนก็งอก เพราะฉะนั้นหว่านข้าวลงไปบนดิน งอกแน่นอน ก็เริ่มหว่านข้าวโดยไม่ไถ หว่านข้าวลงไปบนหญ้า แรกๆ ก็หว่านทดลองนิดๆ หน่อยๆ หลังจากนั้นก็หว่านเยอะขึ้นๆ จนได้ 5 ไร่ 10 ไร่ 20 ไร่ หลังจากนั้นคนก็เริ่มมาดูงาน คนก็มาดู ว่ามันมีผีบ้าทำนา ทำนาแบบหว่านหญ้า หว่านข้าวลงไปบนหญ้าโดยไม่ไถ ชาวบ้านเห็นเวลาหอบฟาง ก็เรียกผีบ้าหอบฟาง เขางงว่าทำไมผมไม่ไถพรวนดิน ผมก็พยายามอธิบายนะว่า ที่ไม่ไถพรวนดินเพราะว่าในดินมันจะมีโพรงอากาศเยอะแยะไปหมด รากไม้ที่มันเน่าเป็นโพรงอากาศหมด แล้วเวลาฝนตกลงมาก็จะซึมลงไป แล้วมีอากาศมีอะไรในดิน แล้วก็ใส่เดือนก็วางไว้ในดิน เวลาเราไถไปใส่เดือนก็แตกออก ไม่พังกตัว แล้วดินก็ไม่ดีใส่เดือนเอาดินไม่ดีถ่ายออกมาเป็นดินดีเลย มันมีโรงงานปุ๋ยโดยธรรมชาติอยู่แล้ว คนไม่รู้เรื่องก็อธิบาย ไม่ไถเพราะเป็นอย่างนี้

จนมีอยู่ปีหนึ่ง 2529 หรือ 30 ประมาณนี้ สมัยนั้นมีมูลนิธิโกมลคีมทอง คุณรสนา โตสิทธะกุล ขวนให้ไปที่กรุงเทพฯ คือ เขามารู้อีกผมว่าผม

ทำอย่างนี้ เขาบอกว่ามีคนหนึ่งมาจากญี่ปุ่น ชื่อ มาซาโนบุ ฟูกุโอกะ ตอนนั้นรู้สึกอายุ 60-70 ปีแล้ว มาจากญี่ปุ่น ทำนาเหมือนคุณนี่แหละ ไม่ไถ พรวนดินเหมือนกัน แก่ทำมา 50 ปีแล้ว ที่ญี่ปุ่น แล้วตอนนี้ที่ญี่ปุ่น ถ้าวัดไรต่อไรข้าวแก่เยาะสูงที่สุดในประเทศญี่ปุ่น ทำมาแล้ว 50 ปี ไปมัย ก็ไปดู เขามารับรางวัลที่ช่อง 11 ผมไปนั่งฟังแกพูด เขาก็มีล้ามแปล แล้วฟูกุโอกะเนี่ย บอกว่าถ้าใครเชิญไปที่ประเทศไหน ถ้าไปประเทศไหนก็ตาม ต้องมีคนเกษตรธรรมชาติ ทำนา ทำอะไรก็ได้ที่ใช้ธรรมชาติให้แก่ได้ไปดู แก่ถึงจะไปสุดท้ายพวกนี้ก็ต้องรอง มาประเทศไทยจะพามาดูผม ก็เลยให้ผมเหมือนไปต้อนรับด้วย หลังจากนั้นเสร็จก็พามา ทั้งคณะมา รถประมาณซัก 20 คัน ส้อมวลชนหนังสือพิมพ์อะไรหลังแกรับรางวัลเสร็จ ที่วีทุกช่อง หนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ทั้งพวกต่างประเทศด้วย ก็มาดูนาผมที่หมู่บ้านผมอีกวัน พอมาถึง ฟูกุโอกะบอกว่าถูกต้องแล้วทำอย่างนี้ ก็อธิบายให้ฟัง แล้วฟูกุโอกะก็ว่าใน 4 ข้อของแก ในการทำเกษตรกรรมธรรมชาติ คือ ไม่ไถพรวนดิน ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง ไม่กำจัดวัชพืช และไม่ใช้สารเคมี 4 ข้อ จริงๆ แล้วเกษตรกรรมธรรมชาติก็คือ เราใช้ธรรมชาติมาเป็นเครื่องมือแล้ว เราขออยู่กับธรรมชาติ ไม่ใช่เป็นเจ้าธรรมชาติ แต่มาขออยู่ด้วย เหมือนนกขออยู่กับต้นไม้เนาะ ขออยู่ขออาศัยอยู่ด้วย สุดท้ายคนก็ไม่เข้าใจ หลังจากฟูกุโอกะไป บางคนก็สนใจก็ถาม “หว่านข้าวก็กล็กริมต่อไร เออ เอาน้ำเข้าก็เซ่น แล้วผลผลิตเป็นยังงี้” คือวนอยู่อย่างนี้ จับปากกาขึ้นมาจะจดลูกเดียว ถามเราที่ผมไม่ไถเพราะว่าถ้าไม่ไถเพราะว่าไม่สนใจแล้ว จะสนใจอยู่แต่เรื่องข้อๆ 4 ข้อของฟูกุโอกะเออ...เราจะทำไปให้มันหลุด

หลังจากนั้นมีคณะมาดูงาน มีคณะมาดูงาน 2-3 คณะ ที่ทำให้ผมอุกคิด พวกหนึ่งมาดูงานจากอุดรราชธานีมาดูนาผม มาดูว่าข้าวของผมคือประมาณนี้ ประมาณเมตรครึ่ง พวกจากอุดรฯ มาที่มาลงรถซัก 20 กว่าคน มาดู บอกว่าไม่ทำหรอกอย่างนี้ ข้าวไม่สวย บ้านเราท่วมหัว มาทำอย่างนี้สู้บ้านเราไม่ได้ แล้วก็ขึ้นรถกลับไปเลย กลับออกไปยังไม่พ่นนานะ อีกพวกหนึ่งมาจากศรีสะเกษเข้ามาพอดี นาแปลงเดิม พอมาถึงข้าวก็เท่าเดิมนะ ไร่พวกมาจากศรีสะเกษ “อู...มันก็ได้สิ ดินเขาดี ดูลิข้าวสวยขนาดนี้ บ้านเรา

แค่นี้ ทำไม่ได้หรอก” แล้วก็กลับไป ไ่ๆ กันไปทั้ง 2 คณะ พวกหนึ่งว่างามเกินไปทำไม่ได้ พวกหนึ่งก็ชี้เหร ทำไม่ได้ แล้วจริงๆ ข้าวเรามันชี้เหรหรือว่างามก็ไม่รู้ เพราะว่ามากันคนละที่ แล้วมีคนหนึ่งเขาก็ว่า “เอ...ที่ของคุณค่าต้องก็ดีนะ มันเป็นที่ดอนนะ แต่ผมอยู่ไฮดรอยอยู่ถลวนน้ำชีเนี่ย มันลุ่มน้ำท่วม จะทำได้มัยละ” เกษตรธรรมชาติเนาะ ผมว่า “ที่ลุ่มเนี่ยจะทำได้ง่าย เพราะว่าทำเกษตรกรรมธรรมชาติที่ลุ่มจะมีน้ำ ต้นไม้ก็จะโตเร็ว อะไรต่างๆ ก็โตเร็ว พื้นได้เร็วกว่า” อันนี้ก็พูดไป เขาก็ “เหรออ” แล้วก็กลับไป พอกลับไปเสร็จ “ตายละหว่า เรายังไม่ได้ทำอะ” คือผมยังไม่ได้ทำแต่บอกเข่าว่ามันทำได้ง่าย พูดเป็นตุเป็นตะ เหมือนเราได้ทำนะ เรามูสาวันนี้หว่า ตกกะใจ ทำไมเราโกหกเขา เรายังไม่ได้ทำ เรบอกหร่าน่าจะ ทำไม่เรลิมแค่บอกหร่าน่าจะ “ได้ดี” ถ้าเรบอกหร่าน่าจะ” อะ ก็จะไม่คาใจ คาใจอยู่ 2-3 ปี บ้านอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ ไอ้คนนี้ แล้วถ้าไปทำพลาตมา ก็จะมาว่าเราเป็นคนโกหกอะไรอย่างนี้ คาใจอยู่

จนสุดท้าย ผมไปขายนา 50 ไร่ จากชัยภูมิจะมาซื้อที่นาแปลงหนึ่งที่หมู่บ้าน มาซื้อที่ดิน 50 ไร่ ไร่ละ 35,000 มัดจำเขาไว้แสนนึง แล้วพอกลับไปขายที่ คือทางนั้นเขาก็มัดจำไว้ก่อนเหมือนกัน พอจะเอาเงินมาจ่ายเขาเต็มที่เขาบอกว่าลูกเขาไม่ขาย ขอคืนเงินมัดจำ ตายละหว่า เอาไปคืนเงินมัดจำได้ไง แล้วเงินขายนามาจะไปซื้อที่ไหน เอ้าคืนก็คืน พอตีมีเพื่อนคนหนึ่งบอกว่า มีคนจะขายที่นา 50 ไร่ เขาขายไร่เท่าไร ไร่ละ 1,200 บาท อะไรวะ ไร่ละ 1,200 บาท มันเป็นอะไร ที่ดินมีหลักฐานมัย ที่ไหนดอะไรไร่ละ 1,200 บาท น้ำท่วม เป็นที่น้ำท่วม แล้วมันท่วมยังงี้ โอ้ท่วมสูงมากหน้าฝน ตอนนั้นเป็นเดือนสิงหาคะ คือระดับน้ำอยู่คราบสี่ฟุตที่เรามองเห็น (เป็นรอยน้ำท่วมอยู่ที่เสาของศาลาที่นั่งคุยกัน สูงจากพื้นขึ้นมาประมาณ 1.50 เมตร) ต้นเสา เลยพัดลมขึ้นไปนิดนึง นั่นคือระดับน้ำท่วมทุกปี ตั้งแต่ซื้อมา 14 ปี มีปีที่ไม่ท่วม ขึ้นมาถึงตรงนั้นนิดหน่อยก็ลดลง อุตสาห์เก็บของแล้วมันไม่ท่วม รู้สึกเสียใจอยู่ (หัวเราะกัน) ขนของกันหลายวันเลย กว่าจะยกขึ้นมาอย่างนี้ แต่มันไม่ท่วม ตอนที่มาซื้ออยู่ระดับตรงนี้ ผมก็ไม่รู้ว่า ทำไม่ที่ดินไร่ละ 1,200 บาท ทำไมถูกจัง เอ้าก็น้ำท่วมท่วมอะไรมันจะท่วมอะไรกันนัก

กันหนา ไร่ละ 1,200 บาท ก็เลยจะมาซื้อกัน ต้องซื้อไปนะ ซื้เรือกี่ซื้เรื่อตั้งแต่ทางที่เราเข้ามาตั้งแต่วัด ตรงเมรุเผาศพ เรือจอดอยู่ตรงนั้น เรารู้ว่าต้องซื้อไปนะ ผมก็นั่งกลางเรือ เจ้าของนา นั่งอยู่หัวเรือผมนั่งท้ายเรือ เขาก็แจวเรือมา จนถึงป่าไผ่ตรงที่เราเข้ามา ประตุริมห้วย เจ้าของนาก็บอก จอดตรงนี้ๆ จอดท่าไมวะ พอจอดปั๊บ เจ้าของนาก็โดดตุ้มลงไปใต้น้ำเลย เราก้ โดดไปท่าไมวะ เราก้ นั่งรอ นานซัก 4-5 นาที พื้บขึ้นมา “นี่ๆ อยู่ตรงนี้แหละ”

“อะไรอยู่ตรงนั้น”

“แดน แดน”

“แดนอะไร”

“เขตแดนนา”

“นาอะไร”

“นาที่เรามาดู ก็พามาดู นี้ไงละ เขตแดนอยู่ตรงนี้” (หัวเราะกัน) อะไรวะ “แล้วตรงนั้นมันเป็นอะไร”

“เป็นคันทนา” คือว่าเป็นคันทนาที่น้ำท่วมแล้วยังไม่ละลาย ดินเหนียวยังเป็นรูปรอยอยู่ เพราะแต่ก่อนมันไม่มีน้ำ แต่ก่อนมันไม่มีฝายนะ เป็นคันทนาเดียว พอเขาทำทอนกันน้ำ น้ำขึ้นมันท่วม ก็เอาไม้ไปปัก ไม้ 3.50 เมตร ปักปั๊บลงไป หายมิดเลย โผล่ประมาณ 50 ซม. ที่นี้ก็เอาไม้ไผ่ 4 เมตรมาใส่เรือมาอีก แจวไปก็ดำ แจวไปก็ดำ ปักๆๆ รอบทั้งหมด 50 ไร่ แกก็บอกจะขายหมด 50 ไร่ แล้วผมเนื่องจากวิธีคิดมันเปลี่ยนใหม่แล้ว ไม่ได้คิดแบบปิดประตูเลย แล้วถามว่า “หน้าแล้งมันเป็นยังไง”

“โอ้ หน้าแล้งนี้ น้ำจะลดลงไปหมดเลย หน้าแล้งบางปีมองเห็นเขตแดนเลยนะ” หน้าแล้งมีนา-เมฆานะ เห็นเขตแดนเลย แต่หน้าฝนเป็นอย่างนี้ทุกปี

“เออ แล้วถ้าหน้าแล้งเราซูด ถ้ามองเห็นคันทนาแล้วเราซูดๆ รอบได้มัย”

“ได้ๆ” เราก้ลองโทรศัพท์ไปหาพวกรถแบ็คโฮ เพื่อนๆ กัน “ถ้าจ้างเอารถแบ็คโฮซูดเนี่ย ชีวิตหนึ่ง หมายถึงลูกบาศก์เมตรหนึ่ง กว้างเมตรยาวเมตรจะคิดชีวิตเท่าไร” สมัยก่อน ประมาณ 14 ปีที่แล้ว “เอาซิวละ 5

บาท” ตอนนั้นน้ำมันลิตรละ 5 บาท คือน้ำมันลิตรละ 5 บาท ชีวิตก็ 5 บาท ลูกบาศก์เมตรละ 5 บาท เพราะฉะนั้นน้ำมัน 20 บาท ก็ 20 ถ้าน้ำมัน 30 ก็ซิวละ 30 ประมาณนี้ คือชีวิตกับน้ำมันจะสัมพันธ์กันของรถแบ็คโฮ ถ้าตอนนี้ 26 ก็ ชีวิตละ 26 ผมก็คิดว่า ที่ดิน 1 ไร่ 1,200 บาท 1,600 ตารางเมตร ถ้าเราซูดคงไม่ซูดถึง 1 ไร่ เราก้ น่าจะซูดแค่ครึ่งหนึ่ง เพราะว่าครึ่งหนึ่งจะต้องมาปลูกเป็นคันคู อีกครึ่งหนึ่งก็ลึกลงไป อีกข้างทำสูงขึ้นก็จะไผ่ล้นน้ำขึ้นมา อีกข้างก็ลึกลงไป ถ้าครึ่งไร่ 2 งาน ก็จะเหลือ 800 ตารางเมตร คูณด้วย 5 บาท คือ 4,000 บาท กับดิน 1,200 บาท รวมกันแล้ว เท่ากับ 5,200 บาท โห มันดีนะ 5,200 ได้ที่ดินมีโฉนด ได้คันคูพร้อมบ่อด้วย ตัดสินใจซื่อเลย คิดได้อย่างนั้น ซื่อเลย คือมันเป็นภาพที่เราคิดออกมา พอจ่ายเงินเสร็จปั๊บ ไร่เจ้าของนาเดินตะครุบกองเงินเลย ตะครุบเงินเสร็จปั๊บ “ขายแล้วห้ามเอาคินนะ ขายแล้วห้ามเอาคินนะ” แล้วก็ซึ่รถเครื่อง แอ็นนนวนน ไปเลย (หัวเราะกัน) เจียบ มันกลัวเอาคินแฮะ เพราะว่าเขาบอกว่าไค่นนี้ขายนาไป 10-20 ครั้งแล้ว เวลาจะขายที จะขายหน้าแล้ง พอมาเห็นคันทนาใหม่ๆ จะรีบชวนคนมาซื้อเลย แล้วก็เอาโฉนดมาให้ ว่าซื่อนามั้ย ไร่ละ 1,200 บาท 50 ไร่ คนที่ไม่รู้ บ้านอื่นผ่านมา เอ..มันที่มีโฉนดน่าจะซื่อ พอซื้อปั๊บ เดียวก่อน ไปหาเงินก่อน “ไม่ๆ ไม่ต้องหา มัดจำก่อนซัก 2,000” แกจะเอาเงินมัดจำไว้ก่อนเลย พอมัดจำเสร็จพวกซื่อนาเข้าไปหมู่บ้าน ชาวบ้านก็มักจะบอกถามกันว่า ไปไหนมา ชาวบ้านเขาจะถามกัน บ้านนอก ไปนู่นไปนี่ ไปซื้อที่นา นาใคร นาคันทนา “อู๊...ไปซื้อทำมัย นานั้นน้ำท่วม” พอหน้าฝนมาก็อย่างที่เราเห็นกัน อันนี้ก็ทิ้งเงินมัดจำไป ที่นี้ก็ไปขายใหม่ ขายต่อเรื่อยๆ เขาขายกินเงินมัดจำเลี้ยงลูกเลี้ยงเมียมานานแล้วไอ้คนนี้ (หัวเราะกัน) พอมาถึงผมผมจ่ายเงินสดเลย ดีใจใหญ่

หลังจากนั้น ซื่อไปได้ประมาณซักชั่วโมงเดียว เสียงแต่ๆๆๆ มาเสียงโครวะ เสียงได้ยินมาไกลๆ เอ๊ะ เสียงเมียเรา ลืมนึกถึง เออ เมียเรา ถึงเพิ่งตกใจเพราะว่าเราไปซื้อที่นาคันทนาลืมบอกเมีย แต่ขายนาเมียมา (หัวเราะกัน) แต่พอซื้อลืมบอก ไปคิดสะระตะกับเรื่องพวกนี้หมด เลยลืมบอก พอมาถึง เสียงเมียบ่น “ไหน ไอ้ตัวตีมันอยู่ไหน” “ทำไมอะ” “ก็จะไปซื้อที่นา

น่าน้ำท่วม ตาแตกหรือใจ ไม่ดูเลยหรือใจ” “ก็ไปดูอยู่” “เขาบอกว่านาแถวนี้ น้ำท่วมนะ” “ใช่ น้ำท่วม” เราก็ไม่รู้จะพูดว่ายังไง ก็มันก็ท่วมจริงๆ “น้ำท่วมลึกมากรู้มั๊ย” “ใช่ รู้ไปดูแล้ว ลึกมาก” (หัวเราะกัน) “ไม่รู้จะตอบยังไง ก็พูดไปหมดเลย สุดท้าย “ไปเอาเงินคืนมาเดี๋ยวนี้ น้ำลึกอย่างนี้ไม่เอาหรอก” “เอาคืนได้ไง มันไปแล้ว ชีรธไปถึงไหนก็ไม่รู้” สุดท้าย “ไปดู” “ไปดูอะไร” “ไปดูนา” “ไปดูยังงั้นหรือน้ำท่วม” “น้ำท่วมก็ไปดู” “ไปดูยังงั้นไม่เห็นนา น้ำท่วม” “น้ำท่วมก็ไปดู” ผมเพิ่งรู้ว่าผู้หญิงนี่ยิ่งห้ามยิ่งยุ (หัวเราะกัน) บอกว่าดูไม่เห็นก็จะดู แปรลกมาก คือไม่เห็นก็จะดู ดูยังงั้นไม่เห็น ถึงไม่เห็นก็จะดู ก็เริ่ม “เข้าดูก็ไปดู” ชีเรือมา พาชีเรือมา แจวมมาถึง ก็เป็นน้ำทั้งหมดนะ เราก็ชี้ให้ดู “นูน เสาที่ตุงพลาสติกมดๆ น่ะ นูนก็หนึ่ง นูนก็หนึ่ง ชีเลยไปทางนูน ให้อุ้งพลาสติกปลิวๆ อยู่นูน” ชีมา ชีมาถึงหน้าเมีย เมียไม่มองตามมือเราเลย นั่งตากลมตึกมองมาหัวเรืออย่างเดียว ไม่มองไปตามไม้ที่เราชี้ นิ้วเลย เพิ่งรู้ว่าเมียตัวเองเป็นดาราหนึ่งก็วันนั้น แต่ก่อนไม่รู้ว่าเป็นดารา นั่งอยู่เฉยๆ น้ำตาไหลพรากๆ (หัวเราะกัน) ไม่สะอื้นเลย น้ำตาไหลพรากๆ เขาคงหมดอาลัยตายอยากในชีวิต “เป็นอะไร” ถามยังงั้นก็ไม่พูด ตากลมตึกไม่กระตุกกระดิกเลย โยกท่าเหมือนเรือจะล่มก็ไม่กระตุกกระดิก นั่งแข็งทื่อ เราก็อธิบายให้ฟังว่า เอาอย่างนี้ ที่นาแปลงนี้ เป็นอย่างนี้ ก็อธิบาย “ซื้อไร่ละพันสองหน้าแล้งไม่ท่วม ก็เอาแบ็คโฮมาขุดอย่างนี้ ทำอย่างนี้” “ไม่รู้ไม่ฟัง สุดท้าย “เนี่ยเห็นมั๊ย จะขุดตรงนี้จะทำเป็นเกาะ แล้วมีต้นไม้ขึ้น โห เขียวครึ้ม ขึ้นตรงนี้ ขึ้นตรงนี้” ชีไป ชีอย่างที่ว่ามันขึ้นตอนนี้ เขาก็มองตามมือเรา ตรงนี้ที่เห็น คือเรารู้แล้วตอนนั้น ถ้าทำอย่างนี้จะเป็นอย่างนี้ คือเราเห็นแล้ว แต่เขาไม่เห็น เราเป็นคนจินตนาการ แต่เขาเห็นแต่น้ำ เขาก็มองตามมือเราก็ “เนี่ย ปลา เห็นมั๊ย ตรงนี้จะปลูกอันนี้ ตรงนี้เป็นทางเดิน ตรงนี้จะปลูกศาลา” คือพูดเป็นตุเป็นตะเลยนะ เราชี้บนหัวเรือ เขาก็มองตามมือ แต่ไม่เห็นอะไรหรอก เพราะมันอยู่ในหัวเรา

แล้วหลังจากนั้นมา 3-4 ปี เขาถึงได้รู้ “อ้อ ไอ้ที่พูดอยู่บนเรือปีนั้นใช่มั๊ย” ตั้ง 4 ปีกว่าจะรู้เรื่อง (หัวเราะกัน) ก็เลยค่อยๆ ทำไปเรื่อยๆ ก็เลยได้ทำที่ดินแปลงนี้ อันนี้คือที่มาของที่ดินแปลงนี้ ทั้งหมด 50 ไร่ ก็ปลูก เริ่ม

แรก จากปลูกต้นไม้ ก็ปลูกพืชล้มลุกไปด้วย ปลูกมะเขือ กล้วย ไม้ยืนต้นไปด้วย จนสุดท้าย ตรงนี้ก็เกือบเต็มแล้ว แล้วที่นี้ก็ซื้อที่ดินแปลงใหม่ก็ค่อยๆ ทำออกไป ก็ปลูกทุกวันนะ ปลูกต้นไม้วันหนึ่ง จะปลูกให้ได้วันละ 40-50 ต้น แต่แปลงนี้ปลูกไม้ยางนาไปหมื่นกว่าต้น หมื่นห้าพันต้น ไม้อื่นอีก

คำถาม ปลูกในที่ดินนี้เหอะคะ

พ่อค้าเตี๊อง ปลูกในที่ดินนี้แหละ ปลูกหมด นี่คือที่เป็นมาทั้งหมด

วาวแปนส์ไม้ต่อ

พ่อค้าเตียง หลังจากนั้นก็มาห้วง เอ...ลูกเราจะทำยังไง ก็เริ่มเห็น พอมองเรื่องการศึกษา ก็เริ่ม เอ...การศึกษาทำไมคนเหมือน ภาษาอีสาน เหมือนเอาไปโผดเลย ส่งไปเรียนเหมือนเอาไปโผด ภาษาไทยเรียกว่าอะไรไม่รู้ ภาษาอีสาน “เอาไปโผด” ภาษาไทยอะไร

ลุงอ้อย มันเหมือนเอาไปปล่อย ปล่อยทิ้ง

พ่อค้าเตียง นั่นแหละ เหมือนเวลาเราเอาเด็กไปเข้าโรงเรียน เข้าไปปั๊บน้ำมัน จะหายจ้อยเลย เหมือนแต่ก่อนถ้าเรา ลูกหมา มันจะเยอะ นึกออกมั๊ย ลูกหมา มันจะเยอะ ใต้ถุนบ้าน วิธีการก็คือ เขาเอาใส่ตะกร้า ใส่อะไรก็ได้ ไปไกลๆ แล้วก็วางไว้ แล้วเราก็มองเห็นเลย คล้ายๆ อย่างนั้นนะ อันนี้ก็เหมือนกัน ส่งไปเล่าเรียนก็จะหายไปเลย ลูกใครก็ตาม หายไปหมดเลย นาก็หายตาม เอ...แล้ว ลูกเรา มันจะเป็นอย่างเขาหรือเปล่า ลูกก็เรียนไปๆ จนถึง ม.6 แล้ว ลูกชาย คนโต สุดท้ายตั้งแต่ ม.5 ก็เลยเอาออกจากโรงเรียนมา ผมเอาลูกออกจากโรงเรียนทุกคนเลย คนโตเอาออก ม.2 คนที่สองแอบเรียนจนถึงจบปริญญาตรี ก็เพิ่งออกมาเป็นแม่ครัวอยู่ที่นี่ เป็นครูอยู่ 2 ปี แล้วลาออกมา แล้วคนที่สามนี่ออก ม.6 อันนี้เอาออกมาออก คือถ้าออกจะยกที่ดินแปลงนี้ให้ 50 ไร่ แต่ถ้าเรียนต่อก็ยกให้เหมือนกัน แต่ขายแล้ว ไปสอบแข่งขันเอาเอง เพราะเราดูตามสถิติแต่ก่อน มันจะสมัครประมาณ 2,000 คน เขาจะเอาประมาณ ซัก 500 คน หรือยังงั้น ตั้งแต่เมื่อ 20 ปีที่แล้ว แต่ก่อนนั้นอีก มีข่าวว่าถ้าใคร เรียนในมหาวิทยาลัย ในวิชาที่ตรงๆ บริษัทต่างๆ ไปจองตัวไว้เลย ไม่ต้องว่า ต้องไปสอบแข่งขัน จองตัวพอจบปั๊บเอาไปเลย ตอนหลังมา 2,000 คน เอา 500 คน ตอนหลังมา 10,000 คน เอา 1,000 คน ตอนหลังมา แแสนคนเอา ห้าร้อย สอบ พพ.6 เมื่อ 4-5 เดือนที่แล้ว 40,000 คน เอา 162 คน คิดดู (ที่หนึ่ง : สอบราชการ) อ้อ แล้วก็เร็วๆ นี้ สอบอีก 4 แแสนคนเอา 360 คน แต่เอาไปก่อน 125 คน เอ...ถ้าลูกเราจบนี้ อาจสงสัย 2 ล้านคน มันเอาคนเดียวหรือเปล่าไม่รู้ (หัวเราะกัน) ก็เลยคิดอย่างนี้ เพราะฉะนั้นออกมาเลยดีกว่า ไม่ต้องไปสอบแข่งขัน ก็เอาเขาออกมา อยากให้เขามารักสิ่งที่เราทำให้

เขาได้มาทำกับมือ แล้วค่อยรักษาไม่ยาก ถ้าเขารักษาไว้ได้ก็จะอยู่ต่อไปได้

ที่ผ่านมา ชีวิตของคนเราพอถึงระดับหนึ่งเหมือนต้องส่งไม้ต่อให้ลูกนะ เราก็มาคิดว่าอาชีพทุกอาชีพ เขามีการส่งต่อกันได้หมดเลย อย่างเช่น ถ้าคนนี้เป็นคนขับเครื่องบิน ก็จะพยายามสอนลูกให้สุดท้ายเป้าหมายก็อยากให้ลูกขับเครื่องบิน คนนี้เป็นอะไรก็ตามก็อยากให้ลูกเป็นอย่างนั้น คนนี้เป็นหมอก็อยากให้ลูกเป็นหมอ อะไรอย่างนี้ มีอาชีพเดียวที่ไม่เหมือนอาชีพอื่นก็คือ อาชีพเกษตรกร ไม่อยากให้ลูกทำอาชีพเกษตรกร และอาชีพอื่นก็ไม่อยากให้เป็นอาชีพเกษตรกร ก็เลยลดลงๆ เอ...ทำไมเกษตรกรมันลดลงๆ คนทำอาหารลดลงแต่คนกินก็กินเท่าเดิม ไม่ใช่เท่าเดิมมันเพิ่มขึ้น แล้วมันจะจืดจางกันตรงไหนน้อ พอจะนึกออกมั๊ย คนกินเพิ่มขึ้นๆ คนทำน้อยลงๆ สุดท้ายจะจืดจางกันตรงไหน มันจะเป็นยังไงตรงที่มันจะเอ้กัน จะเอ้อยู่ตรงความอดอยากใช้มั๊ย พอนึกได้แบบนี้ เอ...มันไม่ใช่แล้วนี่หว่า จันเราต้องไปรออยู่ตรงนั้นเลย ตรงที่จะไปจืดจางกัน ก็มาเตรียมการไว้เลยก็ยกพื้นที่ให้ แรกๆ เขาก็ไปแอบเรียน รู้สึกลงไปสมัครของ มสธ. เอาไว้ แต่เขาไม่ได้บอกเรา วันที่ดีคือเห็นไปรษณีย์เอาหนังสือมาส่ง หนาประมาณนั้นนะ อะ (สูงไม่บรรทัดกว่าๆ) ดูเป็นเหมือนพวกหนังสือของ มสธ. เราก็เอาซุกไว้ใต้เตียง ประมาณอีก 5 วัน เขามาอีก 5 เล่ม ก็ซุกไว้อีก เป็น 10 เล่ม อีก 5 วัน มาอีก 5 เล่มก็ซุกไว้อีก พอสิ้นเดือนมีกระดาดขาวๆ มาด้วยว่าสรุปแล้วให้ส่งรายงาน เป็น 12 เล่ม พอตี มา 4 ชุด คราวนี้พอเจอแม่คมา (ลูกชายคนเล็กพ่อค้าเตียง) เอาหนังสือเขามากองๆ ไว้ เนี่ยเขาบอกให้สรุปส่งวันพรุ่งนี้ (หัวเราะกัน) สุดท้ายมันโยนทิ้งเลย ก็แก้ไปได้หมดหนึ่ง

หลังจากนั้นก็เอายังไงอีก มันก็เริ่มอลหม่านอีกแล้ว ที่นี้ผมก็เอาอย่างนี้ดีกว่า รีบเผด็จศึกเลย เพราะช้าไม่ได้แล้ว คือรอบมันต้องรีบเร็วอะ เวลาคนเชิญไปบรรยายที่ไหน ผมบอกว่าผมไปบรรยายไม่ได้ะงานนี้ เพราะว่าตอนนี้ผมเอาลูกออกจากโรงเรียนแล้ว ผมถ้าไปไหนต้องเอาลูกไปด้วย ถ้าเอาลูกไปด้วยต้องจ่ายค่าเดินทางให้ลูกผมด้วยผมถึงจะไปได้ ถ้าตรงไหนประเทศไหนก็ตามถ้าเชิญไปบรรยายชี้เครื่องบินก็ต้องจ่ายตัวเครื่องบินมาด้วย “เอาน่าพ่อ มาเลย ส่งชื่อมาเดียวเราส่งตัวเครื่องบินไปให้” ตอนนั้นรู้สึก

ไปบรรยายที่เชียงใหม่ เราก็พาลูกไปด้วย ก็ขึ้นเครื่องบินไปลงกรุงเทพฯ จากกรุงเทพฯ ไปเชียงใหม่ เราก็เริ่มล้างสมองตั้งแต่ขึ้นเครื่องแล้ว พอเครื่องขึ้นจากแลนดิ้งขึ้นไปกำลังจะตรงแล้ว พอขึ้นปุ๊บมันจะตรงปุ๊บเราก็เอละ “เฮ้ย หลังจากเข็มขัดแอสมันหยุดแล้ว ถึงลูกไปเข้าห้องน้ำไปอะไรนะ” เราก็บอกลูกเรา มันก็จุกปากขึ้นไปทั่วไปเลย “เฮ้ย ไม่ต้องกลัวใครทั้งนั้น (เสียงดัง) ฟังพ่อพูดคนเดียว” คือเรามีเจตนาให้พวกนั้นฟังด้วยใจ (หัวเราะกัน) “ฟังพ่อ นี่ สอนนี่ฟังไม่ฟัง ฟังหรือเปล่า พวกนี้เขาเรียกแอร์โฮสเตส จะเอาข้าวกล่องมาแจก ถ้าเป็นใกล้เที่ยงหรือค่ำ เขาจะมีข้าวกล่องมาแจก จริงๆ ไม่ใช่ข้าวหรรอก มันเป็นขนมอยู่ข้างในนะ ถ้าเป็นของเอ็งหลวงก็จะสีชมพู สีม่วงๆ รูปเรื่องหงส์ ดอกไม้สีแดงๆ ชมพูมั่ง ถ้าของภูเก็ตแอร์ไลน์ก็จะเหมือนต้นมะพร้าววนๆ อยู่ เป็นทะเล ถ้ามีนกแอร์ก็จะเหมือนหัวนกปากเหลืองๆ” ก็อธิบายให้เขาฟัง คือเจตนาจะพูดดั่งๆ ให้ทั้งลำฟังนะ (หัวเราะกัน) “แล้วพวกนี้เขาจะเอาข้าวมาแจก ไม่ใช่ข้าวนะเป็นกล่องเป็นขนมปัง แต่ขนมปังจะไม่เหมือนบ้านเรากิน ไม่ใช่แผ่นใหญ่ๆ หนาๆ มันจะแผ่นบางๆ เลย แล้วเวลาซิปไป มันจะนิ่มๆ เหมือนมันบูดมันเน่านี้แหละ แต่มันกินได้ แล้วถ้ายังกินเข้าไปมันยิ่งเหมือนเน่ามากเลย เปรี้ยวๆ หน้อยนึ่ง บางทีก็เปรี้ยวๆ บางเจ้าก็แล้วแต่ (หัวเราะกัน) แต่กินแล้วไม่เป็นไร พ่อกินแล้วท้องไม่เสียหรรอก เคยกินอยู่หลายครั้งแล้วไม่เสียหรรอก” ก็พูดเสียงดั่งๆ “แล้วก็มีเนื้อหมูจริงๆ แล้วไม่ใช่เนื้อหมูเป็นเศษหมูแต่เขากลับพวกนี้รู้ ก็เลยไปป่นๆ แล้วมาอัดเป็นแผ่นใหม่ ตัดสี่เหลี่ยมให้มันสวยๆ (หัวเราะกัน) แล้วก็ฝักกาดหอมเขาก็จะใส่ไว้ใบหนึ่งจริงๆ แล้วไม่ใช่ใบหนึ่งนะ ใบหนึ่งนี่มันปาดให้กินแปดคน (หัวเราะกัน) แล้วก็มะเขือเทศก็จะปาด ตัดเป็นชิ้นๆ ให้กินแปดคน ขอสองชิ้นก็ได้นะ พวกนี้มันหวังจะตาย (หัวเราะกัน) ต้องแบ่งให้กินแปดคนแล้วแก้วน้ำเต็มมากนะ ถ้ากินติดคอตายยังขอไม่ได้นะ มันขายลูกเดียวเลย น้ำกลมเดียว มันขายลูกเดียวเลย” สุดท้ายมันเปิด “แหะ” แล้วก็ปิดเอาไว้ หลังจากวันนั้นเป็นต้นมา ไอ้แม่ก็ไม่เคยกินอาหารบนเครื่องบินเลย คือเราลอกมันจนขี้เดียว (หัวเราะกัน) คือทำจนเห็นแล้วมันจะอ้วกแตกเลย มันมองเห็นอะไรมันคลีนได้เลย เรามาลอกมัน ไม่ใช่ลอกหรรอกล้างสมอง มันจนขี้เดียว ภาษาอีสานเรียกขี้เดียวภาษาไทย รังเกียจก็ไม่ใช่นะ มันเห็น

แล้วมันจะอ้วก คือเราทำพูดให้มันเห็นภาพไว้ใจ แล้วพอตอนเช้า “เมื่อวานมะเขือเทศต้องกินแปดคนลูกนึ่ง เราทำปุ๋ยหมักได้ตั้งรถเข็นหนึ่ง เห็นมั๊ย เราทำปุ๋ยหมัก แล้วพวกนี้กินกัน 8 ปี บนเครื่อง แสดงว่ามันกระจอกมากเลย” นั่นคือตั้งแต่เขามาจับช่วง ก็เป็นคนหนุ่มที่อยู่โน่นนี่ได้

ที่นี้ก็ลลอกต่อ (หัวเราะกัน) ว่าเอาอย่างนี้นะ ตอนนี่ไม่ต้องไปจับสาวที่ไหนแล้ว ถ้าอยากมีเมียไม่ยาก เพียงจะสอนให้ (หัวเราะกัน) ไปปลูกไผ่ยงนาเพิ่มอีก พ่อปลูกไว้ 15,000 ต้น ไปปลูกอีก 15,000 ต้น ตะเคียนทองปลูกแล้ว 9,000 ต้น ไปปลูกอีก 9,000 ต้น ปลาตุ๊กพ่อปล่อยไว้ ยังไม่เท่าไรเลย ปล่อยมาเพิ่มซีก 10,000 ตัวให้ได้ แล้วเลี้ยงให้ตัวโตให้ได้ซีกตัวละ 100 กิโลก่อน ตอนนี่มันเพิ่ง 22 24 27 สูงสุด แล้วปลาแรดก็เพิ่ง 4-5 กิโล แล้วก็เลี้ยง 10,000 ตัว ให้มันได้ตัวละ 100 กิโล แล้วต้นไม้ก็ปลูกพวกนี้ให้หมด แล้วหลังจากนั้น ก็เอาเปลมามาแขวนเลย ซีก 500 อัน แขวงให้หมดรอบนาเลย อยากรแขวนเลยแขวนหมด แล้วก็ล้างรถดีๆ ก็เก็บเงินออม แล้วก็ออกไปจับสาวเลย ไปไม่ต้องพูดอะไรเลย ขวนเลย ไปอยู่กับพี่มั๊ย ตอนนี่แขวนเปลไว้แล้ว 500 อัน ไปถึงนอนเลย กินได้เลย ไม่ต้องทำอะไรเลยชาตินี้ ถ้าคนนี่ไม่เอาที่ชวนคนใหม่ (หัวเราะกัน) คิดว่า 60 ล้านคน มันต้องมีคนมานอนกินซีกคน (หัวเราะกัน) ถ้าไม่มีก็อยู่ต่อไปก็แล้วกัน แต่ตอนนี้ปลาเพิ่งจะ 20 กว่ากิโลเอง ไปไหนไม่ได้แล้ว ยังไม่ได้ถึง 100 กิโล เพราะฉะนั้นต้องเร่งมือ พูดวันนั้นก็ติดตลก มีนักศึกษาแพทย์จาก มข. ปี 4 เขาจะต้องมาที่นี่ เป็นภาคปฏิบัติ บอก “พ่อ บอกหนูไม่ต้องรอ 100 กิโลเลย ซีก 70 กิโลไปบอกหนูเลย หนูจะมานอนกินเอง แขวงเปลไว้ให้” ก็เลย ทำให้เขาเห็นนะว่าจริงๆ แล้วสามารถอยู่ได้ในชนบท แบบมันไม่ได้เป็นอย่างที่เรารู้ใจหรือ ถ้ามีสิ่งแวดล้อมดี ถ้าทรัพยากรธรรมชาติมีพอได้ เขาอยากอยู่บ้านไม่สัก เขาก็มีบ้านไม้สักอยู่ ไม่ม่ค่าโง่งก็ได้ ก็คือทำเอง เรียกว่าการพึ่งตนเองเป็นหลัก คือถ้าเรามีอาชีพอย่างนี้ ถ้าเราจะไปหาเงิน จะแพ้อาชีพอื่น ต้องอยู่กับคนละแบบ คือถ้าเราไปอยู่ในระบบนั้น เราต้องตามระบบนั้น แล้วภาคเกษตรจะมีเงินไม่ได้ เพราะว่าเรามีคนเอาเปรียบอยู่เยอะเลย ตั้งแต่รถไถนา น้ำมัน โรงสี อะไรแล้วแต่มันจะคนที่อยู่ข้างบน ไอ้พวกนี้จะเป็นเหมือนเบี้ยเฉยๆ แต่ถ้าทำแล้วต่างคนต่างอยู่ เรารอด ถ้าเรามีสุ่มเหล็กขนาดใหญ่ซึ่งเรา

เอาไว้ที่อีสาน แล้วก็สูมเหล็กขนาดใหญ่ซึ่งพวกคนกรุงเทพฯ ไว้ที่กรุงเทพฯ 10 ปีไปเปิดดู ใครตายครับ

เสียงตอบ กรุงเทพฯ

พ่อค้าเดือด ทำไม่ตายครับ

เสียงตอบ ไม่มีอาหารกิน

พ่อค้าเดือด เอ้ารัฐบาลก็อยู่ในนั้นนะ

เสียงตอบ ช่วยอะไรได้

พ่อค้าเดือด เอ้า มหาวิทยาลัยก็อยู่ในนั้นนะ เครื่องพิมพ์เงินก็อยู่ในนั้นนะ คอมพิวเตอร์ก็อยู่ในนั้นนะ

เสียงตอบ มันกินไม่ได้ค่ะ

พ่อค้าเดือด อ้อ มันกินไม่ได้ แค่มันกินข้าวก็ตายแล้ว เอ๊ะ ทำไม่ตายง่ายจัง คือถ้าขังไว้เนี่ย ทางขุนตายหมดเลย แต่ถ้าเปิดมาเมื่อไหร่ พวกนั้นก็จะมาช่วยพวกนี้ตลอดเลยเหมือนกัน เราก็เลยว่ามันเกิดอะไรขึ้น เพราะฉะนั้นสรุปคือเราจะต้องเห็นสวรรค์ให้ได้ อย่างเช่น ถ้าเราลองต่างคนต่างคิดว่า ถ้าชนบทที่พึ่งตนเองได้ มันจะทำให้ตัวเองแข็งแกร่งขึ้น เพราะว่าชีวิตไม่ได้เกี่ยวข้องกับอย่างที่เรารู้ใจ อย่างเช่น เวลาคนบอกว่าตอนนี้เศรษฐกิจแย่แล้ว เออ เศรษฐกิจแย่ ผมก็พยายามดูหน่อไม้ที่มันขึ้น เอ...มันก็เหมือนเดิม มันก็ขึ้นทุกวัน วันนี้เท่านั้น ผมเอาไม้ปักไว้ เขาบอกเศรษฐกิจแย่ไม่เห็นไปเกี่ยวกันเลย มันก็ขึ้นมาเรื่อยๆ ต้นไม้อะไรต่างๆ ก็ออกลูกมาเรื่อยๆ ไม่สนคำว่า เศรษฐกิจแย่ มันก็ไปของมัน มันไม่ไปด้วยกันซะ ที่ไปด้วยกันก็คือเราเอาชีวิตไปเกี่ยวก้อยไปด้วย ชีวิตเลยไปด้วยกัน แต่ถ้าชีวิตเป็นอีกแบบหนึ่ง ชีวิตมันก็ต่างคนต่างไป ต้นไม้ก็โตขึ้นเรื่อยๆ ไม่เห็นเกี่ยวว่าเศรษฐกิจทรุดต้นไม้ทรุดตาม เออ ถ้าเศรษฐกิจแย่แล้วต้นไม้ผลอมลงๆ แล้วเล็กลงเนี่ย ผมจะกลัวเลย หน่อไม้ก็หดลงๆ ไม่ขึ้นข้างบน ถ้าเศรษฐกิจแย่ น่าจะตกใจกว่าคนอื่นอีก แต่เนี่ยไม่เกี่ยวกับเลย ก็เลยรู้ว่าในชนบทจะต้องมาพึ่งธรรมชาติแล้วก็ให้เขาดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ นั่นคือสิ่งที่ทำมาแล้วก็พยายามจะให้ลูกมาสานต่อ

ทีนี้เดี๋ยวจะให้เรากลามดู สงสัยอะไร จะได้ตรงตามกับสิ่งที่เราอยาก จะรู้

รายได้ขอพ่อค้าเดือด

ลุงอ้อย ใครมีอะไรถามมัย เอาเลยลูก (เจียบกันไป)

พ่อค้าเดือด มีมัย

แอน ตอนนี้อยู่ได้หลักมาจากไหนคะ

พ่อค้าเดือด รายได้ อยากรู้ก่อนว่าเรื่องรายได้ ภาษาทั้งคำมัน เป็นเนื้อหาของฝั่งที่พูดเมื่อกี้ ฝั่งระบบทุน รายได้พวกนั้น เขาจะพูดถึงเรื่องเงินอย่างเดียว เขาไม่พูดถึงเรื่องอื่นเลยนะ รายได้ก็คือเงิน สมมติว่าคนนี้มีเงินเดือน 10,000 บาท เขาจะตีต่างว่านั่นคือรายได้ของเขา ไข่ม้อย คนส่วนมากจะเป็นคล้ายๆ อย่างนั้นไข่ม้อย ถ้ามีเงินเดือน 10,000 บาท ก็ว่ามีรายได้ 10,000 บาท เขาจะตอบอย่างนี้เลย แหมแต่เงิน 10,000 ไปจ่ายหมดแล้ว เขาก็ยังบอกว่าเขามีรายได้ 10,000 บาท ไข่ม้อย คือจ่ายไปหมดแล้ว ก็บอกว่าตัวเองมีรายได้หนึ่งวัน เข้าใจคำว่า “ได้” ได้หมายถึงมีอยู่นะ ถ้าหาวันนี้ไม่ได้นะ ได้แล้วหายแล้ว ไม่ได้ ทุกวันหาย เงินเดือนยังบอกว่ารายได้เลยอะ คนเราระบบคิดมันเพี้ยนไป รายได้ก็คือเป็นเงิน

แต่รายได้ของผมไม่เป็นเงิน เพราะว่าเราไม่ได้ไปอยู่ฝั่งโน้น รายได้เนี่ยได้มาไม่มีขาย น้อยมากที่จะขายได้มา อย่างเช่น พอเราปลูกต้นไม้ไป ต้นไม้โตขึ้นๆ นึกออกมัยได้ต้นไม้โตขึ้นทุกวัน ไปไหนก็ได้เพราะมันได้โตขึ้นๆ แล้วจะได้ไปจนแก่ตายอีก ก็คือได้ ได้ ไปเรื่อยๆ หน่อไม้ก็เพิ่มขึ้น ปลาที่โตขึ้น ทุกอย่างโตขึ้น ใบไม้ร่วงลงดิน ดินก็ขึ้น ได้ทุกอย่าง ไม่ได้เป็นเงิน แต่ถ้าจะมาแลกเป็นเงินก็ได้ แต่เราจะไม่รับแลกเป็นเงิน ถ้าแลกเป็นเงินปุ๊บ มันไม่โต เงินเนี่ยไม่โต เวลาเอาไว้ 10-20 วันก็ไม่โต ก็เท่าเดิม แต่ถ้าตัดหน่อไม้ขาย 10 บาทปุ๊บ ถ้าเป็นเหรียญ 10 บาทปั๊บ มันจะเท่าเดิมเลย แต่ถ้าเป็นหน่อไม้ขึ้นจะกลายเป็นลำ จะได้ 50 บาท ถ้าเอามาทำไม้จิ้มฟันจะได้ 1,000 บาท แต่ถ้าเป็นเงินเนี่ย เหรียญเท่าเดิม ฉะนั้นเราจะไม่แลกเป็นเงินง่าย ๆ นอกจาก อยากรู้จะแลก คือจำเป็นที่จะต้องใช้เงินเท่านั้น ถึงจะมาเอามาแลก วันนี้จะใช้ค่อยแลก หรือใช้เงิน 2 วันข้างหน้า วันนี้จะยังไม่แลก จะไปแลกวันพรุ่งนี้ เอาปลาขึ้นมาแลก เพราะว่าไปหน่อไม้หนึ่งมันก็โตขึ้นหน่อย ก็จะไม่แลก

แล้วก็จะเลิกสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น ก็พยายามที่จะคิด แล้วให้มันเป็นรายได้ที่มันสะสมไปเรื่อยๆ สะสมไปเรื่อยๆ ก็คือต้องการให้มันมีทรัพยากรธรรมชาติให้มันเยอะที่สุด คิดว่าให้มันเยอะกว่าคนทั้งจังหวัดบุรีรัมย์ทุกอย่างว่าให้มันต้นไม้เยอะที่สุดแต่ที่ไม่มีเงินนะ คือถ้ามีเงินปุ๊บจะเปลี่ยนเป็นต้นไม้เลย จะเปลี่ยนเป็นธรรมชาติเลย เพราะพอเปลี่ยนปุ๊บมันโตขึ้นเรื่อยๆ ฉะนั้นรายได้จึงไม่ได้เป็นอย่างที่คนอื่นเข้าใจ

แต่ถ้าว่าได้เงินจากไหนไปใช้ ถามว่าเราจะใช้อะไร ค่าไฟฟ้าวันที่เท่าไรมันจะออก เดือนนี้จะต้องเอาอะไรออกไป ก็จะไปขายเพื่อใช้ค่าไฟฟ้าไป ค่าโทรศัพท์วันที่เท่านี้ๆ ออก ก็ออกเฉพาะตอนนี้ จะพยายามให้มันเยอะขึ้นๆ มันก็เลยกลายเป็นเยอะขึ้นจริงๆ อะไรต่างๆ ก็เยอะขึ้น เพราะเปลี่ยนหมุนเวียนให้เยอะขึ้น คือตอนนี้เป็นชีวิตระหว่างลงทุน ที่ผ่านมามันว่าน่ากลัวมาก เรากลายเป็นเราไปถอนทุนมา โลกที่เกิดมาอุดมสมบูรณ์ แต่ผลปรากฏว่าเราไปล่าเส้นไปใช้ทรัพยากรธรรมชาติล่วงเวลา จนขนาดบางคนไม่ได้ทำอะไรให้โลกเลยนะ มีแต่เอามาใช้จริงๆ คิดแล้วไม่มีสิทธิ์ใช้ด้วยซ้ำไป อย่างเช่นต้นไม้บางต้น 200 ปี เราก็ตัดมา ตัดมาเลยนะ อาจจะเขียนกฎหมาย เขียนกระดาษขึ้นมาว่าถูกต้องตามกฎหมายแล้วประทับตราราชการเลย แล้วเราก็จะใช้อย่างนี้ ทุกๆ วัน ใช้น้ำมันอายุล้านปีคนเราอายุเท่าไรแก่ตาย ประมาณ...

เสียงตอบ 80

พ่อค้าเคื่อง 80 ปี ไปใช้ของล้านปี ลองนึกออกมาครับ ว่าถ้าไปหาเงินเนี่ย เรามีของแค่นี้ เราไปใช้ล้านปี ขาดทุนตั้งแต่คิดแล้ว แต่ทุกวันนี้ยังถือว่าไม่ผิด จะผิดก็ต่อเมื่อคนที่เกิดหลังเราแล้วหมด แล้วมันรู้ว่าใครใช้ก่อนมัน ตรงนั้นถึงจะผิด คิดว่าจะผิดมั๊ย คนที่จะเกิดมา 50 ปีข้างหน้า “แต่ก่อนนี้เขาบอกว่าน้ำมันเยอะมาก เขาเอามาใช้กัน แล้วคนรุ่นไหนใช้” “รุ่นตั้งแต่ปีนี่ถึงปีนี้แหละ 2-3 รุ่นนี้แหละ เขาใช้หมดเลย” “แล้วเขาเอาไปทำอะไร” “เอาใส่รถยนต์ซีไปเที่ยวคาราโอเกะ” คนรุ่นนั้นจะว่ายังไง ถ้าผมเป็นคนรุ่นนั้นผมเอากระดูกบรรพบุรุษลงซักโครกหมดเลย ทุกคนเลย (หัวเราะกัน) เราไปล่าเส้นธรรมชาติค่อนข้างน่ากลัวมาก ผมเลยพยายาม ซาดินี่เราไม่มีอะไร เรา

ทำลายก็จะใส่คืนไป เพื่อเป็นอนาคตให้ลูกหลานข้างหน้า เราอยู่ได้แน่นอนแล้ว จะไม่ทำงานจะนอนกินก็ได้แล้วตอนนี้ แม้แต่ลูกจะนอนกินตั้งแต่วันพรุ่งนี้ไปจนแก่ตายก็ได้แล้ว ที่ทำไว้แต่ไม่รวยนะ แต้นอนกินได้ อย่าไปใช้จ่ายอะไร ไม่มีปัญหาแล้ว คือมีทรัพย์ที่จะพอใช้ตัวเอง แต่ก็จะไม่ผลาญไม่ผลาดแค่นั้นเอง ถ้าสมมติว่าผมมีหลานพันคน ผมมีบ้านมั๊ย มีแน่นอน เพราะไม่มันเกิดพันหลังแน่นอน ที่ผมทำเอาไว้ ถ้ามีเงินเขาหาลอกเอาไปแป็บเดียว คือเราไม่เก่งพอที่จะรักษาเงินไว้ได้ คือภูมิปัญญาเราไม่พอ เพราะเรายังไม่แลกเปลี่ยนเงิน เพราะฉะนั้นนี่คือสิ่งที่ทำอยู่ ถ้าถามว่า เรื่องใช้จ่ายนี้ ไม่ใช่ปัญหาแล้ว สัมไปหมดแล้ว สัมมาหลายปีแล้วว่า เอ๊ะ ถึงวันนี้จะเอาเงินที่ไหนมาใช้ สัมไปหมดแล้ว มาเกือบ 10 ปีแล้ว เวลาไปบรรยายที่ไหนเขาก็เลี้ยงข้าว เขาก็มีค่าใช้จ่ายให้ ก็เลยไม่ได้กินไม่ได้ใช้อะไรเลยปัจจุบัน เวลาพวกเรามากก็กินกับพวกเรายังเจี๊ยะ ก็ไปไปเรื่อย มันเป็นหลายปีแล้ว เลยลืมเลยเรื่องเงิน (เจี๊ยะกันไป) งงมั๊ย เข้าใจนะ รายได้คนละแบบกัน ได้แล้วได้เลย 100 ปีก็ไม่หายได้แล้วก็ได้อันนั้นไปเลย ต้นไม้ก็ได้ อะไรก็ได้ ได้ได้อยู่เลย

แก้สิ่งที่ควรแก้ แก้ที่ต้นเหตุ

คำถาม แล้วถ้าเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติ อย่างเช่น น้ำท่วม

พ่อค้าเตียง เออ ตรงนี้มีคนถามบ่อย ถ้าโลกน้ำท่วมทั้งหมด สิ่งที่ทำอยู่นี้นั้นจะแก้ยังไง เออ...เราก็ยังไม่รู้จะแก้ยังไงเนอะ เราก็ยังไม่รู้ เพราะใหญ่เกินเรานะ ตอนนี้วิธีเดียวคือพยายามปลูกต้นไม้ให้เยอะที่สุด พอมันเยอะขึ้นๆ ก็ส่งเสริมชาวบ้านปลูก แถวนี่เยอะขึ้น แต่ก็เยอะอยู่ที่เดิวนะ ฝนมาเมื่อไหร่ก็ตกอยู่ที่นั่น เพราะฉะนั้นโอกาสจะท่วมก็คงมีเยอะอยู่ เพราะมันเริ่มตุกติกผิดปกติไป ถ้าที่ไหนไม่ตกที่นี้ต้องตก คือถ้าครีมาพอระดับจะตกค่อยๆ ที่นี้จะตกแรงกว่า เป็นอย่างนี้ พอที่อื่นหยุดมันก็หยุด เพราะความชื้นสูง มีน้ำมีต้นไม้ แต่ถ้ามันท่วมโลกจริงๆ ก็คงไม่ต้องแก้กันละเนาะ (หัวเราะกัน) ท่วมทั้งโลกนี้ หิมะพังลงมา จะไปแบกจะไปผลัดยังงี้ก็คงยาก ตอนนี้พยายามทำก็คือพยายามปลูกต้นไม้ ปลูกต้นไม้ให้เยอะที่สุดเพราะต้นไม้จะไปบูรณาการทุกเรื่อง ลดโลกร้อน ไปเป็นอาหาร ไปเป็นพลังงาน ไปเป็นกรองอากาศ ร่มเงา หลายอย่าง คือพยายามทำอะไรที่ทำได้แล้วแก้ปัญหาหลายอย่าง แต่ทุกวันนี้ คนเราทำทุกอย่างแต่แก้ไม่ได้ซักอย่าง ทำหลายอย่างมากแต่แก้ไม่ได้ อย่างเช่น ยกตัวอย่างง่ายๆ เดี่ยวพูดถ้าไม่ยกตัวอย่างเราจะหง หลักพุทธศาสนาบอกว่าให้ไปแก้ที่ต้นเหตุ อะไรก็ตาม อย่าไปแก้ปัญหา เพราะปัญหามันแก้ไม่ได้ ปัญหาสลับอย่างนี้แก้ไม่ได้ ปัญหามลพิษแก้ไม่ได้ ปัญหาคนแออัดแก้ไม่ได้ ปัญหารถติดแก้ไม่ได้ ทุกปัญหาในกรุงเทพฯ แก้ไม่ได้ เพราะมันเป็นปัญหา แต่ต้นเหตุมันแก้ได้ คือเป็นปัญหาแล้วแก้ไม่ได้ ถ้าต้นเหตุแก้ได้ อย่างเช่น ระเบิดที่ภาคใต้อย่างนี้ แก้ไม่ได้ ระเบิดมันระเบิดไปแล้วแก้ไม่ได้ แต่จะพยายามไม่ให้มันวางระเบิดอีก ยังแก้ได้อยู่ อย่างปัญหากรุงเทพฯ เอาซักปัญหาหนึ่ง ปัญหาอะไรนะที่ตื่นขึ้นมา ปัญหายาก ค่าอสังหาริมทรัพย์ คนในกรุงเทพฯ ปัญหาอะไรอะ

เสียงตอบ รถติด จราจร

พ่อค้าเตียง อือ ปัญหาจราจร ปัญหารถติด แล้วถามว่าปัญหาจราจร เคยแก้ได้มั๊ย

เสียงตอบ ไม่ได้

พ่อค้าเตียง ไม่ได้ เขาแก้มั๊ย แก่ ผมลำดับเรื่องนี่มา ผมมาตั้ง 50 ปีแล้ว เรื่องรถติดที่กรุงเทพฯ ผมสงสัยมานานแล้ว ตอนแรกรถติดที่กรุงเทพฯ เขาไปเตรียมจราจรมาไว้เยอะมากเลย ให้จราจรไป แต่ก่อนเขาเรียกว่าจราจรไปรำ สมัยสุรพล สมบัติเจริญนะ จราจรไปเป่านกหวีด ปืดๆ ให้ทางนี้รถไป ทางนี้รถหยุด ปืดๆ สุดท้ายโลกพัฒนาไป ก็เริ่มเจริญ มีคนไปดูงานต่างประเทศมา บอกว่า “ไฉน วิธีอย่างนี้แก้ไม่ได้หรอก เอาตำรวจมาแก้ ไม่พอเทคโนโลยีไปไกลแล้ว ตอนนี้เขาเอาไฟเขียวไฟแดงมาใส่” ก็เอาไฟเขียวไฟแดงมาใส่ ไฟเขียวไฟแดง ไม่ใช่ทำเองนะ ตอนแรกๆ ไปดูงานต่างประเทศมา ไม่ใช่อดีตชาติ อดีตโนนาโถ (หัวเราะกัน) ไปดูงานต่างประเทศมา พอเอามาใส่ ดีใจใหญ่เลย วิธีการทำยังงั้นอะ ตัดริบปั้นปล่อยลูกโป่งอะ ตบมือกัน โอ้โฮ ตอนนี้ตำรวจไม่ต้องมาตากแดด ตำรวจทำท่าเตี้ยเลย ตำรวจดีใจมากเลย ไม่ต้องไปยืนตากแดด มีไฟเขียวไฟแดงทำแทน ต่อไปเราจะได้สบายใจรถจะโล่งแล้ว ไม่มีรถติด เพราะเรามีไฟเขียวไฟแดง (หัวเราะกัน) ณ วันนั้นพูดอย่างนี้จริงๆ รู้สึกอย่างนั้นจริงๆ อะ ถามว่ามีไฟเขียวไฟแดงแล้วรถติดมั๊ยอะ ติดอะ พอติดอีก ก็ไปดูอีก โกลกว่าเก่า พวกใหม่มา “ไม่ใช่แค่ไฟเขียวไฟแดง ตอนนี้เขาให้รถข้ามกัน มุดลงไปตรงนี้ ตรงนี้ข้ามตรงนี้ ตรงนี้ข้ามตรงนี้ ไปเลี้ยวกลับตรงนี้ มันวิ่งได้ ไม่ต้องไปติดไฟเขียวไฟแดง” อันนั้นก็ไปดูเขามา ก็ไม่ได้อดีตชาติ อดีตโนนาโถ เหมือนกัน ไปดูเขามา แล้วก็ไปจ้างเขามาทำอีกนะ ไอ้ลัดไปลัดมา แล้วมันติดมั๊ยอะ ติดเหมือนเดิมอะ อันนั้นเขาก็ปล่อยลูกโป่ง ตบมือกันอีกนะ ดีใจอีก ติดเหมือนเดิม ไม่นานติดเหมือนเดิม อีกพวกหนึ่งก็ไปดูอีก “อู๋ เขาไม่ทำกันแล้ว เขาทำทางด่วน คือออกมาจากนอกเมือง ขึ้นไปข้ามทะเลเลย ทางนี้ขึ้นข้ามตรงนี้เลย ผลปรากฏว่าข้างล่างวิ่งจะไม่ติดเลย เพราะพวกนั้นไป” พอทางด่วนลงไปตรงไหน ตรงนั้นก็เกิดหมู่บ้านจัดสรรขึ้นมา เกิดเป็นหมู่บ้านจัดสรรขึ้นมา พอมีทางด่วนแล้วรถติดอีกมั๊ยอะ กรุงเทพฯ ติดเหมือนเดิม อีกพวกหนึ่งทำไง อู๋ ไม่ใช่ๆ ทางด่วนไม่พอ เจาะรูๆ มุดรูๆ โผล่ขึ้นไปเจอเพื่อน เป็นไง ติดมั๊ย ติดอะ แล้วผ่านมาสองพรรคการเมืองใหญ่ๆ หาเสียงแข่งกัน พรรคหนึ่งบอกว่าพรรคเราจะแก้ปัญหาจราจร

ติดด้วยมีรถมุดใต้ดินสีแดง สีเหลือง กับสีม่วง อีกพวกหนึ่งว่า ของผมก็มี เหมือนกัน สีชมพูและสีแดงและสีน้ำเงิน เอ ถ้ามันเจาะ 6 รูนี้ มันไปโผล่ขึ้นไปเจอเพื่อน คิดว่า มันยังจะติดอยู่อีกมั๊ยอะ (เสียงตอบ : ติด) ติดเหมือนเดิม แสดงว่าเป็นปัญหาที่แก้ไม่ได้ แต่วันดีคืนดีวันที่ 13-14-15 เมษายน ทุกปีอะ ผมไปสังเกตดู รถในกรุงเทพฯ โลงเลยอะ ไปตรงไหน โหย โลงไปหมดเลย ยิ่งวันที่ 15-16-17 มันหยุดต่อยาวยิ่งโลงใหญ่เลย โลงมั๊ยอะ

เสียงตอบ โลง

พ่อค้าเตียง แล้วทำไมรถไม่ติดในกรุงเทพฯ อะ ตอนนั้น

เสียงตอบ สงกรานต์ที่อยู่ คนต่างจังหวัดกลับบ้าน

พ่อค้าเตียง โอ้ คนกลับบ้านต่างจังหวัด รถก็เลยไม่ติดที่กรุงเทพฯ มีคนแก้มั๊ย ครับ ที่กรุงเทพฯ มีคนแก่อะไรที่ติดมั๊ย มีมั๊ย วงเล็บแค่ คนกลับบ้านรถก็ไม่ติดแล้ว แค่คนกลับบ้าน รถก็ไม่ติดแล้ว แล้วไปมุดรู หา...อะไรก็ไม่รู้ (หัวเราะกัน) แล้วฟังนะ พ่อคนกลับบ้าน รถไม่ติด รัฐบาลจ่ายตั้งคัมมัย ไม่ต้องจ่าย แล้วคนกลับบ้าน แออัดที่กรุงเทพฯ ลดลงมั๊ย ลดลง สลัมคนในสลัมลดลง มั๊ย ลดลง มลภาวะลดลงมั๊ย ลดลง ทุกอย่างลดลงหมด ไม่มีแก๊ซกัน ขยะก็ลดลง ทุกอย่างลดลงหมด แล้วที่นี้ไอ้ครอบครัวที่แตกกระสานซ่านเซ็นจากบ้านไปกรุงเทพฯ คิดถึงกัน พ่อแม่ลูกได้กลับมาเจอกัน อบอุ่นมั๊ย ไม่ต้องมี กระทบวงพัฒนาสังคม มันก็อบอุ่นเพราะอยู่บ้านด้วยกัน อย่างนี้คืออันเดียว นะ ปัญหาคือคนทะเลาะเข้าไปอยู่ตรงกลาง ก็ไปเกิดปัญหาสลัม แออัด รัง ราว เกิดปัญหาผิดลูกผิดเมีย เพราะมันจากบ้านไป เกิดปัญหาทุกอย่างเลย แค่เรื่องเดียว คนเข้าไปอออยู่กัน พ่อคนกลับบ้าน ทุกอย่างคล้ายหมดเลย นี้แหละ ฉะนั้นวิธีแก้ปัญหามันแก้ไม่ได้ แต่ต้นเหตุเราต้องรู้ให้ได้ว่าต้นเหตุ มาจากไหน ไม่ใช่จะไปมุดรูๆ มุดรูปั๊บเกิดการก่อวินาศกรรมขึ้นมา ก็จะไป ช้อก ล้อ งวง จร ปิด ติด ลี เข้า (หัวเราะกัน) พอ ลี เข้า เกิดปัญหาอะไรอะ ก็จะมีการตรวจสอบว่ากินหัวคิวเรื่องก้อ งวง จร ปิด ฟ้องกันอีก ติดบนถนนเสร็จ ไปติดคุกอีก ต่อไปเรื่อยๆ ไม่จบ พอเรื่องไฟแล้วก็ไปเรื่อยเลย มีเรื่องต่อไป เรื่อย ต่อจากเรื่องนี้เยอะเยอะ ไอ้ชื่อหัวรถมาเป็นของดีของจริงไม่จริง เหมือน CTX แล้วก็ไปเรื่อยเลย ไม่จบ เพราะว่าไปเรื่องปัญหาแต่ปัญหาบานปลาย

ฉะนั้นอะไรก็ตามถ้าเราจะแก้ เราต้องดูแลแต่ละเรื่องไปว่าจะทำที่ต้นเหตุ เหมือนผมพูดว่าต้นไม้จะเป็นคล้ายๆ กับคนกลับบ้าน เรื่องเดียวมันจะไปคล้ายหลายปม เราต้องเลือกอีกเฉพาะเป็นเรื่องๆ หัวใจสำคัญ แต่ถ้าผมอายุหมื่นปี ผมจะสำรองไปเป็นมูลนิธิแก้ปัญหาสลัมซึก 10 ปี ไปดูปัญหาแก้เรื่องโรคเอดส์ซึก 10 ปี ไปแก้ปัญหาเรื่องผิงเมืองซึก 50 ปี ก็จะไปเรื่อยๆ ถ้าอายุหมื่นปีเนาะ (หัวเราะกัน) แต่อายุน้อยขนาดนี้คงไม่ไปเล่นหลายๆ เรื่องอย่างนั้นหรอก ก็คงเลือกเฉพาะที่จำเป็นจริงๆ จะต้องเลือกใช้เฉพาะจำเป็น เพราะว่าต้องนับอายุลง เพราะตอนนี้เราเดินไปใกล้โลงศพเรื่อยๆ ก็ต้องเลือกทำที่สุดที่สุดของที่สุด ต้องเลือกแก่นจริงๆ เพราะตอนนี้เขาบอกว่าผู้ชายอายุเท่าไรนะ ถัวเฉลี่ยประเทศไทย

เน็ด ประมาณ 70

พ่อค้าเตียง

70 ตอนนีผมก็ 57 แล้ว 58-59-60 ก็เหลืออีก 13 ปี สมมติถ้าถึงเกณฑ์ อีก 13 ปี 13 ปี แต่ละวัน ก็มีกลางคืนครึ่งหนึ่ง กลางวันครึ่งหนึ่งนะ อย่างเราทำวานก็ได้แค่ กลางวัน ก็จะเหลือ 6 ปีครึ่ง อายุจริงๆ ที่ จะใช้ 6 ปีครึ่ง ถ้าไปกินข้าว 3 มื้อ มื้อละ 30 นาที ก็หายอีกวันละ 1 ชั่วโมงครึ่ง ปี หนึ่งก็ 365 วัน ก็ 365 ชั่วโมงบวกอีก 182.5 ชั่วโมง โอ้ เหลือน้อย ถ้าเข้าห่อ

น้ำานานๆ หน้อยนึ่ง ไม้ไหวเลย (หัวเราะกัน) ไม้เหลืออายุไว้ทำงาน มันน้อยลงมากเลยทีนี้ ต้องรีบ ใช้น้ย

เพราะฉะนั้นจะต้องจริงๆ จะต้องรู้ว่าเรามีเวลาเหลืออยู่เท่าไร คงจะไปคิดเยอะๆ อย่างนั้นไม่ได้ เลยไม่อยากคิดตามอะไรหลายเรื่องหลายราว ไม้เป็น แค่เลือกทำซักเรื่องหนึ่ง หลักๆ ให้สำเร็จซะจะได้ต่อเนื่อง เชิญครับ ยุให้ถามหลายเรื่องเลย ยุซ้าย ยุขวา (หัวเราะ) แหม...คนกลับบ้าน รถก็ไม่ติดแล้วนะ ทำไมมันง่ายอย่างนี้ ที่แก้กลับแก้ยาก แต่ก็ยังติดอยู่เหมือนเดิม เงินก็เสีย

ตัวชีวิตว่าเศรษฐกิจพอเพียงมัน พอดีที่ตรงไหน

พ่อค้าเดือด เหนื่อยเนาะ

เสียงพูด มีใครयरารู้อะไร

พี่น้อง เจียบเซียบ

พ่อค้าเดือด งั้นก็พักผอน เพราะว่าเดินทางนานเหลือเกิน คงอย่างนั้นว่า สิ่งที่ผมทำมา ผมจะสรุปตรงนี้ให้เห็นก่อนว่า ทำไม่ทำ แล้วจะมีตัวชีวิตมั๊ย เมื่อก่อนก็ไปคุยกันที่ มสธ. วันก่อนไปที่ มสธ. ที่กรุงเทพฯ เขาออกรายการ ช่อง 9 เขาบอกว่า ไปคุยกันเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ตอนนี้อยู่ พูดกันเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง พูดกันเยอะมากเลย ผมว่าใครจะพูดยังงี้หาว่าคนนี้ พูดไม่ถูก (หัวเราะ) คือต่างคนก็หาว่าคนนี้พูดไม่ถูก ผมบอกว่าถูกไม่ถูกไม่เอา ผมไปเอาตัวชีวิตดีกว่า ถ้าทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำเร็จเนี่ย มันจะ วัตได้ยังไง ส่วนของผมผมจะวัตได้ออกมาจะมีประมาณ 6-7 ตัว 8 ตัวชีวิต ถ้าทำสำเร็จ จะต้องมียังงี้

1

ทำอาชีพอะไรก็ตาม **ถ้าทำไปหนี้สินต้องลดลงแล้วก็หมด** อันนี้ ถูกต้อง คือทำแล้วหนี้สินต้องลดลงแล้วก็หมด แต่ถ้าทำไปหนี้สินมากขึ้นผิด หรือใครว่าไม่ผิดก็ตามก็เชิญ

2

ทำไปงานต้องเบาลง ไม่ใช่ทำไปงานหนักขึ้น ไม่ใช่หนี้สินลดลง งานหนักขึ้น หนี้สินลดลงก็ไม่ใช่ คืองานต้องเบาลง อันแรกหนี้สินลดลงแล้ว ก็หมด อันที่สองงานทำไปงานเบาลงหรือทำได้ไม่ทำก็ได้ อยู่เฉยก็ได้ ก็คือ ถึงด้วยหลักนั้น

3

อันที่สามถ้าเป็นเกษตรกร **ทำไปดินต้องดีขึ้น** อุดมสมบูรณ์ขึ้น ดินต้องดีขึ้น ถ้าทำไปแล้วดินเสื่อมไปอย่างปัจจุบันนี้ ผิด เพราะถ้าเสื่อมไป

อนาคตไม่มีอะ เพราะว่าดินคืออนาคต

4

อันที่สี่ **ทำไปแล้วต้องเกิดความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น** ขณะที่เรากำไปแล้วเกิดอย่างเช่น ในน้ำก็มีจำนวนปลาหรือชนิดของปลาเพิ่มขึ้น บนบกก็เหมือนกัน ชนิดของนกของแมลงของต้นไม้เพิ่มขึ้น ทุกอย่างเพิ่มขึ้นหมด ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น

5

อันที่ห้า ก็คือมีตัวช่วย **มีตัวช่วยเพิ่มขึ้น** เหมือนรายการในทีวีนี้ กำลังจะถึงที่สุดก็จะมีตัวช่วย อย่างเช่นเวลาผมพูดอย่างนี้ หน่อไม้มันก็โผล่เขยิบขึ้นๆ ต้นไม้ก็โตขึ้นๆ จริงๆ ต้นไม้ไม่แน่นอนนะ ถ้าเราไปวัดดู มันจะโตขึ้น แล้วผมไปไหนมันก็โตขึ้น มันช่วยผม ไม่ว่าจะผมจะไปอยู่ตรงไหนก็ตาม จะทำงานไม่ทำงานมันก็โตขึ้นๆ ไปไม้ก็โตขึ้นๆ ทุกอย่างมันเจริญขึ้น ธรรมชาติมันเจริญขึ้นโดยที่เราไม่ต้องทำ เขาเรียกมีตัวช่วย

6

อันที่หก ก็คือมีสวัสดิการ **มีสวัสดิการได้** อย่างเช่น เราอยากมีบ้าน ก็ไม่มีบ้าน เราอยากมีเงิน ก็ไม่มีเงิน มีถ่านมีอะไรต่างๆ มี มีอาหารการกิน มีสวัสดิการนะ จะเป็นอย่างไรต่อไป ถึงลูกถึงหลานก็ยังมีอาหารในตรงนี้ มีพ่อบุญมีพ่อบุญนอน ข้าวปลาอาหารต่างๆ พ่อบุญไป มีสวัสดิการของตัวเอง แม้แต่ตายก็จะมีไม้เฒ่า ไม้หาม ไม้ทำโลง มีหมดทุกอย่าง

7

แล้วก็อันที่เจ็ด คือ **สามารถมอบสิ่งที่เราทำเนี่ยให้ลูกต่อได้** ให้ลูกหลานต่อได้ เหมือนเราวิ่งมาๆ ตอนนี้จะถึงปลายทาง เหมือนเราวิ่ง เรายืนไม่ไห้ลูกได้ ลูกก็ต่อไม่ได้

8

แล้วอันที่แปด **ตายไปลูกหลานกราบไหว้ได้** สมมติผมตายไปอีก 20 ปีข้างหน้า ไม้ยางนา ต้นประมาณ 40 ปี ก็จะประมาณ 2 คนโอบ พ่อนึกออกนะ ไม้ยางนาขนาด 2 คนโอบอายุ 40 ปี 15,000 ต้น ตะเคียนทอง 2 คนโอบ อายุ 40 ปี 9,000 ต้น แล้วถ้าลูกหลานเกิดมาเห็นไม้พวกนี้

ทำ เขาถามไว้ใครทำเอาไว้ ไอ้ พ่อประสานคนนี้ทำไว้ ลูกหลานกราบไหว้ได้มัย ได้ อู๋ คิดได้ไง ทำไว้ให้เรา กราบไหว้ได้ เอ้าไอ้ลูกหลานรุ่นนั้นะ 40 ปีนะ ถ้าผ่านไป 100 ปีข้างหน้า ต้นยางนาอายุ 100 ปี 15,000 ต้น อายุ 100 ปี ตะเคียนทอง 9,000 ต้นเดิมนี่ละ แต่มันอายุ 100 ปี ไซ้มะ พ่อบุญไป 100 ปี แล้วเป็นเหลนลงไปเลย แล้วพวกนั้นจะกราบไหว้ได้มัย กราบไหว้ได้อีก

ถ้าเป็นคนมา คือตัวเอกก็อยู่ได้ ลูกหลานก็อยู่ได้ ลูกหลานยังมีอนาคตเพราะฝีมือของเรา จึงจะสมควรว่าชาติหนึ่งเกิดมา แล้วก็ดำรงชีวิตอยู่ได้ไม่เป็นผิดเป็นภัย ต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและก็มีประโยชน์ต่ออนาคตลูกหลานด้วย ผมว่าแค่นี้ก็น่าจะพอแล้ว

แต่บางคนยังไม่ถึงลูกหลานเลย ไล่ตะเฉย อะไรก็ยังไม่เอา โดนไล่ ไม่ไหว อย่างนี้ลูกหลานไม่ได้กราบไหว้ เพราะฉะนั้นถ้าเราทำตรงนี้ได้ ก็จะมีภาคภูมิใจ อย่างน้อยเกิดมาชาติหนึ่งแล้วเดินทางสู่ความตายแล้ว ทุกคนต้องขอร้องรอรระหว่างก้าวเดินย่างก้าวของเรามันต้องจารึกอะไรเป็นประวัติศาสตร์ให้ลูกหลานได้ภาคภูมิใจบ้าง บรรพบุรุษของเขาได้ทำอะไรไว้ให้โลกนี้ แต่นั่นก็น่าจะมีพอสำหรับชีวิตหนึ่ง ถ้าใครทำได้มากกว่านั้นก็แล้ว แต่ ผมก็หวังแค่นี้ เป็นคนมักน้อย สันโดษ (หัวเราะ) ถึงเลือกมาทำเรื่องนี้ มันก็ดีพวกรุ่นนี้ก็คั่ง ตีนเข้ามากกระฉับกระเฉงแล้วค่อยคุยกันดีกว่านะ

ลุงอวย เดี่ยวพวกรุ่นนี้คือให้พ่อค้าต้องพา เมื่อกี้อ้างอิงอะไรก็มองไม่เห็นจะทำอะไรไว้บ้าง ที่ว่าดำน้ำลงไปแล้วเอาดินขึ้นมาให้ดู

พ่อค้าต้อง พวกรุ่นนี้มองเห็นเหมือนกัน ก็ตอนนี้มันมีตๆ อยู่ ไม่เป็นไร พวกรุ่น

นี่เช้าจะพาเดินดูตรงที่ทำว่าทำยังไง ก็จะทำให้เราเห็น อาจจะเห็นว่าชนบท
อีสานภาพที่เราเคยเห็นอีสานแต่กระแง อาจจะเปลี่ยนไปได้บ้าง เออ มัน
พื้นได้ด้วยวิถีคิดของคนนะ ไม่จำเป็นต้องเป็นอย่างนั้นตลอดก็ได้ เพราะ
ฉะนั้นก็คงพักแค่นี้ เราจะได้พักผ่อนเพราะเดินทางกันมายาวเหลือเกิน ก็
ต้องกราบขอภัยเพราะว่าวันพรุ่งนี้ผมก็ต้องไปที่ชลบุรีก็เลย ตัวเองไม่มี
เวลามากนัก อาจจะเลยคุยกลางคืนให้มันเยอะก่อนแล้วก็ได้ ก็ขอภัยนะ
ครับ สวัสดีครับ

ทุกคน ขอบคุณค่ะ ขอบคุณครับ

ลุงอ้อย ก็เดี๋ยวพรุ่งนี้เช้าต้องเรียนเชิญพ่อค้าเดี๋ยงอีกนิดนึงนะครับ ดู

พี่หนิง ชักก็โมงดี

ลุงอ้อย พวกเราชักก็โมง 9 โมง 8 โมง

พี่หนิง 6 โมงเช้า

แก่ง 6 โมงทานข้าว

ลุงอ้อย ลุงว่าชักประมาณ 8 โมงก็แล้วกัน กำลังคืนะ คือไม่ร้อน แสงกำลัง
สวยเลย จริงๆ อยู่ที่นี่เดี๋ยวเราจะนอนด้วยอากาศดีก็เลยหลับเต็มที่

พ่อค้าเดี๋ยง ใช้เวลาประมาณชั่วโมงนึงอะ

พี่หนิง ชั่วโมงหนึ่ง จันเราเดินตอน 7 โมงมัย แล้วกินข้าว 8 โมง พอตีหนุ
น้ออาหารไว้ 8 โมง

ลุงอ้อย อ้อ

พี่หนิง ตีมัยคะ เดินตอนเช้า

ลุงอ้อย เนาะ เอาจันแล้วกัน

แก่ง ผมว่าไม่ตื่น

พ่อค้าเดี๋ยง เอา 7 โมงครึ่งเนาะ มาเดินชัก 30 นาที

ลุงอ้อย รอบๆ นี้นะ ดูว่ามีอะไรเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพหน้าอากาศ จัน
เดี๋ยงก็วันนี้ก็คงรบกวนพ่อค้าเดี๋ยงเท่านี้ก่อน

เดินสวนพ่อคำเดื่อง

พ่อคำเดื่อง น่าจะมาครบแล้ว แล้วเดี๋ยวเราจะเดินกลับทางนี้ไปเลย

คือการเดินนี้ บางทีเดินดูเฉยๆ ก็ดูเฉยๆ มันจะเหมือนเวลาเราดูบอลแล้วไม่มีคนพากย์ นึกออกมั๊ย ก็จะไม่ค่อยไปเลย มันก็เหมือนเดิมนะ แต่มันดูจะสนุกไปอีกแบบหนึ่ง เหมือนชมมวยแล้วคนไม่พูดว่าชกซ้ายชกขวา มันก็เฉยๆ ดูต้นไม้ก็เหมือนกัน แต่ถ้าเราดูเราก็จะเห็นต้นไม้แบบนี้ แต่ถ้าเราอยู่ไปแล้วฟังไปด้วยคุยไปด้วยมันก็จะเห็นต่างกัน

อย่างเช่นว่า นี่คือ ต้นตะเคียนทอง ตะเคียนทองไม่มีนางตะเคียนหรือกนะ ถ้าพวกเราไปนึกถึงต้นตะเคียนทอง อำเภอนี้คืออำเภอกันตัง ก็คือเป็นดงตะเคียน ต้นแคน ภาษาอีสาน ต้นตะเคียน ภาษาไทย (เสียงตอบ : อ้อ) อันเดียวกัน แต่ก่อนไม้ตะเคียนทองต้นโตมากเลย ขนาดล้มพาดลำห้วย ล้มไปจะทำเป็นสะพาน ชี่เกวียนข้าม นึกภาพออกมั๊ย ต้นไม้แล้วมีวัวเทียมเกวียนเดินอยู่บนขอนไม้ข้างริมๆ ตรงกลางลากเดินได้เลย นึกภาพพวกนี้นึกออกยากอยู่ เกวียนขนาดไหนล่ะ บางคนอาจจะไม่เคยเห็นตะเคียน อย่านไปยุ่งเลย ขนาดนั้น ต้นนี้ะโตมาก ต้นนี้อยู่มา 12 ปี (ต้นตะเคียนริมโรงอาหาร) ใช้เวลาขุดปลูก 3 นาที (หัวเราะกัน) ต้นนี้ก็ 3 นาที (ต้นตะเคียนข้างๆ) ปลูกพร้อมกัน นี่ชี้เหล็ก อันนี้ไม้ยาง อันนี้ไม้ตะเคียนทอง อันนี้ตอนแรกไม้ชี้เหล็กเคยปลูกตรงนี้ แต่ต้นตะเคียนทองเริ่มจะโตกว่าเพื่อน ไม้พวกนี้ถ้าเป็นต้นแบบเดิม สมัยก่อน 3-4-5 คนโอบ ต้นหนึ่งหลายล้านบาท (เดินกันไปตามทาง) อันนี้ผมก็ปลูกใหม่ ปลูกใหม่ 4 ปี ปลูกแทรกไว้ เพราะว่าถ้าเผื่อคนรุ่นหนึ่งไปตัดรุ่นนั้น รุ่นหลังมาจะได้ใช้รุ่นนี้ คือ เราแซมไว้ก่อนคือ เขายังไม่เกิดเราก้เตรียมการไว้เลยว่าใครรุ่นไหนจะใช้ยังไงก็จะโตไม่เท่ากัน เพื่อให้เขาได้เวลาตัดจะได้ไม่ตัดแบบเขวี้ยงเหมือนรุ่นกว้าวที่ผ่านมา ไม่อยากค่าเลย (หัวเราะกัน) ไม่อยากค่าตัวเองเลย แล้วต้องคิดอย่างนี้ แล้วเวลาปลูกให้ปลูกไปกับไม้อื่น มันจะชะลูด เห็นต้นชี้เหล็กริมถนนมัย มีแต่พุ่มเต็มไปหมด เพราะฉะนั้นวิธีทำไม้ยาว ก็คือเราปลูกกับไม้อื่น มันจะชะลูดไปเลย ทำให้เนื้อไม้ยาวขึ้น เคยเห็นแตกๆ แล้วมันเป็นแบบนี้มัย เป็นแบบนี้

เพราะว่าคนยังไม่เอาความรู้เข้าไปจัดการมัน

พีซ่า ไม่น่าใช้ได้มัยคะ

พ่อค้าต้อง ได้สิ ใช้ได้ สวยมาก ไม้ชี้เหล็ก เดี่ยวเราไปดูที่บ้านฟ็อกอล์ฟ

ปาน กินใบและใช้ไม้ได้ด้วยเหอะคะ

พ่อค้าต้อง ได้มีคนถามว่าพ่อปลูกไม้อะไรบ้าง ก็ปลูกสารพัด อย่างไม้ยืนต้น ปลูกไม้อะไร ปลูกไม้ชี้เหล็ก ทำบ้าน แล้วผักละ ก็ปลูกผัก ปลูกอะไร ปลูกชี้เหล็ก (หัวเราะกัน) แล้วผักยืนต้นละ ก็ผักชี้เหล็ก ยืนต้น แล้วก็สมุนไพรก็ชี้เหล็ก เพราะว่าเวลากินแล้วมันคล้ายเครียด ทำให้นอนหลับ แงงชี้เหล็ก เนี่ย แล้วไม้ดอกละ ไม้ดอกไม้ประดับ ก็ปลูกชี้เหล็ก ดอกเหลืองอร่ามเลยจริงๆ คนไปแยกพืชจนอธิบายไม่ถูก อย่างพวกสะเดา กินได้ สมุนไพร ไม้ยืนต้น มันอยู่ในนั้นหมด แต่ไม่รู้ใครไปพูดคำว่าสมุนไพรออกมาก่อน ก็เลยกลายเป็นละตุ้มเป๊ะไปหมดเลย (หัวเราะกัน) (เดินต่อ)

บับเบิ้ล ใครเรียน plant นะ (หัวเราะ)

พ่อค้าต้อง ก็ต้องการอธิบายชี้เหล็กให้มันตกลงนะ ไม่งั้นมันไม่คิด แล้วเวลาปลูกต้นไม้ ผมจะปลูกทีไปก่อน จะปลูกแถวนี้ก่อน แล้วค่อยมาปลูกแถวข้างใน ตรงนี้เป็นเทคนิคหนึ่งที่เรารู้แล้วก็คนทั่วไปเอาไปใช้

เวลาปลูกต้นไม้ เราจะปลูกพวกต้นกำมปู ฉำฉาไปก่อน เพราะ ฉำฉาใบของมันเป็นธาตุอาหารสูง มันเป็นพืชตระกูลถั่ว แล้วมันโตเร็ว ไม้ ฉำฉาลงมาถึงมันมาพวกเดียวกับถั่วเหลือง แป้งเดียวโตเร็ว ใบก็ร่วงเร็ว ปลูกเร็ว ถ้าปลูกพร้อมกัน พวกฉำฉาจะออกมาก่อนเพื่อน เหมือนเราถ้า ย้ายไปอยู่บ้านใหม่ เราต้องยกไปทั้งครอบครัว หมายถึงสร้างป่าต้องสร้างทั้ง ครอบครัว ต้นกำมปู ฉำฉาจะเป็นเหมือนแม่บ้าน พอไปปุ๊บ จะสับมะละกอ ทำให้ครอบครัวกินเลย ไอ้พวกนี้จะเป็นเหมือนลูกบ้าง (ต้นชี้เหล็ก) พ่อบ้าง (ต้นตะเคียนทอง) พวกนี้ปลูกไปกว่าใบจะร่วงคืน มันไม่ได้เลี้ยงตัวเองนะ ต้องไปกินคนอื่นก่อน หมายถึงว่าอาศัยคนอื่นก่อน แต่ระยะยาวพวกนี้จะไม่โตแข็งแรง เพราะฉะนั้นเราก็จะปลูก

แล้วอันที่สองนี้ ชาวบ้านทั่วประเทศไทย เวลาปลูกพืชปุ๋ยจะมี ปัญหาเรื่องหญ้า เคยได้ยินมัย พอตัดป่าปลูกพืชเขาว่าจะไม่มีปัญหาเรื่อง

หญ้า ที่ไหนเลย เจตตลอด แล้วเขาทำอย่างไรเวลาเจอปัญหาเรื่องหญ้า เรา เคยมีข้อมูลมัย (เสียงตอบ : ก็ถางหญ้า) อ้อ ถางหญ้า ไม่ถาง ก็จ้างคนถาง ไม่จ้างคนถางก็ใช้ยาฆ่าหญ้า มีทำอยู่ 3 อย่าง แต่ที่ตรงนี้จะไม่ทำซักอย่าง ถางก็ไม่ถาง คิดว่าถางหญ้ามัย ได้ใช้ยาฆ่าหญ้ามัย ดู แล้วทำไมถึงไม่มีหญ้า เอะ ต้นไม้มันบัง คือ หญ้าชอบแสง ถ้ามีแสงปุ๊บมันจะขึ้นมาปกป้อง คือ ถ้า โลกร้อนเมื่อไหร่ ตายทั้งคนทั้งสัตว์ แต่หญ้าเป็นหน่วยกล้าตาย เป็นหน่วย ซิล เป็นหน่วยพิเศษ ทีมหน่วยรบพิเศษ ป่าดงดิบจะอยู่ล้านปีมาแล้วก็ตาม ไม่มีหญ้าซักเส้น ต้นตัดวันไหน หญ้าขึ้นวันนั้น สองวันหญ้าขึ้นมาเลย มัน มาปกป้องโลก หลังจากหญ้าขึ้นเสร็จก็จะเกิดต้นสาบเสือ ต้นอะไรที่มันสูง ขึ้นมา แล้วหญ้าก็ไปพัก พอเกิดตากับยาย สาบเสือกก็ไปพักจริงๆ แล้วมันไม่ได้พักไม่ได้ตาย มันอยู่ในนี้ (ชี้ไปที่ดิน) ตัดวันไหนขึ้นมาทันทีเลยนะ มันซ่อน อยู่ในนี้ จะร้อยปีพันปีก็ซ่อนอยู่ในนี้ ทีนี้เพื่อไม่รบกับหญ้าเราก็ไปทำให้หญ้า หลงทาง ก็คือมันที่มันนึกว่าโลกยังดีอยู่ มันก็เลยไม่ขึ้นมา (หัวเราะกัน) เอ้า ก็มันยังดีอยู่ มันก็ไม่ขึ้นมา มาปลูกก็ตาย หญ้าตรงนี้ รดน้ำก็ตาย เพราะ เราทำให้มันไม่เง่างอก ไม่น่าอยู่ ไม่น่าเกิด ก็โดยใช้เครื่องมือธรรมชาติ

เรามีหน้าที่เอามือใส่กระเป่า แล้วก็ให้
ธรรมชาติทำงาน คือ ผมขี้เกียจ ก็เลย
พยายามคิดอะไรที่จะไม่ต้องมาทำนะ (หัวเราะ
กัน) ขณะที่พูดกับเราก็ให้ต้นไม้มันโตฟรีๆ
เลยนะ แล้วก็ยั่วออกค่าแรงให้เราอีก

(พ่อค้าต้องนั่งลงข้างต้นไม้ แล้วคู้ยดิน) แล้วขณะที่มันลงมาไม่ใช่ แค่มันลงมาเฉยๆ เอาไปไม่ลงมาเฉยๆ แล้วสัตว์พวกนี้จะมีน้ำตาละนะ แล้ว จะมาทำให้จุลินทรีย์ย่อยได้ง่าย แล้วใบนี้ลงมาอย่างนี้มันก็เอามาด้วย แล้ว ดินที่ไม่ดีก็ตาม ถ้าใบไม้สะสมมากๆ เข้า ก็จะมีเอง ดินก็คือจะเป็นเหมือน

กับกระถางก็ได้ ถ้าเอาอันนี้ไปไว้ในกระถางก็ปลูกต้นไม้ได้ ฉะนั้นมันสร้าง
มาใหม่ข้างบนได้ ไม่มีคำว่าดินดีไม่ดี ดินยังงี้ก็ได้ เอาชุดไปใส่กระถางปลูก
ได้เหมือนเดิม ดินคงไม่มีแยกว่ากระถางหรือกะ ในโลกนี้ คือมันเป็นข้อ
จำกัดของความคิดของเรานะ ที่ผ่านมา จึงเกิดกรรมพัฒนาที่ดิน เกิดกรรมป่า
ไม้มา เกิดกรรมต่างๆ มา ปลูกไปปลูกมาป่าหมดเลย กรรมพัฒนาที่ดินก็ที่ดิน
เสียทั้งประเทศเลย (หัวเราะกัน) ไม่รู้จะว่ายังไง ปลูกมาตั้งร้อยปีนะ ถามว่า
ตอนที่ตั้งกรรมป่าไม้มา 100 ปี ที่ผ่านมาจากจนถึงวันนี้ เราคิดว่าป่าไม้ช่วงไหนจะ
เยอะกว่ากัน (เสียงตอบ : แต่ก่อน) อ้อ ช่วงสร้างใหม่ๆ เยอะกว่า ก็แสดงว่า
ตั้งมาแล้วน้อยลง ไม่ต้องน้อยลงนะ ตั้งมาร้อยปีแล้วยังเท่าเดิมยังถือว่าแยะ
เลยนะ ถ้ามี 2 ต้น แล้วใช้เงินปีละ 5-6 หมื่นล้านบาท นี่ถือว่าแยะแล้ว มี 2
ต้นเท่าเดิม แล้วถ้าน้อยลงอีกนี่ แปลว่าอะไร พอแปลออกมัย แปลว่าอะไร
(หัวเราะกัน) นี่มันคือความล้มเหลวของประเทศไทยแทบทุกเรื่องนะ กระ
ทรวงเกษตรฯ ตั้งมานานแล้ว ตอนนี่เกษตรกรลดลงๆ เหลือไม่กี่เปอร์เซ็นต์
แปลว่าอะไร (เดินต่อ)

นี่เป็นต้นตะเคียนทองที่ปลูกไว้ เวลา
ปลูกทุกวัน การเรียนรู้จะไม่ใช้เรียนรู้แบบเชิง
จินตนาการ แต่ขอผมจะเป็นการทำใหม่กับ
จินตนาการ ต้นนี้ต้นตะเคียนทองปลูกมาเข้า
ปีที่ 2 แล้ว แล้วอีก 12 ปีข้างหน้ามันจะ
เท่ากับต้นนั้นต้นที่เราดู (ต้นตะเคียนทองแรก)
แล้วเวลาเห็นต้นนี้ ต่อกเห็นเหมือนต้นนั้น ก็
คือมองไปอีก 12 ปีข้างหน้าให้ได้ นึกให้ออก

เหมือนวัดๆ หนึ่งเขาวัว มองเห็นมันใสเลย มองให้มันเห็นเลยอะ
ว่า 12 ปีข้างหน้า ต้นนี้ต้องเท่าต้นนั้น ผมตายมันก็ต้องเท่า แล้วภาพตรงนี้
เมื่อเท่าต้นนั้น ภาพตรงนี้จะออกมาเป็นยังงี้ นั่นคือสิ่งที่เราต้องทะลุไปให้
ถึง ไม่งั้นเห็นต้นไม้เล็กๆ แล้วจะไม่อยากปลูกกัน มันไม่มีอะไรจริงใจ เพราะ
ฉะนั้น เวลาผมอะไรต้องให้รู้ว่าเมื่อเป็นอย่างนี้มันต้องเป็นอย่างนั้นแน่นอน
เหมือนอิทัปปัจจตาที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ เหมือนที่ผมบอกเมื่อวานนี้ว่าทำ
ไปๆ ดินมันต้องดีขึ้นๆ เกษตรกรดีขึ้น อันนี้ไปไม่ลงมา (ชี้ให้ดูที่โคนต้นไม้)
แล้วเชื่อมัยว่าไปไม่ลงมา 50 ไร่ ผมไม่ได้เอามือมาจับเลย ให้มันลงมาเอง นี่
ใบที่ผ่านมานี่ (หยิบใบไม้ที่ทับถมอยู่ชั้นบนสุดของพุ่ม) มันยังไม่พุ่มมาก (คุ้ย
ลงไปอีกหน่อย) อันนี้เป็นปีที่แล้ว ใบมันจะต่างกัน (สีใบไม้เริ่มน้ำตาลเข้ม ใบ
เล็กอยู่) มันจะเริ่มๆ ย่อละ เนี่ยจะต่างกัน เริ่มต่างกัน แล้วพอลงไปข้างล่าง
ก็จะยุ่ยลงไปอีก (คุ้ยลึกลงไปอีก) ก็จะต่างไปอีก ก็จะละเอียดลงไปอีก (เป็น
เศษใบไม้ ไม้รูใบอะไร สีเข้มเกือบดำ) พอลงไปอีกข้างล่างก็จะจะมีละเอียดลง
ไป ก็จะเห็นชั้นดินแล้ว แล้วก็จะมี เห็นมะ มันจะเป็นชั้นๆ อยู่ โดยที่ชั้นๆ
พวกนี้เราไม่ต้องมาทำอะไร ให้ธรรมชาติทำงานเองของมัน นานเข้าต้นไม้ก็โต
ขึ้น ใบไม้ก็เยอะขึ้น ดินก็ดีขึ้น แต่ทุกวันทั้งประเทศไทยไม่เป็นแบบนี้เลย ทำ
ไปยิ่งแย่งๆ ทั้งประเทศเลย แล้วก็บ่นว่าปุ๋ยนำเข้าแพง ซึ่งไม่รู้ว่าจะเกี่ยวอะไร
กับการนำปุ๋ยเข้ามา มันเป็นเรื่องที่ไม่เป็นเรื่องทั้งนั้นเลย ตรงนี้ต้องเอาปุ๋ยมา
ใส่มัย (เสียงตอบ : ไม่ต้อง) ถ้าขนาดนี้แล้วไม่ต้องมาใส่ แล้วไม่ต้องไปพูดว่า
จะใส่ปุ๋ยจุลินทรีย์แล้วก็จะถามว่าจะเอาวัตถุอินทรีย์ที่ไหน ไม่ต้องเอาวัตถุ
อินทรีย์ที่ไหนก็อยู่ที่นี้ ทุกอย่างมันอยู่ที่นี้หมด แต่มันอยู่ที่นี้ ในหัวเราเนี่ย มัน
ต้องผ่าหัวออกมามั่ง ดูท่า ประเทศไทยเนี่ย (หัวเราะกัน) มันอยู่ในหัวแล้ว
มันไม่ออก (เดินต่อ)

อันนี้จะเห็นพวกตะเคียนทองที่โตมาหน่อยแล้ว แล้วก็แซมต้นใหม่
ขึ้นไว้ปลูกใหม่ กระถินเทพา เป็นผักตัว ผักเสมีด (เดินต่อ) นี่ละ เอาต้นไม้มา
ลงที่บอกไว้ เพราะว่ามันจะทำงานแบบดึงเอาหลายเรื่องเข้าหากัน ทำเรื่อง
เดียวแล้วมันไปแก้หลายเรื่อง แล้วมันอยู่ในวิสัยที่ชาวบ้านเราทำได้ เพราะ
ว่ามีต้นกล้าอยู่ มีแผ่นดินอยู่ สามารถฝังได้

ที่อีสานนี้จะไม่เหมือนประเทศลาว จะไม่เหมือนภาคอื่น เพราะทรัพยากรธรรมชาติมันหมด เราลี้ยงเกตมัย เวลาขีรดในอีสานแทบจะไม่มีต้นไม้เลย มันไม่มีต้นทุน ต้นทุนมันหาย ฉะนั้นอีสานจำเป็นจะต้องมีต้นทุนขึ้นมา

แต่ก่อนก็มีเหมือนที่อื่นนะนะ แต่ก็ตัดไปหมด ตอนแรกรัฐตัดขาย ตอนหลังสัมปทานมา ชาวบ้านตัดทำบ้าน ตัดขายบ้างเหมือนกัน แต่พวกเขาเล็กเศษน้อย สุดท้ายก็มาเผา มาเผาแล้วมาปลูกพืชเชิงเดี่ยว คนปลูกพืชเชิงเดี่ยวหมด แล้วก็ทำพืชแบบต้องไปเร่งมากขึ้น อย่างยูคาลิปตัส ผมปลูกตะเคียนทอง 9,500 กว่าต้น เป็นรุ่นนี้ ก็ปลูกไปทุกคืนนะ (เดินต่อ) ต้นนี้ก็ 12 ปี ยังไม่ถึงหรอก แต่ใกล้แล้วอีก 3 เดือนก็ถึง 12 ปี ปลูกแทรกกับไม้ยางนา (หยุดดู)

ถ้าเราเอาไว้อีก 10-20 ปีข้างหน้า ก็ได้บ้านหนึ่งหลังละ เราโดยที่ไม่ต้องทำอะไร คือ แค่ฝิวอย่างเดียวเนี่ยได้บ้านหนึ่งหลังเลย ทำงาน 3 นาที หลานได้บ้านหนึ่งหลัง ทำงานมากมาย

ไม่ต้องไปอยู่บ้านเอื้ออาทรผู้นำสงสารต่อไป (หัวเราะกัน) และไม่ ต้องอาศัยฝาเหมอร่า

ปาน แล้วเพาะเมล็ดเองหรือเปล้าคะ

พ่อคำเต๋อง เพาะเอง มีแปลงเพาะข้าวอยู่ทางนั้น ต้นไม้เพาะเองทั้งหมด **พี่หนึ่ง** เพาะเหมือนเมล็ดทั่วไปหรือเปล้าคะ เก็บเมล็ดมาแช่น้ำให้มันแตก **พ่อคำเต๋อง** อ้อ แช่น้ำให้มันงอก แล้วก็ไปลง เหมือนกันกับยางนา บ้านเรา มันดีตรงที่อยู่ในเขตร้อนชื้น ถ้าปลูกต้นไม้จะโตเร็วกว่าไม้ต่างประเทศ เดียวเดินไป ผมจะพาไปดูต้นไม้ เราเคยได้ยิน “ไม้มะฮอกกานี” มั้ย

เสียงตอบ เคย

พ่อคำเต๋อง ไม้มะฮอกกานี ที่ต่างประเทศถือว่าเป็นไม้ที่แพงใช้มัย อันนี้ไม้ ประดู่ (ชี้ต้นประดู่) อันนี้ไม้ยาง (เดินต่อ) ตอนแรกผมไม่ได้ปลูกอย่างนี้เลย ตอนแรกเราปลูกไปพร้อมกันกับกล้วย เราปลูกไปพร้อมกันกับผักบุ้ง พอตอน หลังกมา คืออย่างนี้ เรื่องเวลาทำการเกษตร ทำแล้วมันต้องเสร็จ

ทุกวันนี้ ทำการเกษตรมันทำแล้วทำอีก ต้องมาทำอีกอย่างเก่า จริ๊งๆ มันต้องทำแล้วเสร็จเลย ไม่ต้องกลับมาทำอีก แล้วก็ไม่เก็บผลผลิต ทุกวันนี้มันทำแล้วมันทำใหม่ อย่างเช่น ทำข้าวเกี่ยวข้าว ปักดำเก็บแล้วก็ไปขาย แล้วก็มาปลูกใหม่ แล้วก็มาทำอีกที่เดิม ทีนี้ วานจะหนักเข้าๆ แ่ๆ ไปก็หนักเข้าๆ เวลาปลูกต้นไม้เราจะปลูกที่ ไบไม้ลวงมาเยอะเลย เห็นมัย อันนี้รากไม้ แล้วดินพวกนี้มันจะไม่แน่น มันไม่จำเป็นจะต้องมาไถพรวนดิน โดยธรรมชาติมันจะพรวนโดยตัวของมันเอง มัน

นับกว่าที่เราได้อีก แล้วมันจะถาวรเลย สำคัญ
คือเราไม่ต้องมาทำ เขาเรียกว่าการทำการ
เกษตรกรรมแบบไม่ทำ เขาเรียกว่า อกรรม
ก็คือแบบไม่ทำ ให้ธรรมชาติทำงานแทนเรา
เรามีหน้าที่มาดูแล กับอำนวยความสะดวกให้
ธรรมชาติทำงานได้ง่ายขึ้น อย่าไปขวางทาง
เขา

พีหญิง หลักสำคัญคือปลูกต้นไม้ใหญ่ แล้วก็ปลูกอะไรพวกนี้ด้วยเหโรคะ
พ่อคำเต๋อง ใช่ๆ คือพอเราฝังต้นไม้ยังไงดีวะ ไอ้พวกนี้เอามาใส่เก็บ ดิน
ดีอะไรต่างๆ มันมาทำเสร็จหมด แล้วกิ่งพินที่จะให้ไม้พินที่จะทำบ้าน ผล
ทุกอย่างมันทำหมด คือเราจะทำแค่ฝัง แต่ทุกวันนี้เขาทำทุกอย่าง ทั้งขุด
ปลูก ตอน ฮอริโมน ทำจนคนเบื่ออาชีพเกษตรกรรมไปเลย ทำงานไม่หยุด
ไม่หย่อน นี่ผมปลูกต้นไม้ยังไงบ้าง ไม้กระถินเทพา แล้วกระถินเทพาต้น
นี้ทำบ้านได้ละ

พีหญิง กระถินเทพาก็เป็นไม้เนื้อแข็งด้วยเหโรคะ
พ่อคำเต๋อง เนื้อแข็งขนาดประมาณประคูดู พอพวกนี้อายุถึง เราตัดไปได้แล้ว
ไม้อายุงานนี้อยู่เป็น 100 ปี พวกนี้อยู่ไม่เกิน 30-40 ปี ข้างในมันจะเริ่มโพรง
พีหญิง อ้อ ก็คือตัวอายุของต้นไม้เอง ก็อยู่ได้เท่านั้นแหละ ไม่มากไปกว่านี้
พ่อคำเต๋อง ใช่ๆ เราก็เลยปลูกไม้สองอายุไว้ด้วยกัน
เสียงตอบ อ้อ
พ่อคำเต๋อง ต้องตัดออก พอเป็นไม้คนละชนิด ใบไม้ก็ต่างกัน ก็ทำให้ใน
การแลกเปลี่ยนสารอาหารกันสมบูรณ์ขึ้น

พีหญิง ธรรมชาติไม่เหมือนกัน ก็ไม่แย่งกัน

พ่อคำเต๋อง ใช่ พืชอาหารมันคนละแบบ ไอ้ที่ว่าแย่งกัน เขาก็โกหกเรา
พีหญิง ที่มีหนาม ไม้อะไรคะ
พ่อคำเต๋อง ผักตบชว มีใครเคยเห็นมัย ไครนะอยู่คณะวนฯ เกษตรา
เสียงตอบ พฤษศาสตร์คะ
พ่อคำเต๋อง ที่เกี่ยวกับต้นไม้ เคยได้ยินมัย พวกนี้เขาจะสอนกันว่า เวลา
ปลูกต้นไม้อย่าไปปลูกใกล้กัน เพราะถ้าปลูกใกล้กันมันจะไม่โต
เต่า เคยได้ยินจากนักศึกษาเรียนภูมิสถาปัตย์
พ่อคำเต๋อง เออ ถ้าปลูกใกล้กันมันจะไม่โต เคยได้ยินมัย
เสียงตอบ เคย
พ่อคำเต๋อง แล้วต้นนี้ใกล้กันมัย
ปาน ใกล้มาก (หัวเราะ)
พ่อคำเต๋อง แล้วมันโตมัย
เสียงตอบ โตมาก
พ่อคำเต๋อง เออ ถ้าเขาพูดอันนั้น เราจะเชื่ออันนั้น แต่เห็นอันนี้ก็เลยเชื่อ
อันนี้
พีหญิง อือ (หัวเราะ) ความจริงอยู่ตรงนี้
พ่อคำเต๋อง เราก็จะเห็นว่าอยู่
พีหญิง นี่สองต้นนี้มันต้นแบบเดียวกันหรือเปล่านั้น
พ่อคำเต๋อง 3 ต้นหะ
พีหญิง 3 ต้นนี้ ต้นเดียวกันเลย
พ่อคำเต๋อง ต้นนี้กระถินเทพา เขาบอกว่าปลูกใกล้กันมันไม่โต แล้วก็ยัง
มีอีกนะ คำหนึ่งเขาบอกว่า เพราะว่าถ้าปลูกใกล้กันรากมันจะไปทำอะไร
เสียงตอบ แย่งอาหารกัน
พ่อคำเต๋อง แย่งอาหารกัน ที่นี้เรามาดูกัน สิ่งที่เขาบอก เราต้องดูเลยนะ
แต่ก่อนเขาบอกอะไรผมจะไม่ดู (คุยที่โคนต้นไม้ 3 ต้นบริเวณนั้น) เราไม่รู้มัย
ว่ารากต้นไหนเป็นรากของต้นไหนรู้มัย
เสียงตอบ ไม่รู้
พ่อคำเต๋อง แล้วที่นี้ เวลาดู ผมก็เอาเสื่อ เอาอะไรมาดู แล้วลองช่วยดูสิ

พวกเราสายตาดำๆ ไขมันเยอะ ดูเงียบๆ เลย มองดูตรงนี้ เห็นมัยๆ เห็นอะไรอะ

พีหนิง ก็เห็นดิน เห็นใบไม้ เห็นรากมัน

พ่อคำเตี๋อง ที่เขาบอกว่าปลูกใกล้กัน มันแย่งกัน

เน็ด เห็นรากมันพันกัน

พ่อคำเตี๋อง มันแย่งมัยอะ

เสียงตอบ ไม่ มันก็สานกันไปเรื่อย

พ่อคำเตี๋อง มีใครเห็นมันแย่งมัย (หัวเราะกัน)

เสียงตอบ ไม่เห็นเลยคะ อ้อ

พ่อคำเตี๋อง แสดงว่ามันโกหกมัย ไม่เห็นแย่งกัน แสดงว่าโกหก (หัวเราะกัน) หรือว่ามันเห็นว่ามีคนไข่ม้อย มันอายุเลยไม่แย่ง

จริงๆ แล้ว ธรรมชาติไม่ได้เป็นอย่างนี้หรอก เขาบอกว่ารากไม้หาอาหารมาเลี้ยงลำต้น นั่นคือเขาเรียนแบบครึ่งท่อน แต่เขาไม่มองว่าใบไม้หล่นลงมาเป็นอาหาร มันเป็นวงกลมแล้วอาหารอยู่ตรงนี้แล้วไปตรงนี้ เขาก็มองแค่ว่ารากไม้หาอาหารมาเลี้ยงลำต้น ก็เลยบอกว่ารากไม้จะแย่งกัน แต่เขาลืมมองว่าใบไม้ที่หล่นมา มันไม่ได้แย่งกันเพราะว่ามันเป็นวง เหมือนท่ออย่างสายน้ำที่เป็นวงกลม ระบบธรรมชาติเป็นวงกลม ไม่ได้เป็นท่อนๆ แต่การเรียน เราก็เรียนแต่ที่ราก ตัดเป็นท่อนๆ เป็นใบๆ ไม่ได้มองวงกลม สุดท้ายก็เลยกลายเป็นท่อเอา แค่นี้เอง เพราะเราไปปลูกในที่ที่ไม่มีใบไม้ ไปปลูกพืชเดี่ยวในที่แจ่มๆ ไม่คืน ก็ไปเรียนแค่นี้เลยหลุดโลกไปเลย

พีหนิง ก็เหมือนพอมันโต เอาอาหารขึ้นไป ใบไม้ก็โตขึ้นก็ลงมา มันก็เป็นอาหารให้ต้นใหม่ได้อีก

พ่อคำเตี๋อง แล้วพอดันโต ใบไม้ก็เยอะ ตรงนี้ก็เยอะ ก็เป็นวงกลม วงกลมก็โตไปพร้อมกันทั้งวงกลม แต่ทุกวันนี้เราไปปลูกแบบที่มันโล่งๆ ไม่มีอะไรเลยนี่ก็ออกมัย แล้วก็ต้นไม้ก็ปลูก

พีหนิง กวาดเอาใบไม้ออกด้วย

พ่อคำเตี๋อง (หัวเราะ) เออ แล้วที่นี้พอมันขึ้นไม่งาม แล้วก็เอาอาหารไปให้มันกิน พอรากเยอะ ก็คิดว่ามันแย่ง คือ สมมติฐานไปตามเรื่องนะ แต่ไม่มองว่าถ้าปลูกอีกแบบหนึ่ง ไม่ได้เป็นแบบนี้มันสมอไป แต่เขาพูดอธิบายคล้ายกับ

ว่าทั้งโลกต้องเป็นอย่างนั้นหมด ไข่ม้อยอะ แต่จริงๆ แล้ว ไม่ใช่ ถ้าปลูกแบบนี้ก็ต้องเป็นอีกแบบหนึ่ง

พีหนิง แล้วอย่างอันนี้ เริ่มต้นคือปลูก 3 ต้นนี้เลยหรือคะ

พ่อคำเตี๋อง ปลูก 3 ต้นเลย ลองดู เขาบอกว่าปลูกใกล้กันไม่โต อยากรู คือถ้าเขาบอกอะไร เราจะลองก่อน แล้วยังมีพวกนั้นเขาเถียงนะว่า ปลูกใกล้กันแล้วโตอาจเป็นเพราะว่าต้นไม้เป็นชนิดเดียวกัน เป็นพืชตระกูลถั่วด้วย ถ้าเป็นไม้ชนิดอื่นอาจจะไม่โตก็ได้ ผมก็เลยแอบมาปลูกต้นนี้ (หัวเราะกัน) (พาเดินต่อมา) เป็นไม้ชนิดอื่นอีก เอามาปลูกบังไว้ เพื่อมันหลุดตรงนี้นั้นมาจะได้ค่ากันตรงนี้ (หัวเราะกัน) ต้นนี้ไม้ตะเคียนทอง ต้นนี้ไม้กระถินเทพา เป็นไม้คนละชนิดไข่ม้อย ตรงนี้ไม้ชนิดเดียวกัน ตรงนี้ไม้คนละชนิด แล้วใกล้กันมัย

เสียงตอบ ใกล้

พ่อคำเตี๋อง ผมก็ว่าผมปลูกใกล้นี้ ปลูกใกล้กันแล้วโตมัย

เสียงตอบ โต โต

พ่อคำเตี๋อง แล้วพอถึงตรงนี้นั้นจะเงียบเลยนะ รายไหนรายนั้น เอามานี้ออกไว้ตรงนี้ อันหนึ่ง (หัวเราะกัน)

พีหนิง อายุเท่ากันหรือเปล่านั้น

พ่อคำเตี๋อง เท่ากันอะ แต่ต้นนี้จะต้องตัดก่อน ต้นนั้นก็อยู่ต่อ ฉะนั้นความห่างที่เขาว่า เราต้องคิดใหม่เยอะเลย ตอนหลังมา พุดอะไรเสร็จต้องทดลองเลย ไม่รื้อแล้ว (เดินต่อ) เพราะฉะนั้นเวลาปลูก เราก็จะปลูกไม้หลากหลายอะ อย่างเช่น ตรงนี้จะเป็นพวกกันเกรา ดอกมันปลา ที่เราไปถามดูที่สวนจตุจักร ต้นนี้ประมาณ 15,000 บาท ประมาณนี้ ที่ล้อมไป เป็นไม้มงคล ผมปลูกไปแล้ว 2,000 กว่าต้น แปลงนี้ มีไม้มงคลเยอะกว่าเพื่อน แต่ปลูกก็ต้นกล้า 5 บาท มาปลูก แต่ถ้าขายนี้ขาย 15,000 บาท แต่ผมไม่ขายหรอก เพราะผมปลูกอยากให้มีหอม 2,000 กว่าต้น ถ้าอยากรวยก็ลองคิดต้นละ 15,000 บาท เหมือนเขาบ้าง ก็รวยแล้ว แต่ไม่มีเงินนะ (หัวเราะกัน) คือ คิดอีกแบบหนึ่ง

พีหนิง ถ้าอยากรวยก็คิดว่ามีเนาะ 15,000 ต้น ต้นละ 15,000 บาท

พ่อคำเตี๋อง อ้อ ผมมีต้นโตกว่า 20,000 ต้น (หัวเราะกัน) คือคิดอย่างนี้ แต่

ไม่เอาเป็นเงินนะ คิดเหมือนว่าเรามีอันเดียวกันเหมือนกับคนที่รวย

พีหนิง เป็นต้นไม้มีดอกหอมแบบนี้หรือคะ

พ่อคำเตื่อง ใช่ๆ เป็นไม้ดอกหอมจริงๆ แล้ว ที่ 50 ไร่ ปลูก 2-3 ต้น ก็พอนะ มันหอมพอแล้ว แต่ผมก็ปลูกให้เยอะๆ เลย

พีจ๋า ออกดอกช่วงไหนคะ

พ่อคำเตื่อง เมษาต่อพฤษภา พวกนี้เป็นผักตัว ต้นหนามๆ ใช้ฝักเพาะกล้า เบี้ยวๆ นะ (เดินต่อ) ตอนนี้นี้ยังไม่ได้เก็บเพาะ ผักตัวเป็นเม็ดๆ ถ้าไปเพาะ กล้าก็จะแกะข้างนอกเป็นกักเป็นเปลือก ข้างในเป็นเมล็ด (พ่อเดินดลลงมาดู) เม็ดข้างในจะเป็นเหมือนปีกแมงเม่านะ มันจะเป็นเหมือนปีกแมงเม่าอยู่ข้างใน เหมือนมัย ถ้าเราแกะดูๆ ผสมทดลองซัก 1,000 เม็ด เรามาแกะดู ถั่วๆ แล้ว จะประมาณ 40-60 เม็ด แต่ละต้นๆ แต่ละเม็ดๆ นะ คือ ถ้าเราเพาะ กล้าได้ประมาณซัก 30-40 กล้า เพาะต้นกล้า ต้นกล้าหนึ่งตอนนี้เขาก็ขาย 40 บาท ฝักหนึ่งก็อยู่ประมาณ 200-300 บาท ถ้าเพาะกล้านะ

แก้ว เก็บเป็นเม็ดแบบนี้ก็ 200-300 แล้วหรือ

พ่อคำเตื่อง เม็ดหนึ่งก็คือเป็นต้นหนึ่งไง ต้นหนึ่งก็ 10 บาท

พีจ๋า เก็บใส่กระเป่าเลย

พ่อคำเตื่อง ที่ผ่านมา เราทำงานแบบไปถอนต้นทุ่นมา แต่ตอนนี้ที่อีสาน กำลังวางแผนว่าเราจะลงทุน หมายถึงพอทำปุ๊บนี้ เป็นทุ่นแล้วนะเนี่ย เป็นทุ่นไม่ใช่ว่าตัดต้นไม้มาขายนะ ถ้าตัดต้นไม้ไปขายก็เหมือนเราถอนทุ่น ที่นี้เป็นทุ่นไว้ให้ลูกหลาน สิ่งที่ลูกหลานมาทำต่อ ก็คือ เอาชิง เอากระชาย เอา ตีปรี มาปลูกต่อ แล้วก็มาเก็บเม็ดไม้เพาะกล้าขาย คือเอาดอกผลของมัน มาดำรงชีวิต ไม่ใช่มาถอนต้นทุ่นออกไปเหมือนเดิม แต่ก่อนจะตัดมาขาย เอาต้นทุ่นมาใช้ ก็เลยทำงานแบบเหมือนคนรับจ้าง คือทำรอบเดียวแล้วก็คือจะหลายรอบก็ตาม ปลูกป่า 50 ปี ไปตัดมาขายใหม่ ก็เหมือนถอนทุ่น ถอนทุ่นแล้วลงทุน คิดแบบนั้นไม่ได้แล้ว รุ่นหลังมาควรจะมีเก็บดอกผลของมัน คนรุ่นหลังมา รุ่นหลังจากเราไปอีก ก็เก็บดอกผลของมันเราทำได้ ควรจะเป็นอย่างนั้นทั้งโลก แต่โลกปัจจุบัน มันไปถอนทุ่น บางที่ทุ่นยังไม่ลง ยังไปเอามาฟรีๆ เลย แล้วก็ว่า อู้...คนนี่ดีมาก เจ๋งๆ ไปเอามาได้เยอะกว่าเพื่อน

โดยไม่ต้องทำงานเหนื่อยเหมือนเพื่อน เจ้งมากเลย โลกก็เลยเจ้งไปตามเลย ตามความเจ้งของคน

ถ้าต่อไปถ้ามีปัญหาเรื่องพินเรื่องถ่าน เราก็จะมีกึ่งไม่ใช่ของเราเอง แก๊สมันจะขึ้นถึงละหมื่น ไม่ใช่เราต้องไปเดือดร้อนกับระบบ เราอยู่ได้ น้ำมัน จะแพงอะไร ไม่ได้ไปกับมัน เพราะว่าพวกนี้ยังอยู่แล้วนี่ เติบโตก็เริ่มออก (เดินต่อ) นี่กระถินณรงค์บางต้น พันธุ์นี้โตมากเลย จะเอาไปทำปรับปรุงพันธุ์อีก อยู่โตเร็วกว่าเพื่อน ปลูกพร้อมกันนะ แต่โตเร็วกว่าเพื่อน แต่มันไม่ค่อยตรง ก็เลยต้องไปปรับปรุงพันธุ์อีกนาน

คิดว่าถ้าผมจะหาไปไม้มาโปรยในนา 50 ไร่เนี่ย จะไปหาที่ไหน ในป่า ถ้าไปเอาไปป่าสงวนมากก็จะผิดกฎหมายนะ ไปเอาคนอื่นเขาก็ไม่ให้ แล้ว การไปเอาหาต้องขขึ้นรถมา แล้วค่าใช้จ่ายยังงี้ แล้วยังเอามาโปรยอีก 50 ไร่ นี่คิดว่ายากมัย เป็นงานเยาะมัย เป็นงานเยาะมากเลย แต่ที่ทำอยู่นี้ เราไม่ได้ทำต่อ ดินก็ดีขึ้น ไร่ไม้ก็ลงทุกปี ลงไปเรื่อยๆ ผมถึงว่า อีสานต่อไปต้องทำเรื่องนี้เป็นเรื่องหลักก่อน ต่อไปค่อยมองเรื่องแปรรูป เรื่องระยะที่สอง แต่ตอนนี้เรายังไม่ได้อะไรเลย ครึ่งที่ 1 เลย ไปปลูกอ้อย ปลูกมันแล้ว แล้วก็ไม่มีเงินก็ไปกู้มาลงทุน แล้วก็หวังว่าจะรวย นึกออกมัย ไปกู้เงินมาลงทุน แล้วหวังว่าจะรวย เป็นหนี้ก่อนนะ แล้วมันจะรวยตรงไหน คนรวยมันต้องหมดหนี้ก่อนไซ้มัย แล้วค่อยไปรวย

แปลงนี้ (ที่เดินอยู่) ยาวไปทางนู้นก็เป็นป่าที่เราเห็น เป็นป่าไป อีก เป็นป่าแล้วก็มิน่า แล้วก็ไปป่าไปอีก ผมไปปลูกเป็นรอบๆ อย่างนี้ ส่วนแปลงนี้ ประมาณ 7 ไร่ เพื่อจะเดินรอบ ได้ทั้งวัน แต่เดินแค่ 7 ไร่ก็ निकออก निकออกเนอะ ภาพทางนู้นก็จะเป็นคันคล้ายๆ กัน เหมือนๆ กัน ที่มองเห็น เป็นป่า

เตา ตรงกลางนี่คือเป็นบ่อ หรืออะไรครับ (ชี้ไปที่น้ำข้างคันดิน)

พ่อคำเตื่อง เป็นนาข้าวได้ แต่ต้องเป็นข้าวขึ้นน้ำ ถ้าเกิดปลูก ต้องเป็นข้าว ที่เกี่ยวในน้ำ แต่ตรงริมนี้ จะขุดขึ้นมา ขุดขึ้นมาทำเป็นคู เวลาปลาอยู่ อยู่ในน้ำกินหญ้าตรงนั้น พอน้ำจวดลงมา จะลงมาในล่อง ก็จับได้ง่าย แต่ตอนนี้ เราจะไม่ทำข้าวขาย เพราะราคาข้าวไม่รู้ราคา ตั้งแต่ผมเกิดมาผมเห็นข้าว

ราคานี้เลย กิโลละ 5 บาท ปี พ.ศ.2502 ก็กิโลละ 5 บาท ตั้งแต่น้ำมันลิตรละ 50 สตางค์ ข้าวกิโลละ 5 บาท เกิดมาก็เห็นข้าวกิโลละ 5 บาท พร้อมกับค่าเงินพวกนี้ ก็เลยยังไม่ได้ทำ ตอนนี้อย่างไม่ทำเรื่องข้าว (เดินต่อ) อันนั้นก็เป็นอย่างพวกไม้พลวง ไม้เหียง แต่ปลูกไว้น้อย แต่ก่อนยังเสียดายอยู่เลย ว่าถ้าปลูกซัก 200-300 ต้น ก็เจดี (เดินต่อ) อันนี้เป็นไม้ที่ตามภูเขา เอามาปลูก เป็นไผ่รวก คือแทนที่เราจะไปภูเขา เราก็มาเก็บในนาของเราเลย มาปลูกๆ แล้วเก็บตรงนี้ (เดินต่อ) นี้ไม้พินจากต้นไม้ พอตันไม้โตขึ้น ไม้พินมากก็จะเยอะขึ้น ใช้เลื่อยที่มีมอเตอร์ตัดๆ แล้วก็ผ่าๆ ก็ก่อกพินได้

นี่อายุ 12 ปีแล้วต้นนี้ (ชี้ไปที่ต้นยางนา) ต้นยางนา 12 ปี นี้ก็ 12 ปี จากต้นนี้ไปเป็นยางนาที่ปลูก 13 ปี ต้นนี้ 13 ปีแล้ว (เดินต่อ) ดูความสูงของมัน 13 ปี นี้ก็ใช้เวลาปลูก 3 นาทีเหมือนกัน ก็จะโตบ้านแล้วแต่ก็หลังเล็กเกินไป ปลูกไว้นานกว่านี้ก็จะหลังโตกว่า ช่วงก่อนพวกเรามา มีเห็ดมีรา พอไปไม่ร่วงลงมา เห็ดเหาะกลมๆ กับเห็ดแดงๆ เขาเรียกว่าเห็ดน้ำหมาก สีแดงๆ แล้วเราจะเห็นว่ากิ่งมันก็ออก คือมันคีนนะ คีนให้ สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้แล้ว ไม่ต้องมีอะไร แล้วก็ต้นนี้ ถ้าอายุ 20 ปี อายุ 20 ปี พ่อเอาขวานฟันลงไป ฟันเอียงๆ ฟันเป็นหลุมๆ คือฟันขวานลงไปให้เป็นหลุมหน่อยๆ น้ำมันจะออกมา ถ้าอายุ 20 ปี เขาจะฟัน 2 หลุม คือฟันเยอะไม่ได้มันจะตัดเส้นอาหารมัน ตัด 2 หลุม แล้วจะให้น้ำมันหลุมละครึ่งลิตร ต่อวัน 24 ชั่วโมงจะให้น้ำมันครึ่งลิตร แล้วน้ำมันพวกนี้สามารถกรองแล้วเติมรถ เติมเครื่องยนต์สูบเดียวได้เลย

พืหนิง นี่ต้นอะไรคะ

พ่อคำเตื่อง ต้นยาง แต่ก่อนเราก็อายให้เงินนะ ขายน้ำมันพวกนี้ให้กับประเทศจีน ลิตรละ 5 บาท พอเงินไปเจอน้ำมันลิตรละ 50 สตางค์ของซาอุฯ เลิกใช้น้ำมันยางเราเลย เครื่องยนต์สมัยก่อน เพราะว่าพ่อปลูกก็คิดเอาไว้ว่า เอ๊ะ ต่อน้ำมันยางนาเนี่ย ได้ต้นละ 1 ลิตร ต้น 20 ปี ได้ต้นละ 1 ลิตร เราปลูกไว้ทั้งหมด 15,000 ต้น ตอนนั้นเราก็จะมีน้ำมันวันละ 15,000 ลิตร 20 ปี ข้างหน้า แล้วก็มีข้อมูลว่า 20 ปีข้างหน้า น้ำมันในโลกจะหมดพอดี วันนั้นเราก็จะกลายเป็นมีน้ำมันคนเดียวในโลกเลย 20 ปีข้างหน้า ที่นี้ก็ปวดหัวกับเรื่อง

ตั้งราคาน้ำมันว่า จะตั้งยังไง (หัวเราะ) อันนี้ยังไม่เจาะเลย ยังคิดยากแล้วอะ

พืหนิง ลูกมันแบบที่มีปีกหมุนๆ

พ่อคำเตื่อง อ้อ มีปีกหมุนๆ แล้วบ่อน้ำมันมันเกิดเองด้วยนะ ปลิวๆ ไปตามลม ที่นี้เองเองเลย บ่อน้ำมันชนิดนี้ แล้วอยากมีบ่อน้ำมันเราใช้เวลา 20 ปี แต่ของซาอุดีอาระเบียมันใช้เวลาไม่กี่ปีอะ

เสียงตอบ ล้านปี

พ่อคำเตื่อง มันใช้เวลาล้านปี เราใช้เวลา 20 ปี ต่างกันตั้งเยอะเลย แล้วของเราโรงกลั่นใช้ผ้าขาวผืนเดียว 8 บาท ของเขาโรงกลั่น 8 หมื่นล้านบาท โห ต่างกันลิบลับเลย (หัวเราะกัน) มีที่ในหลวงทำวิจัยมาแล้วอยู่ชุดหนึ่ง ไม่รู้แม่เค้าให้มั้ย เขียนไว้ว่า ยางนามีค่าดังทองคำ คือ เอาเฉพาะเรื่องมูลค่านะ เยอะมาก

เวลาปลูกต้นไม้ จะปลูกติดกัน มะพร้าวกับต้นตะเคียนทอง พอต่อไปมะพร้าวตาย ตะเคียนทองก็อยู่ต่อ ไซ้มี มะพร้าวมันก็ออกลูกได้ เวลาเขาถามว่าปลูกตะเคียนทองแล้วจะกินอะไร เราก็บอกว่า กินมะพร้าว คือเราจะพูดได้ (หัวเราะกัน) ต้องหาวิธี บางคนมันพูดแบบยังไม่รู้ ที่นี้พ่อมะพร้าวตาย รากมะพร้าวกลายเป็นอาหารของพวกนี้ พวกนี้อยู่ต่อได้ มันเราปลูกพร้อมกันไปเลย ไม่ใช่ว่า รอปลูกทีละอย่างสองอย่าง (เดินต่อ) แล้วสิ่งที่สำคัญพอเราๆ มาปลูก แต่ก่อนหายไปแล้วเรามาสร้างได้ รู้สึกภาคภูมิใจว่าตัวเองได้เหมือนองคฺุลิมาลนะ ได้สำนึกบาปแล้วไถ่บาปของตัวเองเอาไว้ (หัวเราะกัน) อย่างน้อยๆ ลูกหลานมาเจอเข้าก็ยิง เออ ก็ยิงตึนะที่มันไหวตัวทัน (หัวเราะ) ไม่งั้นโดนเอาลงซักโครกเหมือนเพื่อนเลย ตาค่าต้องเนี่ย อาจจะถูกเว้นไว้คนหนึ่งก็ได้ เพราะทุกวันนี้คนมันมองแต่เรื่องตัวเอง มองไม่ถึงหรอก คนรุ่นหลังจะใช้อะไร มันมองไม่ได้ เพราะมันไปมองเรื่องแย่ง ไปมองเรื่องผลประโยชน์จนไม่เหลือหรือ (เดินต่อ) อ้อ แม้มันไม่เอากิ่งไผ่ออกเลยน้อ ต้องให้เอากิ่งไผ่ ออก มันมีหนาม เดินอ้อมทางนี้หน่อยครับ

พืจ่า พ่อปล่อยปลาทุกบ่อเลยหรือเปล่าคะ

พ่อคำเตื่อง ปล่อยทุกบ่อ แต่ทางนี้จะเป็นปลาใหญ่ พวกปลาบึก ปลาแรด ปลาจระเข้ ปลาจีน ปลาที่มันใหญ่ได้เรื่อยๆ ส่วนทุกบ่อทางนี้จะเป็นปลา

สลิด ปลาทั่วไป ปลานิล ปลาคะเพียน ต้นนี้อายุ 14 ปี ปลุกก่อนเพื่อน โตกว่าเพื่อนเลย หรือไม่ก็มันโตกว่าเพื่อนตลอด

เสียงถาม ต้นอะไรคะ

พ่อค้าเตี๋อง ต้นยางนา ต้นนี้ทำบ้านได้แล้วหลังหนึ่งละ ถ้าไปอีกซัก 4-5 ปีข้างหน้า ก็จะได้ 2-3 หลัง ได้ไปเรื่อยๆ เหมือนสารภีไปเชียงใหม่ (ถนนที่มีต้นยางนา 2 ข้างทาง) โอบ 2-3 คนไม่มิด ก็จะได้หมู่บ้านจัดสรร 1 หมู่บ้านก็ไปเรื่อยๆ (หัวเราะกัน)

พี่หนึ่ง จริงๆ ก็อย่างนี้ เราป็นขึ้นไปเรื่อยๆ ได้มัย

พ่อค้าเตี๋อง ได้ๆ แต่มันก็จะค่อยๆ ร่อนลงมา เห็นมัย พอดันโตขึ้นการคืนมาให้แผ่นดินก็คืนมากขึ้น ฟืนเนี่ยแค่ต้นเดียว หนึ่งครอบครัวอยู่ได้แล้ว จะไม่มีพลังงาน ไม่มีแก๊ส ไม่มีอะไรเลย อันนี้คือพลังงานทดแทนขนานแท้เลยหมดมาแล้วก็ทำต่อ เป็นพลังงานทดแทน

เสียงถาม ต้นยางนาก็ปีคะ

พ่อค้าเตี๋อง เสียตาย ถ้าหมื่นกว่าต้นเป็นรุ่นนี้ทั้งหมด ป่านนี้ได้สบายแล้ว

พี่หนึ่ง แล้วยางนาอายุน่าเท่าไรหรือคะ

พ่อค้าเตี๋อง 200-300 ปี แต่ไม่เป็นไรคนรุ่นใหม่ปลุกต่อก็ต่อไปเรื่อยๆ แต่ถ้ามันเกินอายุคนแล้วก็ดี แต่คนปัจจุบัน ไม่สำนึกเวลาเราชวนปลุกต้นไม้ก็เอื้อ ปลุกไปก็กลัวตัวเองตายก่อน เอ้า ตายมันไม่เกี่ยวกันเลยกับปลุกต้นไม้ เพราะวากแล้วไม่ได้ตัด พอปลุกปุ๊บจะตัดปั๊บเลยนะ แต่พอไปตัดต้นไม้ที่มันอยู่ในโลก ไม่ถามเลยนะว่า เอ๊ะ ไม่นั่นนี่เป็นของคนรุ่นไหนวะ รุ่นที่จะเกิดมาอีก 500 ปีข้างหน้าหรือเปล่า ไม่ถาม พอตัวเองปลุกปุ๊บนี้ จะตามไปเอาอีก คือ จะเอาลูกเดียวนะ

จิง แล้วอย่างนี้ต้องรดน้ำหรือเปล่านั้น

พ่อค้าเตี๋อง ตอนแรกๆ ก็รดนิดหน่อย ถ้าเราปลุกหน้าฝน วิธีการไม่ต้องรดน้ำ ตอนแรกวางแผนให้ดี พอถึงเดือนพฤษภา เราก็ไปชวนเทวดามา แล้วก็เซ็น MOU ร่วมกันก่อนว่า ผมจะรดน้ำเท่าไรแล้วคุณจะมารดเท่าไร ก็ต้องให้เทวดารดมากกว่า ก็คือ ฤดูฝน อยู่ข้างหน้า ให้ฝนมาช่วย เราก็จะได้ทำงานน้อยลง ถ้าวางแผนไม่ดี ปลุกปลายฝนเลย ก็จะลำบาก

พี่หนึ่ง อันนี้คือที่ที่บอกว่า 50 ไร่แล้วเป็นบึงน้ำหมดเลย

พ่อค้าเตี๋อง ใช่ มีน้ำ

พี่หนึ่ง แล้วเราขุดลึกแค่ไหน

พ่อค้าเตี๋อง ลึก ตรงนี้รู้ลึกจะ 3 เมตร

พี่หนึ่ง 3 เมตรกว่า ลึกเนอะ

พ่อค้าเตี๋อง 3 เมตร 4 เมตรก็มีนะ แต่ถ้าตรงไหนเราต้องการดินเยอะก็ขุดลงไปลึกหน่อยนึง เดียวเราไปคูดึงโน้นเป็นแปลงใหม่จะให้เห็นตอนเริ่มต้นใหม่ๆ

พี่หนึ่ง อันนี้เท่าไรหรือคะ ก็ปีแล้ว

พ่อค้าเตี๋อง อันนี้ 14 ปี ฟังนี้ 14 ปี

พี่จ๋า ตั้งแต่เริ่มแรกเลยใช่ปะคะ

พ่อค้าเตี๋อง ตั้งแต่เริ่มเลย 14 ปี

พี่หนึ่ง ตั้งแต่ซื้อที่เลย

พ่อค้าเตี๋อง อ้อ แต่แปลงนุ่นเพิ่งทำมา 3-4 ปี

พี่หนึ่ง นี่ต้นอะไรคะ มีหนามเขียว

พ่อค้าเตี๋อง หวาย

พี่หนึ่ง โอ้ หวายยาวขนาดนี้เลย

พ่อค้าเตี๋อง โอ้ย แต่ก่อนมันจะขึ้นไปถึงนั้น นี่มันยาวแล้วขึ้นไปตามต้นไม้ขึ้นๆ ยาวไปเลย ถ้าคนไม่รู้จะไม่รู้จะเนี่ย เห็นต้นผักขอมมัย ที่มันขึ้นไปนะ

พี่หนึ่ง อ้อ นี่จะขอมหรือ ที่เรากินหรือ สูงขนาดนี้ได้เลย

พ่อค้าเตี๋อง อ้อ ก็ถึงว่า ไอ้คนจะไม่รู้ไ้ว่ามันเป็นยังไง โห่ (เดินต่อ)

พี่จ๋า หน่อไม้ก็เยอะนะคะ

พ่อค้าเตี๋อง อ้อ ก็ปลุกไฟไว้รอบๆ ไว้หมด บางทีก็เอาพวกหน่อไม้ขายแปรรูปมัน ตรงนี้เป็นไม้สักที่เรามาไว้จะทำบ้าน ต่อไปจะทำเหมือนบ้าน knocked down ก็เอาไม้สักพวกนี้ทำประกอบๆ เรียงทำ ตรงนี้เป็นไม้สัก

เสียงถาม ก็ปีคะ

พ่อค้าเตี๋อง ต้นนี้ 13 ปี ผมจะปลุกทำเป็นบ้าน ใช้ไม้สักทำ ไม่นั่นเวลาอธิบายเรื่องปลุกต้นไม้แล้วมองไม่ค่อยเห็น มันลอยเกินไป (เดินต่อ)

พี่จ๋า อันนี้เป็นสักไข่มัยคะ

พ้อคำเตื่อง อันนี้เป็นสีกกับไม้หลายชนิด ทั้งเพกา ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ตะเคียน มะฮอกกานี มะกรูด จำปาป่า ชมพู่ สีเสียด มะค่าโมง ประดู่ชิงชัน จะปลูกทุกอย่าง พยายามปลูกหลายๆ อย่างไว้ ตรงนี้ก็เหมือนกัน เอ้า รอเพื่อนก่อน

เก่ง ชิงชันอันไหนครับ

พ้อคำเตื่อง ต้นนี้ชิงชัน

เก่ง ปลูกนานยังครับ

พ้อคำเตื่อง ได้ 3-4 เดือนแล้ว อันนี้สีเสียด ไม้ยางนา อันนี้เป็นกรอย

พีหญิง นี่เหรอคะ กรอย หัวกรอยที่เอาทำคลุกมะพร้าว

พ้อคำเตื่อง ใช่ๆ นี่ตะเคียนทอง ชมพู่ ต้นนี้เป็นจำปาป่า

เสียงตอบ ใหญ่มากเลย

พีหญิง จำปาป่า ดอกไม้เหรอคะ

พีจำ หอมมัยคะ

พ้อคำเตื่อง ไม้ไซ้ดอกไม้ เป็นไม้ที่เขาเอาไปทำเสา โข้วที่มีค่าของพวกคนจีนนะ จำปา ที่เราปลูกอย่างนี้เพราะต้องการให้มันควบคุมหญ้าด้วยได้เร็ว ถ้าอย่างนี้เราจะรบบอกกับหญ้าประมาณปีเดียว ที่หญ้ามันขึ้นมารบกันอยู่ปีเดียว แล้วหลังจากนั้นควบคุมเสร็จ เราก็ไม่ต้องรบบแล้ว แล้วที่นี้พ้อไม่มีหญ้า ดินก็จะไม่ตีเพราะไม่มีวัตุอินทรีย์ใส่ ใ้ไม้ก็ลงมาพอดี ให้มันต่อได้จังหวะ เราวางแผนใ้ใ้ไม้จะลงต่อหญ้ายังไง ก็วางแผนเอาไว้ก่อน ก่อนที่จะมาทำ

พีหญิง ต้นนี้ต้นสีกหรือเปล้าคะ

พ้อคำเตื่อง นี่ต้นสีก นั่นเพกา ต้นนี้มะรุม มะกรูด ตะเคียนทอง อันนี้เป็นไม้หนึ่งทีเดียวผมจะพาไปดู อันนี้เวลาโตขึ้นมา ฉัตรหนึ่งนะ จากตรงนี้ถึงตรงนี้ และจากตรงนี้มาถึงตรงนี้ และจากตรงนี้มาถึงตรงนี้ แล้วจากตรงนี้มาถึงตรงนี้ แล้วจากตรงนี้มาถึงตรงนี้ แล้วนี่เป็นฉัตรหนึ่ง ฉัตรหนึ่งประมาณฟุตหนึ่ง อันนี้เป็นไม้มะฮอกกานี ไม้มะฮอกกานีนี้เป็นไม้ที่แพงสำหรับต่างประเทศ อย่างที่อเมริกาจะแพงมาก ทางตะวันออกกลางจะแพงมาก เพราะเป็นไม้มงคล เขาถือว่าเป็นไม้มงคลของฝรั่ง จำได้มั้ยตอนทีอเมริกาไปบุกอิรัก เอากองทัพบุกเข้าไป วันที่ 3-4 เขาไปถึงรังของซัดดัม ไปถึงบ้านซัดดัม ไปเอารถถังไปชนบ้านออก แล้วก็ไปเจอไม้มะฮอกกานี เขาเอาไปทำเฟอร์นิเจอร์ ไม้ซัด

ดัม เฟอร์นิเจอร์ในบ้านนี้เป็นไม้มะฮอกกานีทั้งนั้นเลย แล้วตอนเย็นจอร์จ บุช ก็มาประกาศที่ทำเนียบขาว มาถ่ายทอดทั่วโลกว่า เห็นมั๊ย ถึงว่าเราบุกเข้าไป ถึงรังซัดดัมแล้วยังไม่เจออาวุธชีวภาพ ยังไม่เจออันนี้ก็จริง แต่เห็นชัดเจนแล้วว่าซัดดัมไปโกงบ้านโกงเมืองมาแน่นอน ไม่งั้นจะไม่มีเฟอร์นิเจอร์มะฮอกกานี เต็มบ้านเต็มเมืองอย่างนี้เด็ดขาด (หัวเราะกัน) มันบอกว่าซัดดัมต้องไปโกงมา เราก็ เอ๊ะ ไม้มะฮอกกานีคืออะไร สุดท้ายถึงได้รู้ว่าไม้มะฮอกกานีถ้าเราปลูกที่ต่างประเทศใช้เวลาโต 200-300 ปี ถึงจะได้เส้นผ่านศูนย์กลาง 10 นิ้ว แล้วถึงจะมาทำเฟอร์นิเจอร์ได้ แล้วที่นี้ต่างประเทศเขาเอามาขายใ้เรา เขาเอามาทำด้ามปืนไรเฟิล ปืน 11 มม. ปืน 11 มม. ใช้แค่ 2 นิ้ว ด้ามปืน ถ้าเป็นไม้พุง ไม้ชิงชัน ราคา 35,000 บาท ถ้าเป็น 11 มม. แต่ถ้าเป็นมะฮอกกานีจะเป็น 40,000 คือต่างกันอยู่ 5,000 เฉพาะด้ามเล็กๆ แล้วที่นี้ต่างประเทศอยากได้แต่ไม่มีวิธีการได้ ก็คือ เอาไปไปกลั่นต้ม เป็นสี แล้วมาทาไม้อื่น พ้อได้อยู่ คือถือเป็นทามงคล เขาว่าสีมะฮอกกาเป็นสีมงคล แค่อเอาไปไปต้มก็เอา เจอซัดดัมเข้าอย่างนี้ จอร์จ บุช ก็เลยเป็นเรื่องใหญ่มากเลย พ้อมาปลูกบ้านเรา ผมปลูกเดือนเศษๆ นี่ขึ้นมา

เสียงตอบ โอ้โฮ เดือนเศษ (ต้นเท่าอก) แล้วผมปลูก 4 เดือน นี่ท่วมหัวเลย ดูสิ เดี่ยวจะพาไปดู แล้วผมปลูกมาเป็น 10 ปี ที่บ้านพี่กอล์ฟ เราจะไปเห็นไปดู โตปะเริ่มบะเร่อ เท่ากับมันปลูก 200 ปี แล้วที่นี้ จะตัดละ 10 ปี จะเริ่มตัด จะไปเลื่อยทำคอกหมู (หัวเราะกัน) กับเล้าไก่ แล้วจะให้โอบามา มาดู (หัวเราะกัน) เพราะนี่คือสิ่งที่เราเหนือกว่า คือภูมิประเทศเรา ก็ถ้าเราเอาไปทำเล้าหมูหนักกว่าซัดดัมอีก (หัวเราะกัน)

เสียงถาม อันนี้มะรุมหรือเปล้าครับ

พ้อคำเตื่อง เออ มะรุม มาดูทางนี้ฮะ นี่ไม้ทางใต้ที่เราเอาปลูกดูนะ ก็ขึ้นได้ เป็นผักเหลียง อันนี้เป็นหน่อกล้วยของจีนก็ขึ้นได้ พยายามขุดขึ้นทางนี้ ขุดขึ้นทางนี้ เพราะเวลารดน้ำจะได้ทำได้ง่าย (ขุดดู)

จิง อย่างนี้ต้องใช้ความรู้เรื่องต้นไม้เยอะมั๊ยคะ

พ้อคำเตื่อง อ้อ ต้องใช้ฮะ แต่ถ้าคนอยู่กับต้นไม้ก็จะรู้อยู่แล้ว

พีหญิง ทำไมกลัวออกลูกเป็นมะละกอละ (หัวเราะกัน)

พ่อค้าเตียง มะละกอมันร่วงลงมาจากต้นมัน นี่ต้นมะกรูด นี่ปลูกกล้วย ต้น
ตุม มะกรูด มะละกอ กล้วย นี่น้อยหน้า น้อยหน้าปลูกมาปีหนึ่งแล้วปลูก
พร้อมกับกล้วย น้อยหน้าเพิ่งได้ต้นเท่านี้ มะกรูดได้ต้นเท่านี้ แต่กล้วยมา
ได้สองเครือ

พี่หญิง ต้นตุมคืออะไรคะ

พ่อค้าเตียง ต้นมะตุม น้ำมะตุมนะ

พี่หญิง อ้อ

พ่อค้าเตียง แล้วนี่เป็นไม้สะตอ สิ่งที่เราเห็นก็คือเราปลูกตรงนี้ เราปลูกกล้วย
ลงไปเลย พอปลูกกล้วยเสร็จปั๊บ น้ำมันก็จะมิในราก ทำให้พวกไม้พวกนี้ชุ่ม
ชื้น แต่สิ่งที่เราได้ เราได้กล้วยมาก่อน ถ้าเราดูแล ก็ได้กล้วยมาสองเครือแล้ว
แล้วทีนี้สมมุติว่าเราไปใช้ที่ตรงนี้ทำนา 1 ตารางเมตร กว้างเมตร ก็จะได้ข้าว
ประมาณ 1 ปีก็ได้ข้าวประมาณ 1 กิโล 1 ตารางเมตรเท่านี้

เต่า 5 บาท

พ่อค้าเตียง กิโล 5 บาท พอปลูกปั๊บ กล้วยของเราแค่เครือก็เกินแล้ว ปี
ที่สองไม่ต้องมาทำอีก หน่อพวกนี้ออกมาเกินแล้ว เพราะฉะนั้นเราจะไม่ทำ
ลงไปไหนหลุมพรางที่มันทำเอาไว้เด็ดขาด แต่ระยะยาวคือพวกนี้โตขึ้น โตขึ้น
ตรงนี้ก็ขึ้นป่าไม้แทน เป็นเหมือนที่เราเห็น พวกกล้วยก็ไม่มี ป่าที่เราเห็นก็
มีกล้วยมาก่อนนำหน้าอย่างนี้ เพราะฉะนั้นเราจะนึกไม่ออก

พี่หญิง มีกล้วย มะกรูด มะละกอ น้อยหน้า

พ่อค้าเตียง อยากรู้อะไร ก็ปลูกลงไปเลย

พี่หญิง นี้อะไรนะ

พ่อค้าเตียง สะตอ

พี่หญิง อ้อ กินได้หมดเลย

พ่อค้าเตียง ตอนแรกเราก็ปลูกสะตอ ไม่ได้ ไปเอามาจากสงขลา ผมปลูก
ในแปลงนี้ 10 ปีก็ไม่ออกฝัก แต่พอดีพ่อผาย สร้อยสระกลางแกเอามาปลูก
ก่อนนั้น 14 ปีออกฝัก พอออกฝักเสร็จ ปลูกไว้อีก 10 กว่าต้น ออกฝักแค่ 2
ต้น นอกนั้นไม่ออก เราก็เก็บเมล็ดตรงนั้นมาปลูก บ้านอาสุลี ที่บ้านปามัน
พอปลูกมา 5 ปี ก็ออกฝัก คือ เอาลูกจากที่มีอยู่ในอีสานเองมาปลูก 5 ปีออก

ฝัก เมื่อปีที่แล้ว แล้วผมก็เอาเมล็ดพันธุ์ปีที่แล้วมาปลูก อันนี้อายุ 4 เดือน

ทุกคน หา นี่เหรอ 4 เดือน (สูงท่วมหัว)

พ่อค้าเตียง 4 เดือน ปลูกต้นๆ ฝน

ทุกคน อ้อหือ

เก่ง สะตอก็เป็นไม้ใหญ่นะ

พ่อค้าเตียง เนี่ย มันต้องเอาไม้ค้ำ มันเอนแล้วมันจะโค่น ก็คือชีวิตมันมา
ปรับจริงๆ แล้วเป็นไม้ภาคใต้ พอมาปรับอยู่อีสาน ปรับจากลูกๆ เอาที่
อีสาน สุดท้ายมันปรับตัวได้ เหมือนกิ่งก่า

พี่หญิง ลูกหลาน อันนี้เหลนแล้ว

พ่อค้าเตียง เออ เหมือนกิ่งก่า มันไม่เหมือนโตโนเสาร์ (หัวเราะกัน)
โตโนเสาร์มันปรับตัวไม่ได้ แต่ต้นนี้มันปรับตัว เพราะฉะนั้นพืชทุกชนิดมัน
ปรับตัวของมันอยู่ แต่เราไม่เคยเอารอบของลูกมาปลูก ก็เลยกลายเป็นว่า
ปลูกทุเรียนไม่ได้ ปลูกอะไรไม่ได้ ผมก็จะลองเอาทุเรียน เอาแบบเมล็ดพันธุ์
จากต้นมาปลูกต่อๆๆ ได้ แล้วดูตรงต้นสี จะไม่ต่างจากทางใต้ เห็นมั้ย จะ
เหมือนๆ กัน ดูดีๆ สวยกว่าด้วยซ้ำไป

แล้วถามว่าผมต้องดูแลดีมั๊ย ดูตรงนี้

ก็ได้ (เดินต่อ) ดินที่ผมปลูกคือขุดปลูกเฉยๆ
ไม่ได้ใส่อะไรนะ คือไม่ได้บำรุงอะไร เพื่อดูว่ามัน
ขึ้นได้ ถ้าเป็นอย่างนี้ก็แสดงว่าอีสานสามารถ
ทำอะไรได้อีกเยอะเลย ตามสมมติฐานที่เรา
เห็น ดูๆ ต้นนี้ ดูมันขึ้น ก็แสดงว่ามีโอกาสที่
จะไม่เป็นอีสานแห้งแล้วให้เด็กกินดินอย่างภาพ
มันสามารถที่จะปรับเปลี่ยนได้อยู่

แก่ง ไบโคตรใหญ่ ใหญ่มาก

พ่อคำเตื่อง อันนี้ก็พร้อมกัน 4 เดือน พร้อมกันกับต้นนี้ นี่ลำตวน เพกา ไม้ดอก ต้นก้านเหลือง ก้านเหลืองเนื้อไม้จะเหลืองๆ แบบใบมัน เหมือนเต้าหู้เหลืองนะ เวลาเลื่อยออกมาจะดูเหมือนไม่มีเส้นไม้เนื้อไม้ที่เป็นเส้นๆ เหมือนแป้ง ดูเป็นเหมือนแป้ง แล้วที่นี้เนื้อไม้พวกนี้ยืดหยุ่นสูง แต่ก่อนเขาไปทำหน้าที่ที่ยิ่งสัตว์ หน้าไม้ใหญ่ๆ ที่ยิ่งสัตว์ เวลาเขาจะดักสัตว์เขาดึงหน้าไม้ใหญ่ๆ มา แล้วดึงสายมาแล้วก็ เกาะ รังมันไว้ แล้วมีกลไก แล้วมีที่ดึงเชือกไปข้างหน้าเพื่อให้ผ่านทางด่านสัตว์ เวลาหมูป่าเดินมาปั๊บ มันก็จะยิง เขาก็จะไม่ทำอะไร ทุกวันเขาก็จะไปดู ถ้ามันไม่ยิงก็แล้วไป 6-7 วันนะ น้ำวโง่งอย่างนี้ เวลาสุดท้ายมันไม่มี เขาจะย้ายใหม่ปั๊บ เขาก็จะปลดออกมา ตรงเหมือนเดิมไม้ชนิดนี้ ตรงเหมือนเดิม มันจะไม่เอนตาม จะทำยังไงให้เอนไม่มีเอน เป็นไม้ที่พิเศษมาก แล้วเป็นไม้ชอบริมน้ำ ขึ้นมาแล้วทรงสวย ผมกำลังเพาะกล้าไว้ 300 ต้น เพิ่งเพาะกล้าได้ แต่ก่อนนี้เอารากมาชำไว้ 2 ต้น แล้วเป็นไม้ชอบริมน้ำ

พี่จ๋า มันจะโตขนาดไหนคะ

พ่อคำเตื่อง ก็เป็นไม้ขนาดเล็กกว่าไม้ยางนา ขนาดพวกตะกุกฤษนี่แหละ ประมาณซึกคนสองคนโอบ

พี่หนิง แล้วตรงนี้กำลังขุดถมหรือคะ

พ่อคำเตื่อง อ้อ ใช่ ตรงนี้เราจะขุดเอาดินอีก กลบลงไปตรงที่แล้วก็ปลูกลำป่า ทำเป็นป่า แล้วก็ขุดเป็นป่า แล้วก็ทำเป็นน้ำทำเป็นอะไรไป เพราะที่มันต่ำคือ ถ้าเราไปตรงนั้นจะถึงประมาณหน้าอกนะ ไร่ตรงบึงบัวอยู่นะ น้ำมันลึกมาก คือที่ดินคือเขาทิ้งเลย คือ เขาทำนาไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้ อย่างนี้ เราก็ซื้อ ไปซื้อในสิ่งที่เขาทำอะไรไม่ได้

พี่หนิง ก็ไม่แพงด้วย

พ่อคำเตื่อง มันดีตรงที่มันไม่แพง แต่ทำอะไรไม่ได้มันก็ไม่แพงนะ ก็ตรงกันพอดี อันนี้เขาเรียกซึกกา ที่เขาไปเชื่อมไปอะไร ทำแถวลูกเชื่อมที่แถวกำแพงอะไรนะ ที่นครปฐมนะ กิโลละ 200-300 แหะนะ

พี่หนิง เป็นพวกผลไม้เชื่อมๆ

พ่อคำเตื่อง เวลาเราทำอะไร เราก็พยายามจะทดลองไปด้วย แล้วก็สังเกต

สั่งกาไปด้วย

พี่จ๋า แล้วขยายพันธุ์ยังไงคะ

พ่อคำเตื่อง เพาะกล้า เดินไปดูทางนู้นหน้อยนึง ไป (เดินต่อ)

พี่จ๋า ไม่น่าเชื่อเลยสะตอ

พ่อคำเตื่อง ไม่น่าเชื่อเหมือนกัน ผม คือถ้าไม่ได้เอาลูกมันปลุกเนี่ย คือถ้าไปขนเม็ดจากทางนู้นมาปลุก เราก็คงท้อว่ามันทำไม่ได้หรอก ผมลองแล้วนานมาก

พี่จ๋า ที่บ้านหนู ก็ตั้งหลายปีว่ามันจะออก

แก่ง โอ้ พริก

พ่อคำเตื่อง พริกก็จะเป็นพริก เราจะไปขี้ๆ ตามป่า ให้มันงอกเองเลย ไม่ต้องไปนุ่น ต้นไหนรอดก็รอด มันแข็งแรงมันก็รอด ไม่แข็งแรงมันก็ตาย

พี่หนิง ตามกลไกธรรมชาติ

พ่อคำเตื่อง เออ ให้กลไกธรรมชาติทำ คือ ถ้ายังไม่ขึ้นก็แสดงว่า ความอุดมสมบูรณ์ยังไม่พร้อม ไม่พอ ก็ทำให้เราเห็นว่า เราก็คงไม่ได้ทำงานหนัก เราก็คงไปขี้ๆ เดินไป ถ้าอวกก็แปลว่าเริ่มดี

พี่จ๋า เป็นการทดสอบไปด้วย

พ่อคำเตื่อง คือมันเป็นการตรวจสอบไปด้วย

พี่หนิง ดอกอย่างนี้ที่เมืองลาว เขากินได้

พ่อคำเตื่อง อ้อ กินได้ ที่นี้ก็กินอะ ชมๆ เป็นดอกเพกา แต่ฝักก็กิน ดอกก็กิน

พี่จ๋า ฝักเอาไปเผา

พ่อคำเตื่อง จะอย่างก็ได้ ฝักก็ย่าง เผา ให้มัน

พี่หนิง น้องเขาบอกว่าให้เอาไส้ออก เอาเครื่องเทศใส่ แล้วก็เอาไปนึ่ง กินกับน้ำพริก น้องที่ประเทศลาวบอก

พ่อคำเตื่อง ฟังก็น่าอร่อยดี (หัวเราะกัน) อันนี้จะเป็นไฟไม่เหมือนทางนู้นไฟหม่าจู้ ไฟหม่าจู้จะเป็นไฟ ผมชอบมันเพราะว่าของมันตรง มันไม่ได้ไปงขึ้นมา ถ้าเราจะไปตัดทำเตียงทำอะไรๆ จะทำได้สวยเพราะว่ามันเรียบ คือตรงข้อมันเรียบนะ

พี่จำ ไช้ๆ สวยมากเลยเนอะ

พ่อคำเตี๊อง แล้วหน่อมันหวานแบบหวานมากเลย

พี่หนึ่ง ต้มสตูไปกินกับน้ำพริก

พ่อคำเตี๊อง ไช้ๆ ไม่ค่อยมีเซ็น

พี่หนึ่ง ไม่มีเสียนอะไรอย่างนี้เธอ ใช้หน่อปลุกเธอคะ

พ่อคำเตี๊อง เราอาจจะตอน จะตัด เขามีวิธีหนึ่งก็ตัด ตอน

พี่หนึ่ง งง เราปลุกไฟไม่เป็น

พ่อคำเตี๊อง ตัดเป็นข้ออย่างนี้ก็ได้ แล้วขังน้ำเอาไว้มันก็จะรอด ขังน้ำเอาไว้ในข้อก็ได้

พี่หนึ่ง อ้อเธอ

พ่อคำเตี๊อง แต่ถ้าเอาเป็นเหง้า จะยากเลย เหง้าหนึ่งกว่าจะเอาออกได้ ໐໐ โห ป้ากันเป็นหลายชั่วโมง

พี่หนึ่ง ถ้าตอนแบบนี้ได้ ไผ่เรา เราเข้าใจว่าต้องตอนกับไม้ กับต้นไม้เฉยๆ

พ่อคำเตี๊อง เดินไปทางนี้หน่อยหนึ่งก็จะกลับแล้ว

พี่หนึ่ง เด็กๆ มานี้เร็ว ง่ายๆ เดี้อ

พ่อคำเตี๊อง อันนี้เป็นไผ่หวานจากจังหวัดเลยที่ผมเอามาลง เฟิงลงเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว

พี่จำ หน่อมันเล็กๆ

พ่อคำเตี๊อง อ้อ ไม่ใหญ่มาก แต่มันก็กินได้เลย กินดิบก็ได้ ไม่มีไซยาไนด์ ไม่ต้องต้ม ไม่ต้องخم ไม่มีอะไร

พี่หนึ่ง อ้อ ไม่มีไซยาไนด์หรือคะ

พ่อคำเตี๊อง อ้อ ชนิดนี้ไม่มี ไผ่ป่าจะมีเยอะกว่าเพื่อน ชมปีเลย

พี่หนึ่ง ไซยาไนด์กินเยอะๆ ก็ไม่ดี

พ่อคำเตี๊อง ก็คือต้องใส่หญ้านาง ใส่หญ้านางก็จะลด ชาวบ้านถึงได้แกงใส่ยานางไง

พี่หนึ่ง แต่เราไม่ชอบกินยานาง เห็นดำๆ ไง เลยไม่ชอบ

พ่อคำเตี๊อง แต่เฉาก๊วยมันดำ ก็กินได้ (หัวเราะกัน)

พี่หนึ่ง เออ เนอะ ทำไมหญ้านางไม่กินกัน

พ่อคำเตี๊อง คือ เราจะเอามาซำๆ แจกให้สมาชิก อันนี้เป็นมันบาทลี อันนี้หลวงพ่อยอมให้ เป็นดอกโสมอะไรแดงๆ อันนี้เป็นไม้ต่างชาติที่ทดลองปลูกก็ขึ้นได้อีกอันหนึ่ง แต่ว่าต่อไปจะขยายพันธุ์จะเริ่มปลูกได้เยอะขึ้น เอ้า ใครจำได้ต้นอะไรเนี่ย

พี่หนึ่ง มะฮอกกานี

พ่อคำเตี๊อง ไม่ใช่ ไปไม่ใช่

พี่หนึ่ง เอ้าเธอ มั่ว

พ่อคำเตี๊อง เป็นไม้ที่ญี่ปุ่น พวกเราจะชอบกินมันอยู่

พี่จำ เกาลัด

พ่อคำเตี๊อง เกาลัด ไช้

เต้า ที่ลูกเป็นหนามๆ

พ่อคำเตี๊อง อ้อ หนามๆ ที่ปิ้งคุดเหยียบๆ แล้วมันตำตีน (หัวเราะกัน)

พี่หนึ่ง เอ้า ข้างหลังมาเร็วๆ

พ่อคำเตี๊อง แล้วดูสวยมั๊ย ก็เหมือนกับต้นสะตอ สีส้มได้เลย ฝักจะออกไม่ออก ลูกออกไม่ออก ไม่ได้สนใจเลยอะ พอขึ้นมาเราก็ได้ทดลอง ทดลองแล้วเดียวจะลองต่ออีกซักรอบหนึ่ง แต่ถ้าขึ้นขนาดนี้ได้ก็โอเคว่า แสดงว่าพืชที่มันมาไม่ได้เพราะว่าตอนที่โลกย้ายเปลือกโลกเนี่ย มันไปหากันไม่ได้ แล้วมันก็ข้ามทะเลมาได้ แล้วปลิวมาไม่ถึง แต่ถ้าคนย้ายก็ไม่ใช่ไร ย้ายก็ทดลอง

พี่จำ ไปเอาพันธุ์มาได้ยังไงคะ

พ่อคำเตี๊อง ก็ตอนนั้นมันมีขายที่จตุจักรแล้ว (หัวเราะกัน)

พี่หนึ่ง แล้วอย่างนี้ เราเอาพืชต่างถิ่นมาปลูกมันจะทำร้ายกันมั๊ย เหมือนสัตว์อะไรบางอย่าง เช่น สัตว์จากอเมริกามาอยู่ประเทศไทย แล้วมันจะมาทำร้ายสัตว์ในพื้นที่อื่น ยังงี้ แล้วต้นไม้มันเป็นเหมือนกันมั๊ย

พ่อคำเตี๊อง ต้นไม้ผมว่าไม่น่าจะเป็น แต่สัตว์มันเป็นอยู่ อย่างเช่น ปลาอะไรที่ไล่กินปลาอื่น มันก็ไล่กินปลาอื่นนะ ต้นไม้มันไปไม่ได้ มันอยู่กับที่ มันคงไม่มีปัญหาหรอก แต่มีอย่างยูคาลิปตัส ก็ไม่ใช่เป็นปัญหานะ ยูคาลิปตัสปัญหาก็คือ เราไปปลูกยูคาลิปตัสถี่ๆ กันหมดเลย แต่ถ้าปลูกต้นเดียว มันจะไม่มีปัญหาเลย ปลูกห่างๆ กัน ต้นนี้ชนิด ต้นนั้นหน่อย เราก็กินเอามาใช้งาน

ได้ มันอยู่ที่การจัดการ แม้กับต้นไม้ก็ตาม ผมว่าลองดู ไม่น่าจะมีปัญหาเท่า ไหร่ (เดินต่อ) ตรงนี้ก็ปลูกไปพร้อมกันหมดเลย ทั้งมะกรูด มะนาว มะพร้าว ส้มโอ ก็ปลูกกันหมด

พี่จำ อันนี้สักด้วยหรือเปลาคะ

พ่อคำเตี๋ อือ สัก ตรงนี้จำปาป่า ตรงนั้นมะฮอกกานี ตรงนั้นไผ่ข้าวหลาม ที่บ้องเล็กๆ ที่เขาเคาะกัน อันนี้ผักต้ว อันนี้ผักเสม็ด

พี่จำ กินยอดหรือเปล่า

พ่อคำเตี๋ อือ ผักเสม็ด ผักเม็ก

พี่หนิง กินได้เลยหรือคะ ใบเสม็ด

พ่อคำเตี๋ กินได้เลย กินกับน้ำพริก ลาบเป็ด ลาบไก่

พี่หนิง รสชาติเหมือนชมพู่อะ

พ่อคำเตี๋ มันจะเปรี้ยวนิดหน่อย แล้วก็มันๆ หน่อยนึง

นิว ที่ใส่ในอาหารเวียดนาม

พี่หนิง มันจะรสชาติเหมือนชมพู่อะ

พี่จำ อือ หอมชมพูเลย

พ่อคำเตี๋ อยากให้มาดูมะฮอกกานี อันนี้ 3 เดือน ยังไม่ถึง 3 เดือนเลย เหลืออีก 10 วัน 2 เดือน 20 วัน มะฮอกกานี ดูๆ ฉัตรแต่ละฉัตรนี้ มันจะขึ้น 7 วัน แก่แล้วก็ต่อ 7 แล้วก็ต่อ ผมก็เลยมาแทรกต้นใหม่ๆ ไว้ ต้นเล็กๆ ไว้

แก่ง ต้นเป่อเร่อเลย

พ่อคำเตี๋ ตอนนี้นผมจะเริ่มอย่างนี้ ปลูกต้นหลุมหนึ่งจะปลูก 3 ต้นละ จะปลูก 3-4 ต้นไปละ เพราะเราเริ่มรู้ว่า ไม้ตรงนี้มีมันตัดก่อน ต้นไหนตัดหลัง ก็ปลูกเข้าไป

พี่หนิง อันนี้อะไรบ้างคะ

พ่อคำเตี๋ ไม้ยาง มะฮอกกานี ตะเคียน คือถ้าจะแซมอีก ก็แซมน้อยหน้า ลงได้อีก แต่ตอนนี้ยังไม่มีความพอ ก็เลยยังไม่ได้ลง

พี่หนิง หลุมหนึ่งทำได้ตั้ง 5 ต้นเนอะ

พ่อคำเตี๋ ถ้าทำอย่างนี้ ก็จะมีที่ดินทำ ดำเนินการไปเรื่อยๆ ที่นี้ก็จะมีทำ ว่า แปลงนี้ ก็จะเป็นทางเดิน แปลงละยาวๆ คือพอเราแก่เฒ่า เราก็จะเดินตามนี้ อากาศดีจ๊ว วางแผนตอนแก่ (หัวเราะกัน) แก่ต้องอยู่ในอากาศที่

มันดี ไม่ใช่ว่าแก่แล้วไปสุดความทุกข์ที่กรุงเทพฯ หรือไม่ก็หลบเข้าห้องแอร์ ช่างๆ นี่จะเป็นลำห้วย ก็จะเหมือนกันกับทางโน้น (เดินต่อ)

พี่จำ อือ นี่ลูกสวยๆ ทั้งนั้นเลย อะไรอะ

พ่อคำเตี๋ เสาวรส

พี่จำ น้ำเสาวรสนะหรือคะ

พ่อคำเตี๋ อ้อๆ

พี่จำ เขาเอาอะไรไปทำคะ

พ่อคำเตี๋ ก็ลูกมันนี่แหละ นี่ยังไม่เต็มทีนะ

พี่จำ มันจะใหญ่กว่านี้หรือคะ

พ่อคำเตี๋ ใหญ่กว่านั้นหน่อยนึง แต่สีมันจะเข้มขึ้น อันนี้มันเป็นพันธุ์ที่มาจากสวนจิตรลดา หวานมากไม่ค่อยเปรี้ยวเหมือนพันธุ์สีขาวๆ เหลืองๆ (เดินต่อ) นี่ก็จะเห็นถึงการวางแผน (เดินต่อ) อันนี้ผักตบชวา ขึ้นมาแล้ว น้ำมันขึ้นๆ จริงๆ แล้วมันลึกลงมากนะ น้ำมันจะลึกไปซัก 4 เมตร 5 เมตร เราก็จะเอาพวกนี้ขึ้นมาทำปุ๋ยหมัก แต่ตรงนี้ก็วางแผนเอาไว้ ถ้าเผื่อลูกหลานเกิดมา เขาจะมาปลูกบ้านตรงนี้ได้ เพราะที่อื่นมีแต่ต้นไม้

คือที่ผ่านมา เราทำอะไรไม่ได้วางแผน
ตอนนี้จะวางแผนไว้ก่อน ถ้าว่าเพื่อลูกหลาน
มาเขาจะทำบ้าน เหมือนเราลือกไว้เลยว่าต้อง
ทำตรงนี้ เพราะอะไร เพราะที่ตรงนี้ จะมอง
เห็นริมห้วยไป แล้วโค้งนั้นด้วยน้ำ ด้านนี้มัน
จะมีห้วยโค้งพอดี เป็นมุมโค้งเหมือนบ้านหลัง
นั้น มันจะทำให้ได้เห็นทัศนียภาพของน้ำ แล้ว
ลม ลมวิวตามน้ำมา จะเข้าบ้านได้

แก๊ง โอโห

พ่อค้าเตี๊อง ที่นี้ ถ้าเราลอง นึกออกมั๊ย ถ้าเราเอาตรงนี้ขึ้นมาทำปุ๋ยหมัก แล้วตรงนี้เวลาดวงอาทิตย์ลง มันจะลงตรงตะวันตก แล้วเงาของดวงอาทิตย์ ทอด ตอนเช้าถ้าเดือนขึ้นเนี่ย นอนตรงนี้จะเห็นแสง แล้วตอนนี้ หิ้งห้อยกำลัง จะเริ่มเยอะแล้ว เมื่อคืนเราก็เริ่มเห็นแล้ว ที่ตรงห้วยตรงนี้ ถึงฤดูจริงๆ จะ เยอะใกล้เคียงกับอัมพวา

ทุกคน โห

พ่อค้าเตี๊อง แต่ตรงนี้จะทำบ้านเล็กๆ ไร่ เวลาคนมาจะได้มีที่พักนอน มา เยี่ยมเยียน ถ้าทำตรงนี้ ลูกหลานมาถ้าเกิด

พูดก็พูดเถอะ ถ้าผมตายไปในะ วันนี้
ลูกหลานเขาก็จะมาทำบ้านตรงนี้ เพราะอะไร
เพราะเราขงัวสดมากอวไว้ตรงนี้แล้ว (หัวเราะ
กัน) มันก็ควไม่ไปตัดต้นไม้แล้วไปปลูกบ้านที่
ต้นไม้ ควไม่ไ้ขนาดนั้น มันก็ควทำที่โล่งๆ นี้
มันเหมาะ เดี่ยวมันก็คิดออก คือเหมือนเรา
सानตะกรา สานอะไรไว้ยาวหนึ่งนะ ในชีวิต
เรามันทำไม่สำเร็จหรอก แต่เราก็จะทำขึ้น
โครงไว้ เพื่อให้คนรุ่นหลัง รุ่นหลาน เล่น
โหล่น มันคิดออกง่ายขึ้นนะ แต่รุ่นที่ผ่านมา
ทำงาน รุ่นหลัง มัน เอ๊ะ! กจะไปอีทำไ้ไหนวะ

มันทำอะไรไว้ มันคิดไม่ออกเลย กั้ทั่วประเทศ โครงสร้างประเทศอะไรก็นึกไม่ออก โครงสร้าง อะไรก็คิดไม่ออก เพราะว่ามันเป็นการทำลาย แบบแยะมาก

พี่หนึ่ง เราเชื่อผู้นำ

พ่อค้าเตี๊อง เราก็เลยจะเป็นผู้นำดีกว่า (หัวเราะ) อันแรกก็นำครอบครัว ก่อนนะ

พี่หนึ่ง ก็เขาให้ปลูกพืชเชิงเดี่ยว เราก็ตัดหมดเลย

พ่อค้าเตี๊อง ถ้าอย่างนี้ก็เหมือนกำหนดไว้เป็นทิศทาง ปรับชีวิตทำเป็น ทิศทาง ที่ผ่านๆ มา มันจะไปเอาอะไรเอามาให้เยอะมากที่สุด มันก็เลยเป็น ทรัพย์สินสมบัติโลก ไม่พอให้คน แล้วไม่พอก็ไม่หยุดนะ ก็ไปเรื่อยๆ ยังไม่พอนะ น้ำมันจะหมด โอ๊ย แพงมากๆ พอไปเจอบ่อน้ำมันใต้ดิน ดีใจใหญ่เลย เหมือน เงินจะหมดแล้ว แล้วไปเจออีกยี่สิบสตางค์อยู่ในกระเป่า ก็อยู่ในใต้โลกของเรา อยู่ใต้แผ่นดินของประเทศไทย ดีใจใหญ่เลย หวังว่าจะรวยต่อ แทนที่จะ ไร่ ต้องให้คน 500 ปี เขาใช้นะ อันนี้คนพันปีเขาใช้นะ อันนี้คนหมื่นปี ใช้ แทนที่จะเตรียมการ ไม่ได้เตรียมเลย ผมว่าถ้าเป็นอย่างนี้ก็กรรมเวรของ รุ่นหลังนั้นแหละ ผมก็ใกล้แก่ตายแล้ว ผมไม่ได้หวังเท่าไร แต่พวกเราต้อง แลกภาระ เพราะไอ้พวกวิธีคิดแบบนี้เนาะน่ากลัวมากเลย

พี่หนึ่ง แต่มันไม่มีทิศไม่มีทางจริงนะคะ

พ่อค้าเตี๊อง ไซ้ ไม่มีฯ แล้วจะมีไอ้พวกเจริญฯ ไอ้พวกเจริญตาม ก็รอพึ่งแค่นั้นแหละ แล้วแต่จะพาไป ก็เหมือนเรือไร้หางเสือเลยนะ ตอนนี่เรื่องอะไรต่อ เรื่องอะไร ธรรมชาติก็ตาม คนอยู่ร่วมกันก็ตาม ไม่มีว่าจะอยู่ยังไงว่าจะดีขึ้น ก็ไม่เห็น ธรรมชาติยังงั้นจะดีขึ้น ก็ไม่เห็น ทุกอย่างแทบจะไม่เห็นทางออกเลย หวังว่าพวกเราน่าจะไปแก้วิกฤติได้ อะไรที่มันและตุ้มเป๊ะ เพราะเราจะต้องอยู่ต่อ แล้วต้องยื่นไม้ต่อคนรุ่นหลัง

ก็ฝากเอาไว้ คงจะได้ หลังจากเห็นลาว
แล้วเราก็เห็นอีสาน แล้วภาพคนอีสานแก่ๆ
ใส่วอบ ทือเคียวทือเสียม กวางเกวขาดๆ ดิน
แตกระแหง แต่ตอนนี้เราจะลบภาพตรวนนั้น
แล้ว เราจะไม่เป็นอย่างภาพนั้น แต่ก็ยังเป็น
อยู่นะ แต่ส่วนที่ท้าวเรามาคุยกัน ก็พยายาม
จะวางแผนจนให้ไม่เป็น มันจะเปลี่ยนใหม่ คือ
เราจะฉีกตำราใบนั้นทิ้ง อีสานมันก็สามารถ
จะเปลี่ยนได้ โดยหัวเรา โดยความคิด โดย
ปัญญาของภูมิปัญญาของอีสานเองนะ

เราไปกลับไปทานข้าว แล้วจะได้ไปต่อทางโน้น (ทางฟีกอล์ฟ
ลูกชายพ่อค้าเตี๊อง)

ลุงอ้อย เดินกลับทางเดิมใหม่ครับ

รับรู้
เรียนรู้
เพื่อโลก